

HUKUK USULÜ MUHALEMELERİ KANUNU

Kanun Numarası : 1086
Kabul Tarihi : 18/6/1927
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 2, 3, 4/7/1927 Sayı : 622, 623, 624
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 8 Sayfa : 760

BİRİNCİ BAP

Umumi hükümler

BİRİNCİ FASIL

Vazife ve salahiyet

BİRİNCİ KISIM

Vazife

Madde 1 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/1 md.)

Mahkemelerin görevi kanunla belirlenir.

Görev,dava olunan şeyin değerine göre belirtilmiş ise, görevli mahkemenin tespitinde,davanın açıldığı gündeki değer esas tutulmak üzere,aşağıdaki maddeler hükümleri uygulanır. Faiz,icra tazminatı ve giderler görevin tespitinde hesaba katılmaz.

Madde 2 – Müddeabih para ise mahkemenin vazifesini tayinde miktarı esas ittihaz olunur.

Müddeabih başka bir şey olup da iki taraf kıymetinde uzlaşmazlarsa kıymeti davanın ikame edildiği mahkeme tarafından takdir ve tayin olunur.

Haciz ve iflas muamelatından dolayı ikame edilecek istihkak davaları hakkındaki ahkam mahfuzdur.

Madde 3 – Müddeabih, birden ziyade ise miktar ve kıymetlerinin mecmuu esas ittihaz olunur. Müddeabih bir tarafın birini ifa veya istifada muhayyer olduğu iki veya daha ziyade şeylerden biri ise bunlardan hangisinin kıymeti ziyade ise yalnız o nazarı dikkate alınır.

Hakkı hıyar muayyen para ile diğer şeye taallük ettiği halde mahkemenin vazifesini tayinde yalnız para esas ittihaz olunur.

Madde 4 – Alacağın bir kısmı dava olundukta, eğer son kısım ise, mahkemenin vazifesini tayinde müddeabihin kıymetine bakılır.

Son kısım olmadığı ve alacağın tamamı da münazaalı olduğu takdirde alacağın tamamı nazarı itibare alınır.

Alacağın tamamı münazaalı değilse dava olunan kısma bakılır.

Madde 5 – Mütakabil davanın miktar veya kıymeti asıl davanın miktar veya kıymetinden çok ise mütakabil davanın kıymeti esastır.

Madde 6 – Bir mülkün diğer bir mülke karşı irtifak hakkı dava olunduğu takdirde işbu hakkın mütakallik olduğu iddia olunan mülke temin ettiği ziyadei kıymetle diğer mülke iras ettiği noksan kıymetten hangisi çok ise vazife onunla taayyün eder.

Madde 7 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/1 md.)

Diğer bir mahkeme yahut idari makam veya yargı merciinin görevine giren bir dava veya iş kendisine arz olunan mahkeme, duruşma yapmadan görevsizlik kararı verebileceği gibi davanın her safhasında kendiliğinden görevli olmadığına da karar verir.

Görev itirazı davanın her safhasında ileri sürülebilir.

Bir dava, asliye mahkemesinde hükme bağlandıktan sonra, davanın sulh mahkemesinin görevi içinde olduğu ileri sürülerek üst mahkemede itirazda bulunulamaz.

Madde 8 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/2 md.)

Sulh mahkemesi:

I – İflas davalarıyla vakfa ilişkin davalar hariç olmak üzere, mamelek hukukundan doğan değer veya miktarı beşmilyar lirayı geçmeyen davaları, ⁽¹⁾

II – Dava konusu olan şeyin değerine bakılmaksızın:

1. İcra ve İflas Kanununun onuncu babında yer alan 269 ve 272 nci ve sonraki maddeleri hükümleri hariç olmak üzere, kira sözleşmesine dayanan her türlü tahliye, aktin feshi yahut tesbit davaları, bu davalarla birlikte açılmış kira alacağı ve tazminat davaları ve bunlara karşılık olarak açılan davaları,

2. Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaşılmasına ve ortaklığın giderilmesine ait davaları,

3. Taşınır ve taşınmaz mallarda yalnız zilyetliğin korunması ile ilgili davaları,

4. **(Değişik: 9/1/2003 - 4787/9 md.)** Borçlar Kanununun 91, 92 nci maddelerinde mahkeme veya hakime verilen işleri,

5. **(Mülga: 9/1/2003-4787/9 md.)**

6. Mirascılık belgesi verilmesi hakkındaki isteklerle, bu belgenin değiştirilmesi veya iptali davalarını, ⁽²⁾

III – Bu ve diğer kanunların sulh mahkemesi veya hakimlerini görevlendirdiği dava ve işleri,

Görür.

İKİNCİ KISIM

Salahiyet

Madde 9 – (Değişik: 30/4/1973 - 1711/1 md.)

Her dava, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça açıldığı tarihte davalının Türk Kanunu Medenisi gereğince ikametgahı sayılan yer mahkemesinde görülür.

(1) Bu bendde geçen ve Ek 3'üncü maddeye göre dörtüzmilyon olarak uygulanan parasal sınır, 14/7/2004 tarihli ve 5219 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle "beşmilyar" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) Bu alt bend 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Kanunla 5 numaralı alt bend olarak teselsül ettirilmiştir.

Davalının ikametgahı belli değilse, davaya Türkiye'de son defa oturduğu yer mahkemesinde bakılır.

Davalı birden fazla ise, dava bunlardan birinin ikametgahı mahkemesinde açılır. Şu kadar ki, kanunda dava sebebine göre davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belli edilmiş ise, davaya o mahkemede bakılır. Ancak davanın, sırf davalılardan birini kendi mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek amacıyla açıldığı belirtiler veya başka delillerle anlaşılırsa mahkeme onun hakkındaki davayı ayırarak yetkisizlik kararı verir.

Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgahı veya eşlerin davadan evvel son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.

Madde 10 – Dava, mukavelenin icra olunacağı veyahut müddealehy veya vekili dava zamanında orada bulunmak şartıyla akdin vuku bulduğu mahal mahkemesinde de bakılabilir.

Madde 11 – Aşağıdaki davalar müteveffanın ikametgahı mahkemesinde görülür:

1 – Terekenin taksimine ve kısmetin butlan ve feshine ve mirasçılar arasında terekenin idaresine ait iddialar,

2 – Terekenin taksimi katisine kadar tereke aleyhine ikame olunan davalar.

Terekeden bir mal hakkında istihkak davası, terekenin tahrir ve tesbiti zamanında mal nerede bulunur ise orada dahi ikame olunabilir.

Verasetin ispatına, miras hisselerinin tayinine mütedair davalar, mirasçıların her birinin bulunduğu mahal mahkemesinde de rüyet olunabilir.

Madde 12 – Haczi ihtiyatiden sonra haciz kararının müstenidi olan alacak davası haciz kararını veren mahkemede de ikame olunabilir

Madde 13 – Gayrimenkule mütaallik davalar, gayrimenkulün bulunduğu mahal mahkemesinde ikame olunur.

Gayrimenkule mütaallik dava sebebi ne olursa olsun gayrimenkulün aynına veya gayrimenkul üzerinde bir hakka veya muvakkat olsa bile annin ziyedliğine veyahut hakkı hapsine mütedair olanlardır. İrtifak haklarına dair iddialarda, üzerine irtifak hakkı taallük eden malın bulunduğu mahal mahkemesi selahiyettardır.

Dava birden ziyade gayrimenkule ait ise gayrimenkullerden birinin bulunduğu mahal mahkemesinde ikame olunur.

Madde 14 – Davayı asliyenin ikame olunduğu mahkeme davayı müteakabileye dahi bakmağa selahiyettardır.

Madde 15 – Bir dava münasebetiyle iki taraf vekillerinin ücret ve masraf iddiaları miktarı herneye balığ olursa olsun o davaya bakan mahkemede görülür.

Madde 16 – Türkiye dahilinde malüm ikametgahı olmiyanlar aleyhindeki mal davaları Türkiye'de sakin oldukları mahal mahkemesinde ve Türkiye'de malüm meskeni yoksa emvalinin veya munazaalı şeyin veya teminatı varsa o teminatın bulunduğu mahal mahkemesinde bakılır.

Madde 17 – Hakiki veya hükmi bir şahsın muhtelif mahallerde şubeleri bulunduğu takdirde o şubenin muamelesinden dolayı iflas davası müstesna olmak üzere o şubenin bulunduğu mahalde dahi dava ikame olunabilir. Şirket ve cemiyetlerin ve tesislerin kendi işlerine mütaallik olmak üzere azası aleyhine ve azanın bu sıfatla yekdiğeri aleyhlerine ikame edecekleri dava bu şirket, cemiyet veya tesisin ikametgah addolunan mahal mahkemesinde bakılır.

Madde 18 – (Mülga: 20/5/1982 - 2675/46 md.)

Madde 19 – Sigorta mukavelesinden mütevellit tazminat davası sigorta emvali gayrimenkuleye veya muayyen bir yerde kalması şart kılınan emvali menkuleye müteallik ise emvali mezkürenin bulunduğu ve vaziyeti icabı müstakar olmıyan emvale mütaallik ise tehlikenin hadis olduğu ve hayat sigortalarında sigorta olunan şahsın ikametgahının bulunduğu mahallerde dahi ikame edilebilir.

Bu kanunun meriyetinden sonra sigorta mukavelelerine bu maddeye muhalif konulacak şartların hükmü yoktur.

Bu madde bahri sigortalara şamil değildir.

Madde 20 – Memur, asker, mektep talebesi, amele, çırak ve hizmetçi gibi bir mahalde muvakkaten sakin bulunanların oradaki ikametleri meşguliyetlerine göre uzunca bir zaman devam edebilecek ise bu kabil kimseler aleyhine alacak ve emvali menkule davaları buldukları mahal mahkemesinde bakılabilir.

Madde 21 – Haksız bir fiilden mütevellit dava o fiilin vuku bulduğu mahal mahkemesinde ikame olunabilir

Madde 22 – Mahkemenin salahiyeti intizamı amme esasına binaen tayin edilmemiş olan hallerde iki taraf bir veya mütaaddit muayyen hususa mütaallik ihtilaflarının salahiyettar olmıyan mahal mahkemesinde görülmesini tahriren mukavele edebilirler. Bu halde işbu mahal mahkemesi o davaya bakmaktan imtina edemez.

Madde 23 – Salahiyettar olmıyan bir mahkemede aleyhine dava ikame olunan kimse esasa girişmezden evvel bu bapta itirazda bulunmazsa o mahkemenin salahiyetini kabul etmiş addolunur. Şu kadar ki munhasıran iki tarafın arzularına tabi olmıyan mesail bundan müstesnadır. Mahkeme bu nevi davalarda hitamı mahkemeye kadar re'sen veya iki taraftan birinin talebi üzerine ademi salahiyet kararı verir. Mahkemenin salahiyattar olmadığını iddia eden taraf salahiyettar mahkemeyi beyana mecburdur.

Madde 24 – Teşkilatı Esasiye Kanunu ve Kanunu Medeni ve sair adli kanunlar ve muahedeler ile salahiyet hakkında vazolunan hükümler mahfuzdur.

Madde 25 – (Değişik: 26/9/2004 – 5236/1 md.)

Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına fiilî veya hukukî bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargısal sınırları kapsamının belirlenmesinde tereddüt edildiği takdirde, yetkili mahkemenin tayininde, ilk derece mahkemeleri için bölge adliye mahkemelerine, bölge adliye mahkemeleri için Yargıtaya başvurulur.

İki mahkemenin aynı dava hakkında göreve veya yetkiye ilişkin olarak verdikleri kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleştiği takdirde, görevli veya yetkili mahkeme ilgisine göre bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca belirlenir.

Bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca verilen merci tayini kararları ile kanun yolu incelemesi sonucunda kesinleşen göreve veya yetkiye ilişkin kararlar, davaya ondan sonra bakacak mahkemeyi bağlar.

Madde 26 – Tayini merci hakkında tetkikat evrak üzerine icra olunabilir.

Madde 27 – Mahkeme vazifedar veya salahiyettar olmadığından dolayı dava arzuhalinin reddine karar verdiği takdirde arzuhali ve dava dosyasını ait olduğu mahkemeye gönderir ve yeniden harç alınmaz.

İKİNCİ FASIL

Hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi

Madde 28 – Hakim aşağıdaki hallerde davaya bakmaktan memnudur. Talep edilmese bile bizzat istinkafa mecburdur:

1 – Kendisine ait olan veyahut doğrudan doğruya veya dolayısıyla alakadar olduğu davalarda,

2 – Aralarında evlilik rabitası mürtefi olsa bile karısının davasında ve neseben veya sebeben usul ve fûruunun veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) neseben veya kendisiyle sıhriyet hasıl olan evlilik mürtefi olsa dahi ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) sebeben civar hısımlarının veya aralarında evlatlık rabitası bulunanın davasında,

3 – İki taraftan birinin vekili veya vasisi veya kayyımı sıfatiyle hareket ettiği davalarda,

4 – Hini davada heyeti idaresinden bulunduğu cemiyete, belediyeye veya diğer hükmi bir şahsa ait davalarda.

Madde 29 – Aşağıdaki hallerde hakim bizzat kendisini reddedebilir veya iki taraftan biri canibinden reddolunabilir:

1 – Davada iki taraftan birine nasihat vermiş veya yol göstermiş olması,

2 – Davada iki taraftan biri veya üçüncü şahıs muvacehesinde kanunen icap etmeden reyini beyan etmiş olması.

3 – Davada şahit veya ehlihibre veya hakem ve yahut hakim sıfatiyle dinlenmiş veya hareket etmiş olması,

4 – Davanın dördüncü dereceye kadar (bu derece dahil) civar hısımlarına ait bulunması,

5 – Dava esnasında iki taraftan birisiyle davası veya aralarında bir düşmanlık bulunması,

6 – Umumiyetle hakimın bitarafılığından şüpheli mucip esbabı mühimme bulunması.

Madde 30 – Davaya bakmaktan memnu bulunan hakim ancak iki tarafı teşkil edenlerin cümlesinin sarıh ve tahriri muvafakatleri ile muhakemede hazır bulunabilir. (Değişik ikinci cümle: 26/9/2004 – 5236/2 md.) Aksi takdirde memnuiyet sebebinin doğduğu tarihten itibaren yapılan tüm işlemler, kararı veren ilk derece mahkemesi ise bölge adliye mahkemesince, bölge adliye mahkemesi ise Yargıtayca iptal olunabilir. Hüküm ve kararlar ise her halde iptal olunur. Hakim masarifi muhakeme ile mahkum edilebilir.

Madde 31 – Hakim reddini mucip sebeplerden biri varken bizzat istinkaf etmezse iki taraftan biri ret talebinde bulununcaya kadar davaya bakabilir.

İki taraf muvafakat etseler bile ret sebeplerinden biri varsa, hakim bizzat istinkaf edebilir.

Madde 32 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/3 md.)

Bir hakim reddini gerektiren sebepleri bildirerek davaya bakmaktan çekinirse, ret istemini incelemeye yetkili olan merci, bu çekinmenin yerinde olup olmadığına karar verir.

Madde 33 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/4 md.)

Hakimin reddi dilekçesi reddolunacak hakimin mensup olduğu mahkemeye verilir, Vekilin, hakimin reddi isteminde bulunabilmesi bu konudaki yetkisinin vekaletnamede açıkça belirtilmiş olması şartına bağlıdır.

Hakimin reddi istemi, reddi istenen hakim katılmaksızın mensup olduğu mahkemece incelenir. Reddedilen hakimin iştirak etmemesinden dolayı mahkeme teşekkül edemez veya mahkeme tek hakimden oluşuyor ise, ret istemi o yerde asliye hukuk hakimliği görevini yapan diğeri mahkeme veya hakim tarafından incelenir. O yerdeki asliye hukuk hakimliği

görevi bir hakim tarafından yerine getiriliyorsa o hakim hakkındaki ret istemi, asliye ceza hakimi varsa onun tarafından, yoksa en yakın asliye hukuk mahkemesince incelenir.

Sulh hukuk hakimi reddedildiği takdirde, ret istemi o yerdeki diğer sulh hukuk hakimi tarafından incelenir. Sulh Hukuk hakimliği görevi tek hakim tarafından yerine getiriliyorsa ret istemi, bulunma sıralarına göre, o yerdeki sulh ceza hakimi, asliye hukuk hakimi, asliye ceza hakimi, bunların da bulunmaması halinde en yakın yerdeki sulh hukuk hakimi tarafından incelenir.

(Ek fıkra: 26/9/2004 – 5236/ 3 md.) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyelerinin reddi istemi, reddedilen başkan ve üye katılmaksızın görevli olduğu dairece incelenerek karara bağlanır.

Madde 34 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/5 md.)

Hakimin reddi sebebini bilen tarafın ret isteğini en geç ilk oturumda bildirmesi gerekir. Taraf, ret sebebini davaya bakıldığı sırada öğrenmiş ise en geç ondan sonraki ilk oturumda yeni bir işlem yapılmadan önce bu isteğini hemen bildirmek zorundadır. Belirtilen sürede yapılmayan ret isteği dinlenmez.

Hakimin reddi dilekçe ile olur. Bu dilekçede, ret isteğinin dayandığı durum ve olaylarla delillerin açıkça gösterilmesi ve varsa belgelerin eklenmesi gerekir.

Ret isteğinden vazgeçmek hükümsüzdür.

Hakimi reddeden taraf, dilekçesini karşı tarafa tebliğ ettirir. Karşı taraf buna beş gün içinde cevap verebilir. Bu süre geçtikten sonra başkatip tarafından ret dilekçesi, varsa karşı tarafın cevabı ve ekleri dosya ile birlikte reddi istenen hakime verilir. Hakim beş gün içinde dosyayı inceler ve ret sebeplerinin yerinde olup olmadığı hakkındaki düşüncesini yazı ile bildirerek dosyayı hemen merciine gönderilmek üzere başkatibe verir.

Ret sebepleri yazılı delillere dayanmıyorsa merci, isteği reddetmekte veya gösterilen tanıkları dinleyerek bir karar vermekte serbesttir.

Ret sebebi sabit olmasa bile merci bunu muhtemel görürse ret isteğini kabul edebilir.

Ret sebepleri hakkında yemin teklif olunamaz.

Hakimi çekinmeye davet hakimin reddi hükmündedir.

Madde 35 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/6 md.)

Hakimin reddi istemi aşağıdaki hallerde kabul edilmeyerek geri çevrilir.

1. Ret isteği zamanında yapılmamışsa,

2. Ret sebebi veya inandırıcı delil gösterilmemişse,

3. Ret isteminin davayı uzatmak amacıyla yapıldığı açıkça anlaşılıyorsa.

Bu hallerde ret isteğinin, toplu mahkemelerde reddedilen hakimin müzakereye katılmasıyla, tek hakimli mahkemelerde de reddedilen hakimin kendisi tarafından geri çevrilmesine karar verilir.

(Değişik son fıkra: 26/9/2004 – 5236/4 md.) İlk derece mahkemesinin bu kararlarına karşı istinaf yoluna, bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyeleri hakkındaki kararlarına karşı da temyiz yoluna ancak hükümle birlikte başvurulabilir.

Madde 36 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/7 md.)

Hakimin reddi istemine ilişkin karar duruşma yapılmaksızın verilebilir.

Reddi istenen hakim ret hakkında merci tarafından karar verilinceye kadar o davaya bakamaz. Şu kadar ki gecikmesinde zarar umulan iş ve davalar bunun dışındadır. Daha önce hakkındaki ret isteği mercice reddolunan hakimin aynı durum ve olaylara dayanılarak yeniden reddedilmesi hali de hakimin davaya bakmasına engel teşkil etmez.

Merci ret isteğini kabul etmezse, reddi istenen hakim davaya bakmaya devam eder.

(Değişik dördüncü fıkra: 23/1/2008-5728/10 md.) Ret talebinin, kötüniyetle yapıldığının anlaşılması ve esas yönünden kabul edilmemesi hâlinde, talepte bulunanların her birine mahkemece beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(Değişik beşinci fıkra: 23/1/2008-5728/10 md.)Hâkim hakkında aynı davada aynı tarafça tekrar ileri sürülen ret talebinin reddi hâlinde verilecek idarî para cezası, daha önce verilen idarî para cezasının iki katından az olamaz.

(Mülga altıncı fıkra: 23/1/2008-5728/578 md.)

Madde 36/A – (Ek: 16/7/1981 - 2494/8 md.; Değişik: 26/9/2004 – 5236/6 md.)

Esas hüküm bakımından istinaf yolu kapalı bulunan dava ve işlerde hâkimin reddi istemi ile ilgili merci kararları kesindir.

Esas hüküm bakımından istinaf yolu açık bulunan dava ve işlerde ise ret istemi hakkındaki merci kararlarına karşı tefhim veya tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir; bu hâlde 426/G maddesi hükmü uygulanmaz. Bölge adliye mahkemesinin bu husustaki kararlarına uymak zorunludur.

Ret isteminin reddine ilişkin merci kararının bölge adliye mahkemesince uygun bulunmayarak kaldırılması veya ret isteminin kabulüne dair merci kararının bölge adliye mahkemesince uygun bulunması hâlinde, ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılmış olan ve ret isteminde bulunan tarafça itiraz edilen esasa etkili işlemler, davaya daha sonra bakacak hâkim tarafından iptal olunur.

Madde 36/B – (Ek: 26/9/2004 – 5236/7 md.)

Esas hüküm bakımından temyiz yolu kapalı bulunan dava ve işlerde, bölge adliye mahkemesi başkan ve üyelerinin reddine ilişkin bölge adliye mahkemesi kararları kesindir.

Esas hüküm bakımından temyiz yolu açık bulunan dava ve işlerde ise, ret istemi hakkındaki karar, tefhim veya tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde temyiz edilebilir. Bu hâlde 426/G maddesi hükmü uygulanmaz. Yargıtayın bu husustaki kararına uymak zorunludur.

Bölge adliye mahkemesi hâkiminin reddine ilişkin istemin reddi konusundaki kararın temyizi üzerine Yargıtayca bozulması veya ret isteminin kabulüne ilişkin kararın Yargıtayca onanması hâlinde, ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılmış olan ve ret isteminde bulunan tarafça itiraz edilen esasa ilişkin işlemler, davaya daha sonra bakacak olan bölge adliye mahkemesi tarafından iptal olunur.

Madde 37 – Reddi hakim esbabına müsteniden davanın zabıt katibi de reddolunabilir. İşbu ret talebi katibin ifayı vazife eylediği mahkeme tarafından tetkik olunur. (Ek cümle: 26/9/2004 – 5236/8 md.) Bu konuda verilecek kararlar kesindir.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Taraflar

BİRİNCİ KISIM

Tarafların ehliyeti

Madde 38 – Davaya ehliyet Kanunu Medeni ile tayin olunmuştur.

Madde 39 – Ehliyeti haiz olan hükmi şahıslar, kanuni uzuvları vasıtasıyla ve icap eden mezuniyeti istihsal ile hareket ederler.

Aksi halde hakim tayin edeceği müddet zarfında şeraitin ikmal için muhakemeyi talika mecbur olduğu gibi davanın her halinde taraflardan her biri de bunu talep edebilir. Ancak müstacel işlerde hakim davanın muvakkaten devamına karar verebilir.

Madde 40 – Hakimın tayin ettiği müddet zarfında şeraiti lazime ikmal olunmazsa yapılan muamele hükümsüz addolunur. Şu kadar ki kanunen davanın takibi bir makamın mezuniyetine mütevakkıf ise hakim bu makamı haberdar etmek şartıyla yeni bir mühlet de verebilir.

Madde 41 – İki taraftan birinin vefatı halinde diğer tarafın, talebiyle hakim davanın takibi için bir kayyım tayin edebilir.

Madde 42 – Taraflardan birinin vesayet altına alınması veya kendisine kanuni bir müşavir tayin edilmesi talep edilir ise hakim bu hususta kati bir karar verilinceye kadar muhakemeyi talik edebilir.

Taraflardan biri icabı kanuniye binaen şifahaneye konulmuş veya ihtilattan meni ve tecrit edilmiş olup da asaleten veya vekaleten mahkemede bulunması mümkün değilse kezalik o kimse hakkında davayı takip için bir kayyım tayin olununcuya kadar muhakeme talik olunabilir.

İKİNCİ KISIM

Tarafların taaddüdü, davanın tefrik ve tevhid

Madde 43 – Birden ziyade kimseler aşağıdaki hallerde birlikte dava ikame edebilecekleri gibi birlikte aleyhlerine de dava ikame olunabilir:

1 – Müddeiler veya müddeaaaleyhler arasında müddeabih olan hak veya borcun iştirak halinde bulunması veyahut müşterek bir muamele ile hepsinin lehine bir hak taahhüt edilmiş olması veya kendilerinin bu suretle taahhüt altına girmeleri,

2 – Davanın, her biri hakkında aynı sebepten neşet etmesi.

Madde 44 – Müctemian müddei veya müddeaaaleyh olanlar birlikte hareket ederler. Ancak bunlardan biri hususi bir iddia veya müdafaa vasıtasına malik ise onu ayrıca kullanabilir. Birlikte hareket edenler herhalde davaya bakan mahkemenin, dairei kazası dahilinde müşterek bir ikametgah göstermeğe mecburdurlar.

Madde 45 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/9 md.)

Aynı mahkemede görülmekte olan davalar, aralarında bağlantı bulunması halinde, davanın her safhasında, istek üzerine veya kendiliğinden mahkemece birleştirilebilir.

Davalar ayrı mahkemelerde açılmış ise, bağlantı nedeni ile birleştirme talebi ikinci davanın açıldığı mahkeme önünde ilk itiraz olarak ileri sürülebilir. Birinci davanın açıldığı mahkeme, ilk itirazın kabulüne ve davaların birleştirilmesine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra bununla bağlıdır.

Davaların aynı sebepten doğması veya biri hakkında verilecek hükmün diğerini etkileyecek nitelikte bulunması halinde bağlantı var sayılır.

(Mülga: 26/9/2004 – 5236/20 md.)**Madde 46 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/10 md.)**

Mahkeme, yargılamanın iyi bir şekilde yürütülmesini sağlamak için, birlikte açılmış veya sonradan birleştirilmiş davaların ayrılmasına, davanın her safhasında, istek üzerine veya kendiliğinden karar verebilir.

Madde 47 – Kanunu Medeni mucibince müştereken dava ikame etmeleri veya aleyhlerine ikame olunması iktiza edenlerin davalarında tefrik kararı verilemez.

Madde 48 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/11 md.)

Birleştirme ve ayırma istekleri, dilekçe ile veya duruşmada sözlü olarak da yapılabilir.

(Değişik ikinci fıkra: 26/9/2004 – 5236/9 md.) Aynı mahkemede görülmekte olan davalar yönünden verilen birleştirme ve ayırma hususundaki ilk derece mahkemesi kararları hakkında istinaf yoluna; bölge adliye mahkemesi kararları hakkında ise temyiz yoluna; ancak hükümlerle birlikte gidilebilir. Şu kadar ki, bu husus tek başına; bölge adliye mahkemesinde hükmün kaldırılarak esastan incelenmesi, Yargıtay da bozma sebebi teşkil etmez.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Davanın ihbarı

Madde 49 – İki taraftan biri davayı kaybettiği takdirde üçüncü şahsa rücu hakkı olduğu mülahasasında bulunursa makamına kaim olarak davayı takip veya davada üçüncü şahıs sıfatıyla kendisine iltihak etmesi lüzumunu o şahsa ihbar edebilir.

Davanın her halinde ihbar caizdir. Şu kadar ki ihbar için iki tarafın biri canibinden vuku bulacak mühlet talebi davanın ikamesini veya davada rücuu icap eden vasitanın mahkemeye arzını mütaakıp dermeyeran edilmezse mühlet verilemez.

Madde 50 – Üçüncü şahıs ihbar eden kimsenin makamına kaim olarak davayı takip etmeği kabul ederse davayı kendi namına takip edemeyip yalnız ihbar eden şahsı temsil eder.

Madde 51 – Üçüncü şahıs ihbar eden kimsenin makamına kaim olarak davayı takip veya davaya müdahale eylemediği halde bu hususu ihbar eden kimse davada bulunmağa mecburdur. Şu kadar ki ihbar tarihinden itibaren üçüncü şahsa karşı yalnız hilesinden veya ağır kusurundan mesuldür.

Madde 52 – Kendisine ihbar vakı olan üçüncü şahıs o hususta başkasına hakkı rücuu olduğu mülazahasında ise kendisi de o kimseye keyfiyeti ihbar edebilir. Bu suretle ihtarın tevalisi caizdir. Bu gibi hallerde hakim ancak zaruri olan mühletleri verir ve mühlet talep edenlerden teminat da isteyebilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Üçüncü şahsın müdahalesi

Madde 53 – Hakkı veya borcu bir davanın neticesine bağlı olan üçüncü şahıs iki taraftan birine iltihak için davaya müdahale edebilir.

Madde 54 – Müdahale talebi muhakeme bitinciye kadar dermeyeran olunabilir ve davayı asliyenin cereyanı talik olunur. Müdahale talebi arzuhal ile olur.

Tahkikat hakimi tarafından tayin olunacak muhakeme günü arzuhal ile işaret edilerek suretleri iki tarafa tebliğ olunur.

Madde 55 – Tayin olunan günde iki taraftan her biri müdahale talebine itiraz edebilir ve işbu itiraz tahkikat hakimi tarafından hadiseler hakkındaki usule tevfikan tetkik ile karar verilir.

Madde 56 – Müdahale talebinin kabulü halinde müdahil ancak davayı bulunduğu noktadan itibaren takip edebilir.

Madde 57 – Müdahil iltihak ettiği tarafla birlikte hareket eder. Fakat hüküm iltihak olunan tarafa muzaf olarak verilir. Mahkeme iltihak olunan tarafla müdahil arasında tahaddüs edecek hakkı rücu davasını birlikte halledebilir.

Madde 58 – İşbu fasıl ahkamı kanunen müddeiumuminin müdahalesi lazımgelen hukuk davalarında da tatbik olunur.

DÖRDÜNCÜ FASIL

İki taraf vekilleri

Madde 59 – Dava ikamesine ehil olan her şahıs davasını bizzat veyahut intihap edeceği vekil vasıtasıyla ikame ve takip edebilir.

Kanuni mümessiller dahi bu hakkı haizdir.

Madde 60 – Davaya vekalet, aşağıdaki hükümler müstesna olarak Kanunu Medeninin umumi hükümlerine tabidir.

Madde 61 – (Değişik: 19/3/1969 - 1136/194 md.)

Davaya vekalet deruhte etmesine kanunen imkan bulunmıyan vekil mahkemeye kabul olunmaz. Bu takdirde, mahkemeye kabul edilmıyen vekilin müvekkiline, keyfiyetten bahisle, bir defaya mahsus olmak üzere re'sen davetiye gönderilir.

Madde 62 – Kanunen salahiyeti mahsusa itasına mütevakıf hususlar müstesna olmak üzere vekalet, hüküm katiyet kesbedinciye kadar davanın takibi için icap eden bilümmu muameleleri ifaya ve hükmün icrasına ve masarifi muhakemenin tahsiliyle bundan dolayı makbuz itasına ve kendisi aleyhinde de işbu muamelatin kaffesinin ifa edilebilmesine mezuniyeti mutazammındır.

İşbu mezuniyeti takyit edecek bütün kayıtlar diğer taraf indinde gayri muteber addolunur.

Madde 63 – Sarahaten mezuniyet verilmemişse vekil sulh olamaz ve aharı tahkim veya ibra ve davadan hiçbir suretle feragat veya hasmın davasını ve teklif olunan yemini kabul veya mahkûmünbihi kabız ve haczi fekkedemez. Yeminin kabul veya reddini beyan için salahiyet ancak yemin edecek kimse tarafından yemin teklif olunan meseleye ittıla kesbettikten sonra verilebilir.

Madde 64 – Davaya müteaddit vekil tayin olunmuş ise her biri münferiden icrayı vekalet edebilir. Hilafına vuku bulan şart hasım indinde muteber değildir.

Madde 65 – Katibiadil, nahiye meclisi veya ihtiyar heyeti veyahut sulh hakimi tarafından imzası musaddak bir vekaletname ile vekaletini vekil ispat etmeğe ve vekaletnamenin aslını veyahut musaddak suretini dava dosyasına konulmak üzere vermeğe mecburdur. Şu kadar ki nahiye meclisi, ihtiyar heyeti veya sulh hakimi tarafından tasdik edilecek vekaletname ancak sulh hakimleri huzurunda görülecek davalar hakkında muteberdir. Devairi resmiye vekillerine mensup oldukları daire amiri tarafından usulüne muvafık surette verilen vekaletnameler, muteber olup ayrıca tasdika tabi değildir.

Madde 66 – Davanın her halinde ve esas hakkındaki hükme kadar vekaletnamenin aslı istenilebileceği bunun kafi veya usulüne muvafık olmadığı hakkında da itiraz olunabilir.

Madde 67 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/12 md.)

Vekaletnamenin aslını veya örneğini vermeyen vekil dava açamaz ve yargılama ile ilgili hiçbir görev yapamaz. Şu kadar ki, gecikmesinde zarar umulan hallerde mahkeme, vereceği kesin bir süre içinde vekaletnamesini getirmek şartıyla vekilin dava açmasına veya usul işlemleri yapmasına izin verebilir. Bu süre içinde vekaletname verilmez veya aynı süre içinde asil, yapılan işlemleri kabul ettiğini dilekçe ile mahkemeye bildirmezse dava açılmamış sayılır ve yapılan işlemler hükümsüz kalır. Bu durumda vekil, oturum harcı ile diğer yargılama giderleri ve karşı tarafın uğradığı zararları ödemeye mahkûm edilir.

Bunları kötü niyetle yapan vekil aleyhine ceza takibi yapılmak ve disiplin cezası uygulanmak üzere Cumhuriyet Savcılığına ve vekilin bağlı olduğu baro başkanlığına yazı gönderilir.

Bir tarafın vekil tutmak istemesi, vekilini azletmesi, vekilin istifa etmesi, kendisinin yahut vekilinin dosyayı incelememiş bulunmaları sebebiyle yargılama başka bir güne bırakılamaz. Ancak vekil tutulmaması veya dosyanın incelenmemesi kabul olunabilir bir özüre dayanıyorsa hakim bir defalık kısa bir süre verebilir. Verilen süre sonunda, vekil oturuma gelmemiş veya dosya incelenmemiş olsa bile davaya devam olunur.

Vekaletname aslının veya onanmış örneğinin her dosya için ayrı ayrı verilmesi zorunludur.

Madde 68 – Müvekkili namına muamele yapmış olan vekil nefisini azlettiğini veya müvekkili tarafından azlolunduğunu dava zaptına kayıt veya tebliğ ettirilmek suretiyle diğer tarafa bildirmedikçe, istifa ve azlin o taraf hakkında hükmü yoktur.

Madde 69 – Vekilin esnayı muhakemede müvekkili huzurunda vakı beyanatı müvekkili tarafından derhal tekzip edilmezse müvekkilden sadır olmuş addolunur.

Madde 70 – Davasını bizzat takip eden kimse huzuru mahkemede münasip olmıyan hal ve tavırda bulunur ise hakim kendisine ihtar eyler. Buna da riayet etmezse hakim derhal dışarıya çıkarılmasını emir ve icabı halinde kendisini vekil tayinine icbar eder. Vekil tayin etmediği surette gıyaben muhakeme icra ve hükmolunur.

Vekil, münasip olmıyan hal ve tavırda bulunursa yukarki fıkralar mucibince mahkemeden çıkarılır ve mahkemece kati lüzum görülürse bu bapta esbabı mucibenin zikriyle tayin edeceği müddet zarfında başka bir vekil göndermesinin asile tebliğine karar verilir.

Müvekkil mahkemece tayin olunan müddet zarfında diğer bir vekil göndermezse mahkemeye gıyaben bakılır.

Madde 71 – Tahkikat hakimi iki taraftan birinin layikiyle davasını takip edecek ehliyetinde olmadığını görürse bir vekili refakatine alınmasını emredebilir o kimse emre riayet etmezse muhakeme gıyaben icra olunur

BEŞİNCİ FASIL

İki tarafın hak ve vazifeleri

Madde 72 – Hakim iki taraftan birinin talebi olmaksızın re'sen bir davayı tetkik ve halledemez.

Madde 73 – Kanunun gösterdiği istisnalar haricinde hakim her iki tarafı istima veyahut iddia ve müdafaalarını beyan etmeleri için kanuni şekillere tevfikan davet etmedikçe hükmünü veremez.

Madde 74 – Kanunu Medeni ile muayyen hükümler mahfuz olmak üzere hakim her iki tarafın iddia ve müdafaalarıyla mukayyet olup ondan fazlasına veya başka bir şeye hüküm veremez. Tahakkuk edecek hale göre talepten noksan ile hüküm caizdir.

Madde 75 – Kanunun tayin eylediği istisnalardan başka hallerde hakim iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya iddia sebeplerini re'sen nazarı dikkate alamaz ve onları hatırlatabilecek hallerde dahi bulunamaz.

Ancak müphem ve mütenakız gördüğü iddia veya sebepler hakkında izahat istiyebilir.

Hakim davanın her safhasında iki tarafın iddiaları hududu dahilinde olmak üzere kendilerini istima ve lazım olan delillerin ibraz ve ikamesini emredebilir.

Madde 76 – Hakim re'sen Türk kanunları mucibince hüküm verir. Ancak bir ecnebi hukukunun tatbiki lazım olan hallerde, buna istinat eden taraf o kanun hükmünü ispatla mükelleftir. İspat olunmazsa Türk kanunları mucibince hükmolunur.

Madde 77 – Hakim tahkikat ve muhakemenin mümkün olduğu derecede sürat ve intizam dairesinde cereyanına ve beyhude masrafa meydan verilmemesine dikkatle mükelleftir.

Madde 78 – Hakim muhakeme adabı haricinde çıkan tarafı meneder.

Okunamıyan veya münasebetsiz olan evrak iade edilir. Ve yeniden tanzim için münasip bir mühlet verilir. Bu mühlet zarfında tanzim olunmazsa yeniden mühlet verilemez.

Madde 79 – Kanunen sarahat olmadıkça hiç kimse kendi lehine olan davayı ikameye veya hakkını talebe icbar olunamaz.

Madde 80 – İki tarafın veya hakimin, zahir ve açık olan yazı ve hesap hataları daima tashih olunabilir. Bu tashih neticesinde bir münazaa, mahiyetini değiştirir veya halledilmiş bulunursa masarifi muhakemeyi tayinde bu cihet nazarı dikkate alınır.

Madde 81 – (Değişik: 4/7/1956 - 6769/1 md.)

Günlük muhakeme listesinde yazılı işlerle keşif ve delillerin tesbiti gibi yapılması zaruri veya müstacel görülen işler müstesna olmak üzere mahkemeler, resmi çalışma saati dışında ve resmi ve adli tatil günlerinde, hiç bir adli muamele yapamazlar.

(İkinci fıkra Mülga: 11/2/1959 - 7201/62 md.)

Madde 82 – Esaslı merasime riayet edilmeksizin yapılan usule mütaallik muameleler bu bapta menfaati bulunan kimsenin davayı takipten evvel talebi sebkerse iptal olunur.

Umumi intizamı veya muamelei usuliyenin istihdaf ettiği maksadı temin mülahazasıyla vazolunan ahkam esaslı merasimden addolunur.

Esaslı olmıyan merasime riayet edilmezse bu bapta menfaati olan kimsenin davayı takipten evvel talebi sebkerse tashih veya ikmal olunur.

ALTINCI FASIL

Islah

Madde 83 – İki taraftan her biri usule mütaallik olarak yaptığı muameleyi tamamen veya kısmen ıslah edebilir. Aynı davada her taraf ancak bir kere ıslah hakkını kullanabilir.

Madde 84 – Islah, tahkikata tabi olan davalarda tahkikat bitinciye kadar ve tabi olmıyanlarda muhakemenin hitamına kadar yapılabilir.

Madde 85 – Islah, muayyen celsede diğer taraf hazır olduğu halde yapılabileceği gibi evveleminde o tarafa tebliğ edilmek şartıyla arzuhal ile de yapılabilir.

Madde 86 – Islah eden taraf bu tarihe kadar olan dava masrafiyle diğer taraf için - takdir olunacak zarar ve ziyanı davada mahküm olmuş gibi derhal mahkeme veznesine vermeğe mecburdur. Aksi halde ıslah yapılmamış addolunur.

İleride zarar ve ziyanın fazla veya noksanlığı sabit olursa fazlayı, tazmin ve noksanı istirdat eder.

Madde 87 – Islah, bunu yapan tarafın teşmil edeceği noktadan itibaren usule mütaallik bilcümle muamelelerin yapılmamış addolunmasını müstelzimdir. Ancak hakim huzurunda sebmeden ikrarlarla bir mahallin keşif ve muayenesi üzerine tesbit olunan hali mübeyyin her nevi zabıt varakalarının ve ehli hibre raporlarının münderecatı ve şahitlerin şahadetleri mahfuzdur. Şu kadar ki ıslahtan sonra cereyan edecek tahkikat

neticesinde tebeyün edecek hal, mezkür reylerin nazara alınmasını icap etmezse bunlara da olmamış nazariyle bakılır. (Son tümce iptal: Ana. Mah.'nin 20/7/1999 tarih ve E.: 1999/1, K.: 20/7/1999 sayılı kararı ile)

Madde 88 – İslah eden taraf davasını kamilen ıslah ettiği ve bunun tebliğ tarihinden itibaren üç gün zarfında yeni bir dava ikame eylemediği halde davası iptal olunur.

Madde 89 – Davasını tamamen ıslah eden müddei iptal tarihinden itibaren üç ay zarfında yeniden dava ikame eylemezse davasından feragat etmiş addolunur.

Madde 90 – (Değişik: 23/1/2008-5728/11 md.)

Islahın davayı uzatmak veya karşı tarafı rahatsız etmek gibi kötünietli düşüncelerle yapıldığı deliller veya belirtilerle anlaşılırsa, mahkeme, ıslahı dikkate almadan karar verir. Ayrıca, mahkemece kötünietle ıslaha başvurana, karşı tarafın bu yüzden uğradığı bütün zararlarının tazmininin yanı sıra ikiyüz Türk Lirasından beşyüz Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

YEDİNCİ FASIL

Feragat ve kabul

Madde 91 – Feragat, iki taraftan birinin neticei talebinden vazgeçmesidir.

Madde 92 – Kabul, iki taraftan birinin diğerinin neticei talebine muvafakat etmesidir.

Madde 93 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/13 md.)

Feragat ve kabul beyanı dilekçe ile veya yargılama sırasında sözlü olarak yapılır.

Madde 94 – Feragat veya kabul eden taraf mahkum olmuş gibi masarifi muhakemeyi tediye mecburdur.

Şu kadar ki müddeaaaleyh hal ve vaziyeti ile aleyhine dava ikamesine sebebiyet vermemiş ve ilk muhakeme celsesinde de müddeinin iddiasını kabul etmiş ise masarifi muhakeme ile ilzam olunamaz.

Feragat veya kabul neticei talebin yalnız bir kısmı hakkında ise masarifi muhakeme buna göre tayin olunur.

Madde 95 – Feragat ve kabul, kati bir hükmün hukuki neticelerini hasil eder.

Bilbeyine hükme raptı kanunen mecburi olan hallerde müddeaaaleyh müddeinin neticei talebini kabul ederse müddeaaaleyhin davada devamı huzuru mecburi değildir ve bu kabul bundan başka hukuki bir netice husule getirmez.

SEKİZİNCİ FASIL

Teminat

Madde 96 – Bir davada verilecek teminat mahkemenin takdir edeceği nakit veya mahkemece kabul olunacak sehim ve tahvil veya gayrimenkul rehin veyahut muteber bir banka kefaleti veya katibiadilden musaddak senetle kefil irası suretiyle yapılır. İki taraf teminatın nevi ve şeklini mukavelenamelerinde tasrih etmişlerse teminat ona göre tayin olunur. Kanunun başka şekilde teminat gösterilmesine müsaade ettiği haller bundan müstesnadır.

Madde 97 – Türkiye'de Kanunu Medeni mucibince ikametgahı olmayan müddei veya davaya müdahale eden kimse diğer tarafın muhtemel zarar ve ziyaniyle masarifi muhakemesine mukabil 96 ncı madde mucibince teminat göstermeğe mecburdur.

İşbu kaide tahkikat ve muhakeme esnasında ikametgahını ecnebi memlekete nakledenler hakkında da caridir. Muahede hükümleri mahfuzdur.

Madde 98 – Teminat talebi davanın ikamesini mütaakıp ve esasa girişilmezden evvel veya Türkiye haricinde mukim olan kimse davaya dahil olur olmaz dermeyan edilmek lazımdır. Davanın rüyeti esnasında ikametgahını ecnebi memlekete nakledenler hakkında teminat talebi nakil keyfiyetinin diğer tarafa bildirilmesini mütaakıp vakı olmak iktiza eder. Aksi halde her iki surette teminat talebi hakkı sakıt olur.

Madde 99 – Hakim tarafından tayin olunan müddet içinde teminat verilmezse muhakemede hazır bulunulmamış addolunur.

Madde 100 – Teminatın kafi veya muteber olup olmadığı hakkındaki ihtilaflar davayı tahkikeden hakim tarafından hallolunur.

DOKUZUNCU FASIL

İhtiyati tedbirler

Madde 101 – Hakim iki taraftan birinin talebiyle davanın ikamesinden evvel veya sonra aşağıda gösterilen hal ve şekillerde ihtiyati tedbirler ittihazına karar verebilir:

- 1 – Menkul ve gayrimenkul malların aynı münazaalı ise bunun haciz veya yeddiadle tevdiine,
- 2 – Münazaalı şeyin muhafazası için lazımgelen her türlü tedbirlerin ittihazına,
- 3 – Kanunu Medeni ile muayyen hallerde nafaka alınmasına,
- 4 – Ayrılık veya boşanma davası üzerine Kanunu Medeni mucibince icap eden muvakkat tedbirlerin ittihazına.

Madde 102 – (Mülga: 18/4/1929 - 1424/342 md.)

Madde 103 – 101 ve 102 nci maddelerde gösterilen hallerden başka tehirinde tehlike olan veya mühim bir zarar olacağı anlaşılan hallerde tehlike veya zararı defî için hakim icap eden ihtiyati tedbirlerin icrasına karar verebilir.

Madde 104 – Dava ikamesinden evvel haczi ihtiyati kararı mahkeme tarafından verilir.

Haczi ihtiyatden maada talep olunan ihtiyati tedbirlerin en az masrafla ve en çabuk nerede ifası mümkün ise işbu tedbirlere o mahal mahkemesi tarafından dahi karar verilebilir.

Dava ikamesinden sonra bilümum ihtiyati tedbirlere tahkikata memur hakim tarafından karar verilir. Şu kadar ki hakim ihtiyati tedbirin diğeri bir mahalde daha az masrafla ve daha çabuk ifasını kabil görürse bu hususta karar verilmek üzere o mahal hakimini naip tayin edebilir.

Madde 105 – Hakimden ihtiyati tedbire karar verilmesi arzuhal ile talep olunur. Bunun üzerine derhal ve müstacelen iki taraf davet edilip gelmeseler bile iktiza eden karar verilir.

Müstacel veya müddeinin hukukunu derhal muhafaza zaruri olan hallerde her iki taraf davet edilmeksizin dahi ihtiyati tedbire karar verilebilir.

Madde 106 – İhtiyati tedbir kararı, icabı halinde kuvvei müsellaha istishabiyle icra dairesince tatbik olunur. Şu kadar ki haczi ihtiyatiden maada tedbirlerin tatbiki mahkeme başkatibine veya katiplerinden birine de tevdi olunabilir.

Kararın sureti alakadarlara icra esnasında ve bulunmazlarsa müteakiben tebliğ olunur.

Madde 107 – Gıyaben verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına itiraz caizdir. İşbu itiraz icranın tehirine karar verilmedikçe icranın tehirini müstelzim değildir.

Madde 108 – İtiraz arzuhal ile yapılır ve evrakı sübutiyeside arzuhale raptolunur.

İhtiyati tedbir kararına itirazdan evvel dava ikame edilmiş ise itiraz arzuhali tahkikat hakimine verilir. 104 üncü maddenin son fıkrası hükmü mahfuzdur. İtiraz vukuunda hakim iki tarafı davet ve her birini istima ettikten sonra kararını tadil veya tebdil veya refedebilir. Şu kadar ki iki taraftan biri veya ikisi gelmezlerse evrak üzerine tetkikat icrasıyle karar verilir.

Madde 109 – İhtiyati tedbir kararı dava ikamesinden evvel verilmiş ise tatbik edilmiş olsun olmasın kararın verildiği tarihten itibaren on gün zarfında esas hakkında dava ikamesi lazımdır. Bu müddette müddi davasını ikame eylediğini müsbit evrakı, kararı tatbik eden memura ibrazla dosyaya vaz'i ve kaydettirerek mukabilinde ilmühaber almağa mecburdur. Aksi takdirde ihtiyati tedbir bir güne merasime hacet kalmaksızın kendiliğinden kalkar ve iktizasına göre vazolunan tedbirin fiilen kaldırılması ihtiyati tedbiri tatbik eden daire veya memurdan talep olunabilir.

Madde 110 – İhtiyati tedbir kararını talep eden taraf bundan dolayı diğer tarafın ve üçüncü şahsın duçar olması muhtemel zarar ve ziyanlarına mukabil teminat iraesine mecburdur. İcabi hale göre hakim işbu mecburiyeti refedebilir ve ihtiyati tedbir kararını talep eden Devlet veya müzahareti adliyeeye nail kimse ise teminat iraesini lazım gelmez.

Madde 111 – Aleyhine ihtiyati bir tedbire karar verilmiş olan taraf teminat gösterirse icap vaziyete göre bu tedbir tebdil veya refiolunabileceği gibi vaziyet ve şeraitin tebeddülü sabit olursa ihtiyati tedbirin teminatsız tadil veya ref'i de caizdir

Madda 112 – Esas hakkında mahkeme tarafından verilen kararın tefhim veya tebliğ olunmasını mütaakıp ihtiyaten icra kılınmış olan tedbir mürtefi olur. Şu kadar ki mahkeme hükmün icrasını temin için işbu tedbirin tayin edeceği müddet zarfında devamına karar varebilir.

Madde 113 – İhtiyati tedbirin ittihazına mütaallik evrak, dava esas dosyasıyla birleştirilir.

Madde 113/A – (Ek: 30/4/1973 - 1711/2 md.; Değişik: 23/1/2008-5728/12 md.)

İhtiyati tedbir kararının uygulanması dolayısıyla verilen emre uymayan veya o yolda alınmış tedbire aykırı davranışta bulunan kimse fiili daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

ONUNCU FASIL

Muamelelerin şekli

BİRİNCİ KISIM

Davetiyeler ve tebligat

Madde 114-117 – (Mülga: 11/2/1959 - 7201/62 md.)

Madde 118 – (Mülga: 16/1/1939 - 3560/9 md.)

Madde 119 – 132 - (Mülga: 11/2/1959 - 7201/62 md.)

Madde 133 – 136 - (Mülga: 16/1/1939 - 3560/9 md.)

Madde 137 – 146 - (Mülga: 11/2/1959 - 7201/62 md.)

Madde 147 – (Mülga: 16/1/1939 - 3560/9 md.)

Madde 148 – (Mülga: 11/2/1959-7201/62 md.)

İKİNCİ KISIM

Muhakeme celseleri, zabıtları, dosyalar

Madde 149 – (Değişik: 26/9/2004 – 5236/10 md.)

Duruşma herkese açıktır.

Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.

Duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli karar açık duruşmada açıklanır.

(Değişik dördüncü fıkra: 23/1/2008-5728/13 md.) Kapalı yapılan duruşmalar hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır.

Madde 150 – Muhakemenin idare ve zabıta işleri reise aittir.

Reis iki taraftan her birine icabına göre söz verir ve söz söylemekten meneden ve mahkemenin intizamını bozan her şahsı derhal mahkemeden çıkartır.

(Değişik üçüncü fıkra: 23/1/2008-5728/14 md.) Bir kimse, ihtarla rağmen mahkemenin düzenini bozar veya mahkeme huzurunda münasip olmayan bir söz söylemeye veya davranışta bulunmaya devam ederse derhâl yakalanması emredilerek hakkında dört güne kadar disiplin hapsi uygulanır. Ancak, avukatlar ve çocuklar hakkında disiplin hapsi uygulanmaz.

(Ek fıkra: 23/1/2008-5718/14 md.) Mahkemenin düzenini bozan fiilin veya mahkeme huzurunda söylenen sözün suç oluşturması halinde, durum bir tutanakla Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir ve gerekiyorsa fiili işleyen yakalanması emredilerek Cumhuriyet başsavcılığında hazır bulundurulması sağlanır. Ancak bu durum üçüncü fıkra hükmüne göre disiplin hapsi uygulanmasını engellemez.

Madde 151 – Zabıt katibi hakimın nezareti altında tahkikat ve muhakematın cereyanını zabıtnameye kaydeder.

Zabıtname, mahkemenin ve hakimlerin isimlerini, tahkikat ve muhakematın cereyan ettiği mahalli, celsenin açıldığı gün ve saati, iki tarafın ve vekillerinin isimlerini, cereyan eden muhakeme ve muamele ile iki tarafın ne gibi evrak ibraz ettiklerini, muhakemenin aleni icra kılındığını veya aleniyetin refini icap eden esbabı, ikrarı veya sulhu veya davaya kısmen veya tamamen nihayet veren feragati, hulasai iddia ve müdafaatı, şuhut ve ehli hibrenin beyanatını, münaziunfihin keşif ve muayenesi halinde rapor hulasasını ve ittihaz olunan kararlar sureti tefhimini ihtiva eder.

Zabıtnamada raptedildiği zikrolunan vesikalar münderecatı da zabıtname metni hükmündedir.

Hakim tarafından mezuniyet verilmedikçe iki taraf veya vekilleri ifadelerini zabıtnameye imla suretiyle yazdıramazlar. Reis, iki tarafın ifadeleri hulasasını alenen söyleyerek zabıtnameye yazdırır.

Zabıtnamenin, şahitlerin ve ehlihibrenin ifadelerine ve iki tarafın ikrar ve sulh ve feragatine taallük eden kısımları bunların huzurunda okunarak kendilerine imza ettirilir.

Madde 152 – Muhakeme celsesinin hitamında zabıtname muhakemede hazır bulunan hakimlerle zabıt katibi tarafından derhal imza olunur.

Madde 153 – Şifahi muhakemenin tarzı cereyanı ancak zabıtname ile ispat olunabilir.

Madde 154 – Mahkemenin haricinde hakim veya naip huzuriyle yapılacak bilümm muamelede zabıt katibinin hazır bulunması lazımdır.

Madde 155 – Zaptın tamamının veya bir kısmının suretleri talep vukuunda iki tarafa verilir. İşbu suretlere mahkemenin mühürü vazı ve aslına mutabık olduğu başkatip tarafından imza olunarak tasdik olunur.

Madde 156 – Muhakeme esnasında veya haricinde ibraz olunan evrak zabıt katibi tarafından dosyasına konularak zabıtnameye işaret edilir. Dosyanın başka bir mahalle gönderilmesi icap ederse evrakı ibraz edenler asılları yerine musaddak suretlerinin gönderilmesini talebe salahiyyettedirler.

Bu baptaki karar tahkikat hakimi tarafından verilir. Zabıt katibi, dosya muhteviyatını mübeyyin listeye ilave veya istirdat olunan evrakı derhal kaydetmek mecburiyetindedir.

Madde 157 – Zabıt katibi, hakimın nezareti ve emri altındadır. Her iki taraf veya vekilleri dava dosyasını tetkik ve mütalaa edebilirler.

Madde 158 – Zabıt katibi muhakemeden evvel ve icap ettiği halde muhakemenin hitamından sonra da dava dosyasını berayı tetkik mahkeme azalarına vermek ve vakti zamanında noksansız almak ile mükelleftir.

ON BİRİNCİ FASIL

Müddetler ve hali sabıka irca

BİRİNCİ KISIM

Müddetler

Madde 159 – Müddetleri kanun veya hakim tayin eder. Kanunda gösterilen müstesna hallerden başka hakim kanunen tayin edilen müddetleri tezyit veya tenkis edemez. Kendinin tayin ettiği müddetleri iki tarafı dinledikten sonra makul sebeplere binaen tenkis ve tezyit edebilir.

Madde 160 – Müddetler iki tarafa tefhim ve lazım ise usulen tebliğ tarihinden itibaren başlar.

Madde 161 – Müddet gün olarak tayin edilmiş ise tefhim veya tebliğ edildiği gün hesaba katılmaz ve son günü tatil saatinde biter.

Müddet hafta veya ay olarak tayin edilmiş ise başladığı güne son hafta veya ayda tekabül eden günün tatil saatinde biter. Müddet ay nihayetine doğru başlayıp da bittiği ayın aynı günü yoksa müddet bu ayın sonunda biter. Bu suretle pazartesi günü başlamış olan müddet munkazi olacağı haftanın pazartesi gününde ve ayın birinci günü başlayan müddet munkazi olacağı ayın birinci gününde ve otuz bir Kanunuevvelde başlayan iki ay müddet şubatın son gününde biter.

Madde 162 – Tatil günleri müddette dahildir. Şu kadar ki müddetin son günü tatile tesadüf ederse tatilin ertesi günü hitam bulur.

Madde 163 – Kanunun tayin ettiği müddetler katidir. Bu müddetlerde yapılması lazım olan muamele yapılmazsa o hak sakıt olur. Hakim tayin ettiği müddetin kati olduğuna da karar verebilir. Aksi takdirde tayin olunan müddeti geçirmiş olan taraf yenisini isteyebilir. Bu suretle verilecek müddet katidir. Bir daha verilemez.

Madde 164 – Kendisine müddet verilen kimsenin ikametgahı muamele yapacağı mahalden altı saat ve daha ziyade uzakta ise müddete beher altı saat ve küsuru için bir gün zam olunur. Zammı lazım gelen müddet esbabı mucibe göstermek suretiyle iktizasına göre tenkis veya tezyit olunabilir.

Madde 165 – Kanunun veya hakim tayin eylediği müddetin başlaması tebliğa mütevakkıf ise müddet, tebliği yaptırın taraf aleyhine dahi tebliğ tarihinden itibaren başlar. Meğerki hilafına kanunda sarahat buluna.

İKİNCİ KISIM

Hali sabıka irca

Madde 166 – Bu kanunun veya hakim tayin ettiği kati müddetin müruriyle sukut etmiş olan hakkın hali sabıka irca aşağıda beyan olunan hallerde talep ve hükmolunabilir.

Madde 167 – Sakıt olan hakkın hali sabıka ircaına karar verebilmek için:

1 – Muayyen mühlet zarfında muameleyi yapmağa mecbur olan kimsenin veya vekilinin, arzu ve ihtiyarı haricinde olarak muameleyi yapmaktan aciz bulunduğu tahakkuk etmesi,

2 – Kanuni yollara müracaatın hukukan imkansız bulunması lazımdır.

Madde 168 – Hali sabıka irca talebi maninin zevali tarihinden itibaren on gün zarfında usulen dermeyan edilmedikçe mesmu olmaz.

Tahkikat esnasında mürur etmiş olan müddetlerin esasa mütedair vicahi hükümden sonra hali sabıka ircaı talep olunamaz.

Madde 169 – Hali sabıka irca talebi meselenin esasını halle salahiyettar olan hakime arz olunur. Bir hüküm hakkında kanuni yollara müracaat hakkının sakıt olması üzerine hali sabıka irca talebi, verilen hükmü tetkika salahiyettar olan mahkemeye arz olunur.

Madde 170 – (Değişik : 26/9/2004 – 5236/11 md.)

İlk derece mahkemeleri veya bölge adliye mahkemelerine yapılacak eski hâle getirme istemleri, hadiseler hakkındaki usule, Yargıtayda ileri sürülecek eski hâle getirme istemleri, temyiz usulüne göre yapılır ve incelenir.

Madde 171 – Hali sabıka irca talebi muhakemenin talikını icap etmez ve hükmün icrasına da mani olmaz. Şu kadar ki bu talebi tetkika salahiyattar mahkeme icabına göre teminat verilmek şartıyla muhakemenin talikına ve hükmün tehiri icrasına karar verebilir. 110 uncu maddenin son fıkrası hükmü burada da caridir.

Madde 172 – Mahkeme hali sabıka ircaa dair verdiği kararda hangi muamelenin keenlemyekün addedildiğini tasrih eyler. 87 nci maddede bildirilen muamelelerin hüküm ve kuvvetleri bakidir.

Madde 173 – Hali sabıka irca talebinin ve hükümsüz addolunan muamelelerin masrafi irca talebinde bulunan tarafa tahmil olunur.

Madde 174 – Bir davada aynı tarafın birden ziyade hali sabıka ircaı talebi kabul olunamaz.

ON İKİNCİ FASIL

Tatil

Madde 175 – (Değişik : 14/7/2004 – 5219/2 md.)

Her sene bilumum mahkemeler ağustosun birinden Eylülün beşine kadar tatil olunur.

Madde 176 – (Değişik: 30/4/1973 - 1711/1 md.)

Adli ara vermede ancak aşağıdaki dava ve işler görülür:

1. İhtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delillerin tespiti, deniz raporlarının alınması ve dispeççi tayini istekleri ve bunlara karşı yapılacak itirazlar hakkında karar verilmesi,
2. Aravermede yapılmasına karar verilen keşifler,
3. Her çeşit nafaka davaları,
4. Velayet ve vesayet işlerine ait davalar,
5. Nüfus davaları,

6. Hizmet akdinden doğan davalar,
7. Kıymetli evrakın kaybından doğan iptal davaları,
8. Tahkim babındaki hükümlere göre mahkemenin görevine giren anlaşmazlık ve işler,
9. İflas ve konkordatoya ait davalar,
10. Kanunların sulh mahkemesini veya hakimini görevlendirdiği dava ve işler,
11. Kanunlarda ivedi olduğu veya adli aravermede de bakılabileceği belirtilen veya basit yargılama usulüne bağlı tutulan başka dava ve işler,
12. Mahkemece taraflardan birinin isteği üzerine ivedi görülmesine karar verilen dava ve işler,

(Değişik ikinci fıkra: 26/2/1985 - 3156/5 md.) Tarafların uyuşması halinde veya dava bir tarafın yokluğunda görülmekte ise hazır olan tarafın isteği üzerine yukarıdaki iş ve davalara bakılması adli ara vermeden sonraya bırakılabilir.

(Değişik üçüncü fıkra: 26/9/2004 – 5236/12 md.) Adlî ara verme süresi içinde, yukarıdaki fıkralarda gösterilenler dışında kalan dava ve işlerle ilgili olarak verilen dava, karşılık dava, istinaf ve temyiz dilekçeleri, bunlara karşı verilen cevap dilekçelerinin ve dosyası işlemde kaldırılan davaları yenileme dilekçelerinin alınması, ilâm verilmesi, her türlü tebligat, dosyanın başka bir mahkemeye, bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya gönderilmesi işlemleri de yapılır.

7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri saklıdır.

(Değişik son fıkra: 26/9/2004 – 5236/12 md.) Bu madde hükümleri bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay incelemelerinde de uygulanır.

Madde 177 – Bu kanunun tayin ettiği mühletlerin bitmesi tatil zamanına tesadüf ederse bu müddetler ayrıca bir karar vermeğe lüzum olmaksızın tatilin bittiği günden itibaren yedi gün evvel uzatılmış addolunur.

İKİNCİ BAP

Sulh mahkemeleriyle mahkemei asliyede murafaa usulü

BİRİNCİ FASIL

Dava ikamesi

Madde 178 – Arzuhallerin mahkeme kalemine kaydı tarihinde dava ikame edilmiş addolunur.

Madde 179 – **(Değişik: 26/2/1985-3156/6 md.)**

Dava dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

1. Tarafların ve varsa kanuni temsilci veya vekillerinin ad ve soyadları ile adresleri,
2. Açık bir şekilde dava konusu,
3. Davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetleri ve delillerinin nelerden ibaret olduğu,
4. Hukuki sebeplerin özeti,
5. Açık bir şekilde iddia ve savunma,
6. Karşı tarafın hangi sürede cevap verebileceği,
7. Davacının veya varsa kanuni temsilci yahut vekilinin imzası.

Madde 180 – **(Değişik: 16/7/1981 - 2494/14 md.)**

Dava dilekçesinde sözü edilen ve davacının elinde bulunan belgelerin asıllarıyla birlikte harç ve vergiye tabi olmaksızın davalı sayısından bir fazla düzenlenmiş örneklerinin veya sadece örneklerin dilekçeye eklenerek mahkemeye verilmesi ve başka yerlerden getirilecek belge ve dosyalar için de bunların bulunabilmesini sağlayıcı açıklamanın dilekçede yapılması ve gerekli posta giderinin pul olarak verilmesi zorunludur.

Birinci fıkra hükmünün yerine getirilmemesi veya eksik getirilmesi halinde, hakim ilk oturumda istenen hususların on günlük kesin süre içinde yerine getirilmesini veya eksikliğin tamamlanmasını davacı tarafa bildirir.

Madde 181 – (Değişik: 13/12/1934 - 2606/1 md.)

Toplu hakimle kurulmuş olan bir mahkeme, bir dava görülürken heyetin kararıyle azadan birini tahkikat yapmağa memur edebilir.

Tahkikat işi azadan birine havale edilmediği halde tahkikat hakimine ait vazifelerden 182, 183,184, 196, 197, 209, 211 ve 212 nci maddelerde yazılı olanlar mahke-

me reisi tarafından ve diğerleri heyetçe yapılır. Toplu hakimli olan mahkemelerde tahkikata havale olunmayan veya tek hakimli mahkemelerde görülen davaların tahkikat ve muhakemesi birden yapılır.

Madde 182 – Tahkikat hakimi müstacel hususlarda cevap müddetini azaltabilir. Hakim tarafından bu kararın esbabı mucibesi davetiyenin aslına yazılıp imza olunur.

Madde 183 – Memaliki ecnebiyede veya mahkemenin dairei kazası veya bulunduğu şehir haricinde ikamet edenlerle ikametgahı meçhul bulunanlar hakkında yapılacak tebliğde hangi gün ve saatte mahkemede bulunulacağı ve cevap müddeti tahkikat hakimi tarafından tayin olunur.

Madde 184 – Müstacel hususattan başka hallerde kanunen muayyen cevap müddetinden az bir müddet tayin edilmiş ise müddeaaaleyh cevap vermeğe mecbur değildir. Bu suretle tahkikat hakimi cevap için yeni bir mühlet tayin eder.

Madde 185 – Kanunu Medenide tayin olunan haller mahfuz kalmak şartıyla dava ikamesi ile aşağıda gösterilen neticeler hasıl olur:

1 – Müddeaaaleyhin rızası olmaksızın müddei davasını takipten sarfınazar edemez.

2 – Müddei, Müddeaaaleyhin rızası olmaksızın davasını tevsi veya mahiyetin tebdil edemez. Aşağıdaki madde hükmiyle davadan feragat veya ıslah bu hükümden müstesnadır.

Madde 186 – Dava ikame edildikten sonra iki taraftan biri müddeabihi ahara temlik ederse diğer taraf muhayyerdir. Dilerse temlik eden taraf ile olan davasından sarfınazar ederek müddeabihe temlik eden kimseye karşı dava eder. Bu suretle davayı kazanırsa mahkumunaleyh, müddeabihi kendisine temlik eden kimse ile beraber masarifi muhakemeyi kefaleti müteselsile ile vermeğe mahküm olur.

Dilerse davasını müddeabihi ahara temlik eden taraf hakkında zarar ve ziyana davasına tebdil eder.

İKİNCİ FASIL

İtirazatı iptidaiye

Madde 187 – İtirazatı iptidaiye aşağıdaki gösterilen hallerden ibaret olup davanın bidayetinde ve hepsi birlikte beyan edilmek lazımdır:

1 – Türkiye'de ikametgahı bulunmıyanlardan teminat talebi,

2 – Salahiyet iddiası,

3 – (Mülga: 16/7/1981 - 2494/37 md.)

4 – İkame olunan davanın diğer bir mahkemede derdesti rüyet bulunduğu iddiası,

5 – Davanın diğer bir mahkemede dertesti rüyet olan diğer dava ile irtibatı bulunduğu iddiası,

(.....) ⁽¹⁾

6 – (Mülga: 26/9/1963 - 338/1 md.)

7 – Dava arzuhalinin veya davetiye varakasının veyahut cevap layihasının tanziminde kanuni noksanlar bulunduğu veya tebliğın usulüne muvafık olmadığı iddiası,

8 – Davayı mütakabilenin kabule şayan bulunmadığı iddiası.

(1) Bu aradaki "Biri hakkında verilecek kararın diğerine tesir edecek mahiyette olması halinde iki dava arasında irtibat mevcut addolunur." şeklindeki ibare 16/7/1981 tarihli ve 2494 sayılı Kanunun 37 nci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Sayfa 20

Madde 188 – İtirazatı iptidaiye davanın bidayetinde esasa girişilmezden evvel hep birlikte dermeyan edilmezse bir daha mesnu olmaz.

Hakimin re'sen nazarı dikkate alması kanunen iktiza eden hususlarla 98 inci madde hükmü mahfuzdur.

Madde 189 – Müddeaaaleyhin itirazatı iptidaiyesi esasa cevap için tayin olunan müddette müddeiye tebliğ olunur. Müddeinin itirazatı iptidaiyesi ilk muhakeme celsesinde şifahen dermeyan olunur.

Şu kadar ki davayı mutekabileye cevap verilmiş ise itirazın işbu cevapta tasrihi lazımdır.

İki tarafın bilahara dermeyan edebilmek selahiyetini kanunen haiz oldukları itirazat hadise şeklinde hallolunur.

Madde 190 – İtirazatı iptidaiye hadiseler gibi tahkik ve hallolunur.

Madde 191 – İtirazatı iptidaiye hakkında esas davayı rüyete selahiyettar hakim tarafından karar verilir.

Madde 192 – Mahkeme beraberce dermeyan edilen bilumum itirazatı iptidaiyeyi bir karar ile hal ve fasleder.

Madde 193 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/15 md.)

Davacı, iptaline karar verilen dilekçenin yerine yeni bir dilekçe düzenleyip vermek zorundadır.

Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi üzerine davacının karşı tarafa görevli veya yetkili mahkemede tebligat yaptırması zorunludur.

(Değişik üçüncü fıkra: 26/9/2004 – 5236/13 md.) Her iki hâlde kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren on gün içinde yeniden dilekçe verilmesi veya yeniden çağrı kâğıdı tebliğ ettirilmesi gerekir.

Aksi takdirde dava açılmamış sayılır. Kanunda belirtilen ayrıık hükümler saklıdır.

Madde 194 – Aynı davanın diğerk mahkemede derdesti rüyet olduğuna müstenit itirazatı iptidaiyenin kabulü halinde dava ikame edilmemiş addolunur.

Esasa cevap

BİRİNCİ KISIM

Umumi hükümler

Madde 195 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/16 md.)

Davalı, ilk itirazları ile birlikte esas dava hakkındaki cevabını ve varsa karşı delillerini, dava dilekçesinin kendisine tebliği tarihinden itibaren on gün veya hakim tarafından bir süre tayin edilmiş ise o süre içinde mahkeme kalemine bildirmek ve bir örneğini de davacıya tebliğ ettirmek zorundadır.

Yukarıda belirtilen on günlük süre, 8/1/1943 tarih ve 4353 sayılı Kanuna tabi kamu kuruluşları hakkında otuz gündür

Madde 196 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/17 md.)

Davalı tarafından ilk itiraz ileri sürülmüşse bu husus mahkemece öncelikle ve esasa girilmeden incelenerek sonuçlandırılır.

Madde 197 – İşin mahiyeti itibariyle cevap layihasının tayin olunan müddette tanzimi müşkül bulunduğu veyahut esbabı fevkaladeye binaen kabil olamadığı anlaşılırsa müddealeyhe yeni bir mühlet verilebilir ve keyfiyet derhal müddeiye bildirilir.

Madde 198 – Yukarki maddedeki gösterilen sebeplere mebni, tayin olunan müddette cevap layihasını vermemiş ve yeni mühlet de istememiş olan taraf muhakeme celsesinde de esasa girişmezden evvel bu baptaki mazeretini bildirerek müddetin temdini istiyebilir. Talebi kabule şayan görülürse kendisine sureti katiyede üç günü tecavüz etmemek üzere mühlet verilir. Ancak bu celseye ait muhakeme masrafı her halde kendisine tahmil olunur.

Madde 199 – (Mülga: 16/7/1981 - 2494/37 md.)

Madde 200 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/8 md.)

Cevap dilekçesinin 179 uncu maddenin bir ve ikinci bentlerinde yer alan kayıtlardan başka aşağıdaki hususları da ihtiva etmesi gerekir.

1. Davacı tarafından bildirilmiş olan vakıaların her biri hakkında verilecek cevaplar,
2. Açıkça savunma,
3. Davalının veya varsa kanuni temsilci yahut vekilinin imzası.

180 inci madde hükmü, cevap dilekçesi hakkında da uygulanır.

Madde 201 – Müddeaaaleyh müddeinin arzuhalinde beyan olunan vakıaları inkar ile iktifa etmezse layiha aşağıdaki hususları ihtiva etmek lazımdır:

- 1 – Müddeaaaleyhin istinat ettiği bütün vakıalar hakkında sıra numarasıyla icap eden izahatı,
- 2 – İstinat eylediği kanuni sebeplerin hulasaları.

Madde 202 – (Değişik birinci fıkra: 26/2/1985 - 3156/9 md.) Davalı cevap dilekçesinde karşılık dava da dahil olmak üzere bütün iddia ve savunmaları ile sebeplerini birlikte bildirmeye mecburdur.

Müddeaaaleyh cevap layihasını hasmına tebliğ ettirdikten sonra onun muvafakatı olmaksızın müdafaa sebeplerini tevsi veya tebdil edemez.

Ancak ıslah haliyle 186 ncı madde hükmü müstesnadır.

İKİNCİ KISIM

Davayı mütekabile

Madde 203 – Müddeaaaleyh davayı mütekabilesini esas dava hakkındaki cevap layihasını bildirmek suretiyle ikame edebilir.

Madde 204 – Aşağıda gösterilen iddialar davayı mütekabile addolunur:

- 1 – Takas ve mahsup talebi,
- 2 – Müddeiye karşı müddeaaaleyhin ikame eylediği bilumum davalar.

Madde 205 – Takas ve mahsup talebinden başka davayı mütekabile davayı asliyeye mürtebit ise kabul ve tetkik olunur.

Madde 206 – Tetkik ve halli idari makamların salahiyeti dahilinde bulunan veya hakemler marifetiyle halli icap eden hususlara ait iddialar davayı mütekabile olarak ikame olunamaz.

Madde 207 – Müddealehyin ikame eylediği davayı mütekabileye karşı müddei cevap layihası verebilir.

Bu layiha, müddealehyin def'ine cevap makamında olup onunla birleştirilir.

İşbu layihada müddei müddealehy tarafından mütekabilen ikame olunan davaya karşı dermeyeran edeceği bilumum itirazatı iptidaiye ile davayı mütekabilenin esasına karşı vereceği cevabı yazması lazımdır.

Madde 208 – Müddeinin, müdeaaleyh tarafından verilecek cevap layihasının kendisine tarihi tebliğinden itibaren on gün zarfında cevap vermesi lazımdır.

Madde 209 – Müdeaaleyhin cevap layihasında dermeyeran eylediği vakıalara karşı müddei, icabı halinde 207 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarına tevfikı hareketle on gün zarfında inkar veya kabulü mübeyyin izahat vermeğe mecburdur.

Aynı müddet zarfında defı de dermeyeran edebilir. Bu surette müddeinin verdiği cevap layihası derhal müdeaaleyhe tebliğ olunur.

Madde 210 – Müdeaaleyh, müddeinin tebliğ ettirdiği cevap layihasına on gün zarfında cevap verebilir.

Madde 211 – 179 uncu maddenin birinci ve ikinci numaralarıyle 180 inci ve 197 nci maddeler ahkamı müdeaaleyhin cevabına mukabil müddeinin dermeyeran eylediği defı ile müdeaaleyhin bu defa karşı beyan eylediği defiler hakkında dahi tatbik olunur.

Madde 212 – İki taraf yazı bilmedikleri ve mahkemenin bulunduğu mahalde vekaleti ifa edebilecek kimse bulunmadığı takdirde tahkikat hakimi iki tarafın iddia ve müdafaasını huzurlarında zabıt katibine söyleyerek yazdırır.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Tahkikat

Madde 213 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/10 md.)

Davanın her aşamasında tahkikat hakimi iki tarafı veya vekillerini çağırarak davanın maddi olguları hakkında beyanlarını dinleyebilir ve sonuç vereceği umulan hallerde bunları sulha da teşvik edebilir.

Tahkikat sırasında taraflara çıkartılacak çağırı kağıtlarında, tarafların belli edilen günde mahkemede hazır bulunmadıkları takdirde, tahkikata yokluklarında devam edileceği bildirilir.

Geçerli bir özürü olmadan gelmeyen taraf yokluğunda cereyan eden işlemlere itiraz edemez.

Madde 214 – İki taraf arasında layihalar teati edildikten veya bunun için muayyen günler geçtikten sonra davanın muhakeme ve hüküm için kafi derecede tavazzuh ettiğini tahkikat hakimi anlarsa tahkikatın bittiğini kendilerine bildirir.

Aksi halde tahkikat hakimi iki tarafı davet ve noksan gördüğü cihetleri istizah eder.

Madde 215 – Tahkikat hakiminin ispatı vücut etmeleri için iki tarafa vereceği mühlet laakal on gündür. Müstacel hallerde hakim re'sen veya iki taraftan birinin talebiyle bu müddeti azaltabileceği gibi icabı halinde temdit de edebilir.

Madde 216 – Tahkikat hakimi iki taraf veya vekillerini isticvap eder. İki tarafın mutabık kaldıkları cihetleri tesbit ve ihtilafı olanları tefrik eyler.

Madde 217 – Yukarki maddelerde gösterilen muamelelerden sonra tahkikat hakimi davanın muhakeme ve hüküm için kafi derecede tavazzuh eylediğine kani olursa tahkikatın bittiğini tefhim eder.

Davanın ispatı için delil ikamesi lazım ise bunları tafsilen yekdiğerine tebliğ etmek üzere iki tarafa münasip bir mühlet verir.

Madde 218 – Tahkikat hakimi ikame edilmek istenilen delillerden hangisinin kabule şayan olduğunu ve hangisinin olmadığını esbabı mucibe dermeyanı suretiyle takdir ve karara rapteder. Karar aleyhine esas davanın muhakemesinde itiraz olunabilir.

Madde 219 – İkame edilmek istenilen deliller hakkında tahkikat hakimi (218) inci madde mucibince karar vermezden evvel re'sen veya iki taraftan birinin talebine binaen murafaa icrası için iki tarafı huzuruna celp ve davet edebilir.

Madde 220 – Delillerin, kabul veya reddi hakkında tahkikat icra edildiği celsede ibraz ve ikamesi caizdir. Bu mümkün olmazsa hakim delili istima ve tetkik için ayrıca bir gün tayin eder.

Madde 221 – İki tarafın esas dava hakkında dermeyan edeceği bilumum itiraz ve müdafaalar birlikte tahkik olunur. Şu kadar ki tahkikat hakimi muhakemeyi basitleştirmek veya kısaltmak için re'sen veya iki taraftan birinin talebine binaen tahkikatın her halinde mezkûr itirazat veya müdafaattan birini veya bir kısmını diğerinden evvel tahkik ederek hükmedilmesine karar verebilir.

BEŞİNCİ FASIL

Hadise

Madde 222 – Tahkikat esnasında davaya müteallik bir mesele hakkında tahkikat hakiminden karar almak istiyen taraf bunu tetkikata mahsus celsede şifâhen veya celse haricinde iki nüsha olarak vereceği arzuhal ile talep eder.

Madde 223 – Dermeyan edilen talebi tahkikat hakimi şayanı tetkik görüp reddine karar vermediği takdirde arzuhalin bir nüshasını tayin edeceği müddet zarfında cevabını ve icabı halinde noktai nazarını bildirmek için diğer tarafa tebliğ eder.

Hadise hakkında iki taraf ihtilaf halinde ise tahkikat hakimi kararını evrak üzerine veya kendilerini davet ve ifadelerini istima ettikten sonra verir. Kanunen şekli mahsus tayin edilmiş olan ahval müstesnadır.

Madde 224 – Kaide olarak tahkikat hakimi hadise hakkında bir celsede iki tarafı istima ve delailini tetkik ve kararını ita eder. İktizasına göre delillerin diğer celsede ikame ve tetkikına da karar verebilir.

Salahiyyet gibi hadise şeklinde halli muktazi iddialar mahkemeye gelmeksizin tahriren de dermeyan olunabilir.

Madde 225 – Tahkikat hakimi hadise hakkındaki kararını derhal ittihaz ve iki tarafa tefhim veya kendilerine bildirmek üzere nihayet üç gün zarfında mahkeme kalemine tevdi eder.

ALTINCI FASIL

Muhasebeye muhtaç davalarda ihzari muameleler

Madde 226 – Hesap görülmesine veya kalem kalem tetkika muhtaç davalarda hakim re'sen veyahut iki taraftan birinin talebiyle delillerin ikamesinden evvel ihzari muamele icrasını emredebilir.

Tahkikat için tayin edilecek celsede iki taraf şifâhen ve tafsilen beyan ettikleri hesap ve kalemler hakkında izahat verirler. Tahkikat hakimi bu bapta iki tarafın mutabık kalmalarına çalışır. İşine göre yanına bir mütehassıs alabilir ve aldığı mütehassısı iki tarafa bildirir.

Madde 227 – İki taraf bu kanun hükmüne tevfikân hakim tarafından emrolunan vesikalari ve hesap varaka veya defterlerini ibraz etmeğe mecburdurlar.

Hakim nakli müşkül defter ve vesikalari istisnaen bulduklari mahalde dahi tetkik veya bu salahiyetini intihap edeceği ehli-vukufa tevdi edebilir.

Madde 228 – İki tarafın verecekleri şifahi izahat dinlenip gösterilen evrak ve defterler tetkik olunarak mutabık kaldıkları veya ihtilaf ettikleri cihetler zapta yazılır. Bundan sonra tahkikata usulen devam olunur.

Madde 229 – Hakim tarafından başka suretle muamele yapılması tensip olunan haller müstesna olmak üzere ibraz olunan evrak zabıtnameye kaydedilmekle beraber dosyasında saklanır.

YEDİNCİ FASIL

Tahkikat hakiminin iki tarafı isticvabı

Madde 230 – Tahkikat hakimi iki taraftan her birini re'sen veya talep üzerine isticvap edebilir. Hakim isticvap edeceği tarafa evvelemerde hakikatı olduğu gibi söylemesi hakkında vesayada bulunabilir.

İsticvap müddeabihe veya onunla münasebeti olan hallerle vakıalara taallük etmek icap eder.

Madde 231 – İsticvap olunacak şahıs, mahcur veya yaşı on altıdan küçük ise hakimın takdirine göre ya kendisi veya velisi veya vasisi ve hükmi şahıs ise mümessili isticvap olunur.

Madde 232 – İsticvap olunacak kimsenin bizzat gelmesi lazımdır. Ancak o kimse mahkemenin dairei kazası haricinde mukim ise istinabe suretiyle isticvap olunur.

Madde 233 – Hakim tarafından muvacehe icrası müstesna olmak üzere isticvap yalnız mahkeme katibi hazır olduğu halde yapılır. Şu kadar ki isticvap edilecek taraf vekilini beraber bulundurabilir.

Vekilin davayı tenvir için kendisince lüzum gördüğü cihetleri müvekkilinden sorulmasını hakimden talebe hakkı vardır. Diğer taraf da aynı salahiyeti haizdir.

Vekil müvekkiline teveccüh eden suale cevap vermektan veya verilecek cevabı telkin veya ima etmektan memnudur.

Madde 234 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/11 md.)

İsticvap için çağrılmasına karar verilen tarafa geçerli bir özürü olmaksızın gelmediği veya tertip olunan soruları cevaplandırmadığı takdirde sorulan vakıaları ikrar etmiş sayılacağı, çıkarılacak davetiyeye yazılır. Çağrılan taraf özürsüz olarak gelmediği veya gelip de soruları cevapsız bıraktığı takdirde, mahkeme sorulan vakıaları ikrar edilmiş sayar.

Madde 235 – İsticvap bitince zabıtaname tanzim olunur. İşbu zabıtname alenen her iki taraf muvecehesinde okunduktan sonra ziri hakim ve katip ile isticvap olunan kimse tarafından imza olunur. Verilen cevaptan sonra yapılan tebeddüller ve ilaveler zabıt varakasına tahşiyeye ve imza edilir. İmzasız tahşiyelerin hükmü yoktur. Zabıt varakası imzadan imtina halinde keyfiyeti imtina için gösterilen sebep zabıt varakasına yazılarak hakim tarafından imza olunur.

SEKİZİNCİ FASIL

Deliller ve ikamesi

BİRİNCİ KISIM

Umumi hükümler

Madde 236 – Dava evrakında veya hakim huzurunda iki taraftan birinin veya vekilinin sebmeden ikrarı muteberdir. Ve mukir olan taraf aleyhine delil teşkil eder.

Maddi bir hatadan neşet ettiği sabit olmadıkça ikrardan rücu olunamaz.

Sulh müzakeresi esnasında sebmeden ikrar muteber değildir.

Mahkeme haricindeki ikrarı teyit edecek delail ve emare mevcut ise hakim buna binaen hüküm verebilir.

Madde 237 – Kaziyei muhkeme, ancak mevzuunu teşkil eden husus hakkında muteberdir.

Kaziyei muhkeme, mevcuttur denilebilmek için iki tarafın ve müddeabihin ve istinat olunan sebebin müttehit olması lazımdır.

Madde 238 – Delil davanın halline tesir edebilecek münazaalı hususları ispat için ikame olunur.

Maruf ve meşhur olan veya ikrar olunan hususlar münazaalı sayılmaz.

Madde 239 – Delil ikamesiyle mükellef olan veya meşhur ve maruf bir vakaya istinat eden tarafın iddiası hilafını ispat için hasmı delil ikame edebilir. Fakat mücerret bu talebiyle beyyinenin kendisine müteveccih olduğunu kabul etmiş addolunamaz.

Madde 240 – Bu Kanunun tayin ettiği haller müstesna olmak üzere hakim ikame olunan delilleri serbestçe takdir eder.

Madde 241 – Kanunun tayin ettiği istisnalardan maada hallerde deliller hakim huzurunda istima ve tetkik olunur ve mahkemede veya haricinde icra olunan tetkikler ve muameleler tafsilen zabıt varakasına yazılır.

Şahit ve ehlivukuf müddeasını ispat edecek taraf evveleminde hangi hususa dair bunların isticvap olunacaklarını tayin eder.

Madde 242 – İki taraf istinat ettikleri bilümmü vesikaları müfredat pusulası ile beraber mahkeme kalemine verir. Bunlardan hakim tarafından tetkika şayan görülenleri dosyasına vazı ile diğerleri iade olunur.

İbrazına karar verilecek vesika, ibraz edecek taraf yedinde bulunmuyorsa iş bu kanun ahkâmına tevfikân celp ve tetkik olunur. Tahkikat hakimi icabına göre vesikanın diğer bir mahkeme marifetiyle tetkikına da karar verebilir.

Madde 243 – İki taraftan her birinin beyan eylediği deliller mümkün olduğu kadar aleni celsede tetkik olunur.

Bu suretle tetkikatın ikmalî kabil olmazsa ikmalî için icap eden celseleri hakim tayin eder.

Madde 244 – İkame ve beyan olunan delillerin tamamen istima ve tetkikından sonra iki yüz yirmi birinci madde hükmüne tevfikân ayrıca tahkikat icrasına karar verilmiyen meselelerde iki taraftan her biri yeni delil ibraz ve ikamesini isteyebilir. Hakim muvafık görürse bu talebi kabul eder.

İKİNCİ KISIM

Şahadet

Madde 245 – Aşağıdaki kimseler şahadetten imtina edebilirler:

1 – İki taraftan birinin nişanlısı,

2 – Aralarında evlilik rabitası mürtefi olsa bile iki taraftan birinin karı veya kocası,

3 – İki taraftan birinin neseben veya sebeben usul ve fıruu yahut üçüncü dereceye kadar neseben veya kendisiyle sıhriyet hasıl olan evlilik rabıtası mürtefi olsa bile ikinci dereceye kadar sebeben civar hısımları ve aralarında evlatlık rabıtası bulunanlar,

4 – Memuriyet ve sanat ve meslekleri itibariyle bir kimsenin sırrını bilenler,şu kadar ki o kimse muvafakat ederse şahadetten imtina edemezler.

Madde 246 – Aşağıdaki hallerde herhangi bir kimse şahadetten imtina edebilir:

1 – Şahadeti kendisine, yahut yukarki maddenin 1-3 numaralarındaki hısımlarından birine doğrudan doğruya mali bir zararı mucip ise,

2 – Şahadeti kendisinin veya yukarki maddenin 1-3 numaralarında gösterilen hısımlardan birinin şeref ve haysiyetlerini ihlal veya haklarında takibatı cezaiye icrasını istilzam ederse,

3 – Mahremiyeti kendisince mültezem ve sanatına ait esrarın ifşasını müeddi ise.

Madde 247 – Aşağıdaki kimseler yeminsiz dinlenir:

1 – İstima esnasında on beş yaşını ikmal etmeyenler,

2 – Kuvayı akliye ve fehmiyelerinin tekemmül edememesinden veya hali zaafta bulunmasından dolayı yeminin mahiyet ve manasını kafi derecede takdir edemiyenler.

3 – Müddeti cezaiyeleri içinde hidematı ammeden memnu bulunanlar,

4 – 245 inci maddenin 1-3 numaraları ve 246 ncı maddenin 1,2 numaraları mucibince şahadetten imtina hakları olup da işbu haklarını istimal etmeyenler,

5 – Bir tarafın davayı kazanmasında hukuki menfaati olan kimseler,

6 – Şahadet zamanında iki taraftan birinin evinde veya ticarethanesinde infak ve iaşe veya istihdam olunanlar.

Madde 248 – 245 inci maddede yazılı haller ile 246 ncı maddenin birinci fıkrasındaki halde aşağıdaki şekillerden biri tahakkuk ederse şahadetten imtina olunamaz:

1 – Hukuki bir tasarrufta şahit sıfatiyle hazır bulundurulmuş olan kimse bu tasarrufun esas ve muhteviyatı hakkında,

2 – Aile efradından vuku bulan doğum, ölüm ve evlenme vakaları hakkında,

3 – Aile rabıtalardan mütevellit mali ihtilaflar hakkında,

4 – İki taraftan birinin hukukan selefi veya mümessili sıfatiyle şahidin bizzat icra eylediği muameleler hakkında.

Madde 249 – Devlet hizmetinde bulunanların, meslek sıriyle mukayyet oldukları vakalar hakkında hizmetlerinden ayrıldıktan sonra da mensup oldukları resmi makamın tahriri izni olmadıkça şahit sıfatiyle istimaları caiz değildir. Bu mezuniyet Büyük Millet Meclisi azası hakkında Meclis, Heyeti Vekile azası hakkında Reisicumhur ve bundan maadaları için mensup oldukları Vekil tarafından verilir.

Şahadet menafii Devlete muzır görülmedikçe izin verilmesinden imtina olunamaz.

Bu mezuniyet mahkeme kararı üzerine müzekkere ile istenilir.

İzin üzerine şahit celp ve istima olunur.

Madde 250 – Şahadetten imtina eden kimse imtina sebebini ve delilini istima edileceği günden evvel, katibe zaptettirmek suretiyle şifahen veya tahriren mahkemeye bildirmeğe mecburdur.

İmtina sebeplerini tahriren beyan eden veya katibe zaptettiren şahit muayyen günde mahkemede hazır bulunmıyabilir.

Mahkeme başkatibi, gerek tahriri olsun gerek zaptedilmiş bulunsun şahidin imtina hakkındaki beyanını iki tarafa tebliğ eder.

Madde 251 – Şahidin imtina sebebi hakkında hakim iki tarafı dinleyip bu bapta delili tetkik ettikten sonra kararını verir.

Madde 252 – Şahadetten imtina ettiğini bildirmiş olan şahit muayyen günde gelmezse beyanâtı okunarak tetkik olunur.

Madde 253 – (Değişik: 23/1/2008-5728/15 md.)

Usulüne uygun olarak çağrılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar zorla getirilir ve gelmemelerinin sebep olduğu giderler takdir edilerek, kamu alacaklarının tahsili usulüne göre ödettirilir. Zorla getirilen tanık evvelce gelmemesini haklı gösterecek sebepleri sonradan bildirirse aleyhine hükmedilen giderler kaldırılır.

Madde 254 – Şahidin davada menfaati bulunmak gibi şahadetin doğruluğunda şüpheyi mucip esbap mevcut olursa, bunu iki taraftan her biri iddia ve ispat edebilir.

Madde 255 – Şahitler tahkikat hakimi tarafından istima olunur. Hasta veya malül olmasından dolayı mahkemeye gelemeyen şahidi hakim ikametgahında dinler.

Şahidin istimai sırasında mühim bir sebebe binaen hakim tarafından hilafına karar verilmiş olmadıkça iki taraf hazır bulunabilir.

Madde 256 – Müstesna hallerde, iki tarafın muvafakatleri ve hakimin tensibiyle, tayin olunacak müddet zarfında cevaplarını tahriren beyan etmek üzere şahide bir sual varakası gönderilebilir. Bu suretle muamele yapılması şahidin vereceği cevabın hükme kafi olup olmadığını hakimin takdir etmesine mani olamaz.

Madde 257 – Şahidin bulunduğu mahal mahkemesi marifetiyle de istimaina karar verilebilir. Bu takdirde tayin olunan gün ve saatte hazır bulunması için şahide tebligat icra olunur. İki tarafa da malûmat verilir. (1)

Madde 258 – Şahitler alelülul tebliğ olunacak davetiye ile mahkemeye çağırılır. Davetiyede iki tarafın isimleri ve hangi hususu ispat için mahkemeye çağrıldığı ve hangi gün ve saatte hazır bulunulacağı yazılır.

Tebliğ muhakeme gününden laakal iki gün evvel icra olunmak lazımdır.

Müstacel işlerde şahidin daha evvel gelmesine karar verilebilir.

Madde 259 – Gayrimenkule müteaallik hususlarda ve şahidin irae suretiyle şahadetinden hakikatın daha ziyade zahire çıkacağı meczum olan diğer hallerde şahitlerin mahallinde istimaina karar verilebilir.

Madde 260 – İstima esnasında evvele mirde şahitten isim ve şöhret ve sin ve sanat ve mahalli ikameti ve iki tarafa karabeti olup olmadığı ve varsa derecesi ve şahadetine itimadı kaldırabilecek bilcümle münasebet ve alakalar sorulur.

Madde 261 – Yukardaki maddede gösterilen suallerden sonra hakim şahidi hakikati hali doğru söylemeğe teşvik ve icabı halinde kendisine yemin ettirileceğini ihtar eder. Yemin şahadetten sonra eda ettirilir.

Madde 262 – Yemin ancak ederse hakim tarafından veya iki taraftan biri canibinden vuku bulacak talep üzerine eda ettirilir.

Madde 263 – Şahit yeminden imtina ederse esbabı sual edilerek vereceği cevap zapta yazılır.

(1) Bu hükmün uygulanmasında ek 1 inci maddeye bakınız.

Madde 264 – Yemin aşağıdaki şekilde icra olunur:

Hakim şahide: "Şahit sıfatıyla sorulan suallere verdiğiniz cevapların hakikate muhalif olmadığına ve meşhudat ve malûmatınızdan birşey saklamadığınıza Allahınız ve namusunuz üzerine yemin ediyor musunuz" ve şahit de cevaben "Allahım ve namusum üzerine yemin ediyorum" der.

Madde 265 – Şahitler ayrı ayrı dinlenir ve icabında muvacehe olunur.

Madde 266 – Hakim bizzat şahitleri isticvap eder.

Madde 267 – İki taraftan her biri şahide şahadetini tavzih ve ikmal için lazım olan yeni sualler sordurabilir. Bu suallerin varit olup olmadığına iki taraf ihtilaf ederse hakim buna derhal karar verir. Şahidin istinabe suretiyle isticvabı lazım geldiğinde hangi hususlardan dolayı isticvap olunacağını hakim tayin eder. Bu halde birinci fıkra hükmüne tevfikan iki tarafın mesele ile münasebettar yeni sual sordurabilmek hakkı mahfuzdur.

Madde 268 – İki taraftan her biri doğrudan doğruya şahide bir şey sormaktan ve şahitlerin ifadesini kesmekten ve kavlen ve fiilen onu tahsin ve tezyif etmekten memnudur. Hilafında hareket eden taraf veya vekili hakim ilk ihtarına rağmen hareketinde devam ederse hakim mahkmeden dışarı çıkartabilir ve 70 ve 150 nci maddeler mucibince muamele olunur.

Madde 269 – Şahit bildiğini şifahen söyler. Yazılı notlar kullanması memnudur. Şu kadar ki şahit tarihleri ve rakamları tayin veyahut bazı hususları tafsil etmek veya hatırasını toplamak için yazılarına bakmak mecburiyetinde olduğunu hakime söylerse hakim derhal yazılarına bakmasına veya tayin edeceği celsede yeniden istimama veyahut tayin ettiği müddet zarfında malûmatını tahriren imzası altında mahkeme kalemine vermesine karar verebilir.

Madde 270 – Şahit Türkçe bilmezse tercümanla isticvap olunur. Sağır ve dilsiz olan şahit yazmak ve okumak bilirse sualler kendisine tahriren bildirilir ve cevapları yazdırılır. Yazmak ve okumak bilmediği takdirde hakim kendisini işareti mahsusasını anlayacak ehli-vukuf marifetiyle isticvap eder.

Madde 271 – (Değişik: 23/1/20008-5728/16 md.)

Tanık, kanuni bir sebep göstermeden veya göstermiş olduğu sebep mahkemece kabul edilmemesine rağmen tanıklık yapmaktan çekinir, kendisine sorulan sorulara cevap vermekten kaçınır ya da yemin etmemekte direnirse, bu yüzden doğan giderler takdir edilerek, hakkında kamu alacaklarının tahsili usulüne göre ödettilmesine karar verilir. Ayrıca, tanıklığının veya yemininin gerçekleştirilmesi için, dava hakkında hüküm verilmeye kadar ve her hâlde onbeş günü geçmemek üzere disiplin hapsine karar verilebilir. Kişi, tanıklığa ve yemine ilişkin yükümlülüğüne uygun davranması halinde, derhâl serbest bırakılır.

Madde 272 – Şahidin ifadesi zabınameye yazılıp huzurunda okunduktan sonra ziri kendisine imza ettirilir.

Madde 273 – Hakim şahadet esnasında şahidin yalan söylediği veya menfaat temin ederek şahadet ettiği hakkında kavi delil ve emareye destres olursa derhal bir zabıt varakası tanzim ve müddeiumumiye tevdi eder.

Hakim şahidin ve cürümde şerikleri varsa onların tevkifine de karar verebilir ve takibatı kanuniye icra edilmek üzere müddeiumumiliğe sevk eder.

Madde 274 – Şahit ikame edecek kimse evveleminde bunların isim ve şöhreti ve mahalli ikametleriyle hüviyetlerini tayine medar olacak evsafı sairelerini muhtevi listeyi mahkemeye takdim eder. Bu listede gösterilmemiş olan kimseler şahit olarak istima olunamaz ve ikinci bir liste verilemez.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Ehlivukuf

Madde 275 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/18 md.)

Mahkeme, çözümü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişi dinlenemez.

Madde 276 – Ehlivukuf, iki taraf ittifak edemedikleri halde tahkikat hakimi tarafından intihap olunur.

Mesaili mahsusada rey ve mütalaalarını beyan etmek için Hükümet tarafından müntahap ehlivukuf varsa ehlivukufun bunlar arasından intihabı lazımdır.

Yalnız bir kişi ehlivukuf intihap edilebilir. Üçten ziyade intihap olunamaz.

Hakim lüzum görürse ehlivukufu beyan ettikleri veya edecekleri rey ve mütalaanın bitarafane olduğuna veya olacağına dair tahlif edebilir.

Madde 277 – Ehlivukuf hakimler için muayyen esbaba binaen reddolunabilir. Ret talebi hakim tarafından hadise şeklinde tetkik olunarak karar verilir. Esbabı retten dolay yemin teklif olunamaz.

Ret talebi ehlivukufun intihap edildiğine ıtıla tarihinden itibaren üç gün zarfında vukubulmak lazımdır.

Madde 278 – Malumatına müracaat edilecek hususu bilmeksizin sanatını icra etmesi kabil olmıyan ve alenen icrayı sanat eden kimseler o husus hakkında ehlivukufluğu kabule mecburdurlar.

Yalnız şahitler hakkındaki esbaba binaen kabulden imtina edebilirler.

(Değişik: 26/2/1985-3156/12 md.) Mahkemeye gelmekten veya gelip de ifayı vazifeden imtina eden ehlivukuf hakkında şahadete ilişkin hükümler uygulanır.

Madde 279 – Hakim iki tarafın ifadesini istimadan sonra ehlivukufa sorulacak sualleri tayin eder. Ehlivukuf diğer taraf hazır olmaksızın iki taraftan birini isticvap edemez ve bu cihet ehlivukufa evveleminde ihtar olunur.

Madde 280 – Tetkikat için keşif icrası veya diğer ihzari bir muamele ifası lazımgelirse iki taraftan her biri bu muamelede hazır bulunabilir.

Madde 281 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/19 md.)

Bilirkişinin beyan ettiği oy ve görüş hemen tutanağa geçirilir.

Bilirkişi birden fazla ise aralarında görüşürler. Görüşme sonucu bildirilen oy ve düşünceler tutanağa yazılır.

İşin niteliğine göre bilirkişilerin oy ve görüşlerini yazılı olarak bildirmeleri gerekiyorsa, hakim, raporun kaç nüsha olacağını ve verileceği süreyi belli eder. Bu süre işin niteliğine göre üç ayı geçemez. Raporun, tarafların ad ve soyadlarını, bilirkişinin çözümü ile görevlendirildiği hususları, inceleme konusu yapılan maddi vakıaları,

gerekçeyi, sonucu, bilirkişiler arasında anlaşmazlık varsa bunun sebebini düzenlendiği günü ve bilirkişilerin imzalarını taşıması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi ayrı bir rapor verebilir.

Madde 282 – Ehli-vukuf raporunu mahkeme kalemine verir. Verildiği tarihi başkatip rapora işaret eder ve mahkemeden evvel suretlerini iki tarafa tebliğ eder.

Madde 283 – Hakim raporda noksan ve müphem gördüğü cihetleri itmam ve izah için ehli-vukufa yeni sualler tertip edebilir. İki taraf dahi noksan ve müphem cihetler hakkında ehli-vukuftan izahat alınmasını raporun kendilerine tebliği tarihinden bir hafta zarfında hakimden tahriren talep edebilirler.

Hakim mütemmim izahat vermeleri zımnında ehlivukufu tayin edeceği celseye davet ile şifahen istima edebilir.

Ehlivukufun şifahen verecekleri izahat hulasa veçhile zapta kaydedilerek ziri kendilerine imza ettirilir.

Madde 284 – Hakikatın tezahürü için lüzum görürse tahkikat hakimi veya esas davayı rüyet edecek mahkeme evvelki veya yeniden intihap edeceği ehlivukuf vasıtasıyla tekrar tetkikat icra ettirebilir.

Madde 285 – Ehlivukufun ücreti hakim tarafından takdir olunur.

Madde 286 – Ehlivukufun rey ve mütalaaları hakimi takyit etmez.

(Ek fıkra: 12/12/2003-5020/1 md.) Mahkemeye sunulan bilirkişi raporunun maddî olgu ve fiilî gerçeklerle bağdaşmadığı yönünde kuvvetli emare ve şüphelerin bulunduğu kanaatine ulaşıldığı takdirde, bu bilirkişiler hakkında diğer kanunlardaki hukukî ve cezaî sorumluluklar saklı kalmak şartıyla 19.4.1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca işlem yapılmak üzere dava dosyasının tasdikli bir örneği yetkili Cumhuriyet savcılığına gönderilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Senet

1 – Umumi hükümler

Madde 287 – Kanunun muayyen bir delil ile ispatını emreylediği hususlar başka suretle ispat olunamaz. İki tarafça muayyen deliller ile ispatı tahriren kabul edilmiş olan veya muhakeme esnasında olveçhile beyinlerinde karar verildiği ikrar olunan maddeler hakkında başka delil kabul olunmaz.

Madde 288 – (Değişik:16/7/1981 - 2494/20 md.)

Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri dörtyüzmilyon lirayı geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir.

Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma (ibra) gibi herhangi bir sebeple dörtyüzmilyon liradan aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz. ⁽¹⁾

Madde 289 – (Değişik: 30/4/1973 - 1711/1 md.)

288 inci madde uyarınca senetle ispatı gereken hususlarda yukardaki hükümler hatırlatılarak karşı tarafın açık muvafakatı halinde tanık dinlenebilir.

Madde 290 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/21 md.)

Senede bağlı olan her çeşit iddiaya karşı defî olarak ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemler dörtyüzmilyon liradan az bir miktara ait olsa bile tanıkla ispat olunamaz. ⁽¹⁾

Madde 291 – (Mülga: 29/6/1956 - 6763/47 md.)

Madde 292 – Senetle ispatı lazımgelen hususlarda tahriri bir mukaddime beyyine mevcut olursa şahit istimaı caizdir.

Mukaddime beyyine müddeabihin tamamen sübutuna kafi olmamakla beraber bunun vukuuna delalet eden ve aleyhine ibraz edilmiş olan taraf canibinden verilen evrak ve vesaihtir.

Madde 293 – Aşağıdaki hallerde her halde şahit ikame olunabilir:

1 – Usul ve füru, birader ve hemşire veya karı koca ve kayınpeder ve valide ile damat ve gelin arasındaki muameleler,

2 – Cürümden mütevellit olsun olmasın tazminatı müstelzim fiiller,

3 – Yangın veya kazayı bahri veyahut düşman istilasası gibi senet alınması gayrimümkün veya fevkalade müşkül hallerde yapılan muameleler.

(1) Bu maddelerde geçen ve Ek 3 üncü maddeye göre kırkmilyon olarak uygulanan parasal sınırlar, 14/7/2004 tarihli ve 5219 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile “dörtymilyon” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

4 – Halin icabına ve iki tarafın vaziyetlerine nazaran senede raptı müteamil olmyan muameleler,

5 – Akitlerde hata, hile, gabin, cebir ve ikrah vukuu.

Madde 294 – Nagehani bir hadise veya mücbir bir sebep ile senedin sahibi yedinde veyahut her ne suretle olursa olsun alelülul tevdi olunan resmi memur nezdinde zayi olduğu hakkında kanaatbahş delil ve emareler mevcut olduğu takdirde şahadetle dava ispat olunabilir.

Madde 295 – Mahkeme ilamlarıyla katibiadillerce re'sen tanzim olunan senetler sahteliği ve salahiyattar memurların salahiyetleri dahilinde usulüne tevfiikan tanzim veya tasdik ettikleri vesikalar hilafi ispat olununcaya kadar delili kati teşkil eder.

Şu kadar ki mahkeme işbu evrak hakkında şüpheyi davet eden haller görürse bunları tanzim ve tasdik eden daireden izahat itasını isteyebilir.

Madde 295/A- (Ek: 15/1/2004-5070/23 md.)

Usulüne göre güvenli elektronik imza ile oluşturulan elektronik veriler senet hükmündedir. Bu veriler aksi ispat edilinceye kadar kesin delil sayılırlar.

Dava sırasında bir taraf kendisine karşı ileri sürülen ve güvenli elektronik imza ile oluşturulmuş veriyi inkâr ederse, bu Kanunun 308 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır.

Madde 296 – Ecnebi memlekette usulüne tevfiikan salahiyettar memurları tarafından tanzim veya tasdik kılınmış olan senetlerin mahallinde mer'i kanunlara mutabık olduğu mahalli Türkiye şehbenderi veya Türk siyasi memurları tarafından tasdik kılınmış ise resmi senet hüküm ve kuvvetinde addolunur. Bu suretle tasdik kılınmamış senetlerin delil teşkil edip etmiyeceği mahkemece takdir olunur. Mahkeme huzurunda ikrar olunan senetler resmi hükmündedir.

Madde 297 – Mühür veya bir alet vasıtasıyla vazolunan imza veya cüzdan ile muamele icrasını itiyat etmiş olan müesseselerde muamelenin iptidasında tayin olunup bir sureti hesap defterine veya cüzdana mevzu bulunan mühür veya imza ile yapılacak muamele muteberdir. Bundan başka imza vaz'ına muktedir olamıyan veya yazı bilmiyen şahsın heyeti ihtiyariye ve mahallince maruf iki şahıs tarafından tasdik edilmiş ve el ile yapılmış bir işaret veya mühür istimal etmesi caizdir.

Madde 298 – Senette mevcut bulunan çıkıntı ve kezalik senedin metninde veya hamışindeki hak ve silinti ayrıca tasdik edilmemiş ise inkar halinde keenlemyekündür.

Yalnız bu kabil çıkıntı, hak ve silinti mahkemece senedin sıhhat veya manasına müessir olacak mahiyette görülürse senet kısmen veya tamamen hükümsüz addolunabilir.

Madde 299 – İmzası ikrar veya mahkemece onun olduğuna hükmolunan gayri resmi senet tarihi imza eden ile mirasçıları hakkında muteber olup üçüncü kimseler haklarında hüküm ifade etmez.

Bir senedin kendisine ibraz olduğu, katibiadil veya salahiyettar memur tarafından alelülul tasdik edilmiş ise ibraz tarihi veyahut imza edenlerden birinin vefatı tarihi veya imza etmesine imkanı maddiyi selbenden bir hadisenin vukuu tarihi veyahut ol senedin bir muamelei resmîyeye esas ittihaz kılındığı tarih üçüncü şahıslar hakkında da muteber addolunur. Bu nevi senetlerde bahsolunan sair senetlerin tarihleri üçüncü şahıslar hakkında ancak son senet tarihinin musaddak addolunduğu tarihten itibar olunur.

Madde 300 – İbra ve kabzı mutazammın senedatı gayri resmîye ile tüccarın muameleatı ticariyelerinden dolayı verdikleri senetlerin tarihi evvelki madde veçhile tahakkuk ettirilmese bile üçüncü şahıslara karşı muteber addolunur. Şu kadar ki hilafi ispat olunabilir.

Madde 301 – Kısmen veya tamamen kabzı mutazammın olarak senet zirine veya zahrına alacaklı tarafından bizzat yazılan veya başkası tarafından yazılıp da altında alacaklının imzası bulunan ibareler muteberdir.

Madde 302 – Telgrafnameler keşide için telgrafhaneye verilen asıllarına mutabakatı ihtilafı olmadıkça delil teşkil eder. İhtilaf halinde sahibi tarafından yazılmış veyahut imza edilmiş olan aslına itibar olunur

Madde 303 – Defatiri ticariyede münderiç kayıtların hüküm ve kuvvetleri Ticaret Kanunu ahkâmına tabidir.

Madde 304 – Bir kimsenin hususi evrak veya defterine bir hakkın istifa veya ibrasını mutazammın yazdığı kayıtlarla yedindeki eşya üzerine yazıp münderecatından senet makamına ikame eylediği anlaşılın kuyudat ve taahüdat o kimse makamına kaim olanlar aleyhine delil teşkil eder.

Madde 305 – Nüfus kuyudatı esasıyesinin zıyı ve suveri musaddakasının fıkdanı halinde doğum, ölüm, evlenme vukuatı tarihleri, müteveffa baba veya ananın evrak ve defatiri hususiyesindeki yazılarla ispat olunabileceği gibi baba ve anası meçhul olarak sicilli nüfusa mukayyet bulunanlarda bu kabil evrak ile baba ve analarına nispetlerini ispat edebilirler.

Madde 306 – Mahkemece muayyen bir hususun ispatına karar verildikten sonra o husus hakkında üçüncü şahıs veya memuru resmi nezdinde diğeri bir delil bulunduğundan bahisle ibrazı için mühlet talep olunursa davayı uzatmak maksadiyle veya ihmali fahiş neticesi olarak vaktiyle dermeyan olunmadığına hakim kani olur ve hasım dahi talep ederse beyan olunan delilin ademi tetkik ve istimana karar verebilir.

Madde 307 – Delili ibraz eden taraf hasmın muvafakati olmadıkça ana istinatten sarfinazar edemez.

Madde 308 – Davanın esnayı tahkikında bir taraf kendisine nispet olunan senette muharrer yazı ve imzayı inkar veya tanımadığını beyan ederse iki tarafın ifadatı ve olbapta serdolunan deliller üzerine hakim kafi derece kanaat hasıl eylediği takdirde senedi kabul veya hükümden ıskat ederek esas hakkında karar verir. Kanaat hasıl olmazsa hakim iki tarafın tayin olunacak günde bizzat ispatı vücut etmelerine karar verir. Her iki taraf muayyen günde mütekebilen senet hakkında izahat ita ve medarı tatbik olacak evrakı irae ve tayin ve yazı ve imzanın mevsukiyetini ne şekilde ve ne vasıta ile ispat edebileceklerini beyan ederler.

Madde 309 – Muayyen günde hakim iki tarafı isticvap ve ledelhace senedi imza ettiği iddia olunan şahsı istiktap eder. Hakim iki tarafın ita ettikleri izahattan ve ibraz ve irae ettikleri delillerden veya imza kendisine isnat olunan şahsın istiktabından senedin vüsuk ve ademi vüsuku hakkında istihsali kanaat edemediği surette ehlihibre vasıtasıyla senedin imzasının tahkikına veyahut yazıldığını görenlerin istimana veya senedin münkiri tarafından yazıldığına sureti katiyede delalet eden vakayiin şuhut ile ispatına karar verir.

Ehlihibre vasıtasıyla tahkikata karar verildiği takdirde medarı tatbik olacak yazı ve ehlihibrenin tahkikatı icra edeceği gün hakim tarafından tayin olunur.

Mahkeme bu bapta ancak iki tarafın ittifak ettikleri her nevi evrak ile senedatı resmîyeden olan ve bir kimse tarafından hasbelmemuriye veya mahkeme huzurunda tahrir veya imza edilen evrakı tatbika esas addedebilir.

Tatbika esas ittihaz olunabilecek evrak olmadığı veyahut olup da derececi kifayede bulunmadığı takdirde ehlihibre tarafından terkip olunacak ibarelerle münkir olan kimseye yazı yazdırılarak tatbikat icra olunur.

Madde 310 – Münazaalı olan senedin ziri ve senedin halini mübeyyin tanzim olunacak zabıt varakası iki taraf ve katip tarafından imza olunarak mahkeme kaleminde hıfzolunur.

Madde 311 – Bir memurun hasbelmemuriye yedinde bulunup tatbika esas olmak üzere mahkeme kalemine teslim olunması iktiza eden senedin sureti evveleminde o memur tarafından istinsah olunarak ikametgahı veya teslim edilecek mahallin mahkemesi reisine tasdik ettirildikten sonra aslı teslim olunur.

İşbu suret asıl makamında olmak üzere memuru tarafından hıfzolunur ve asıl hüküm ve kuvvetindedir. Sureti istinsah ve tasdik ettirilmeksizin mahkeme kalemine teslim edilmiş olan senedin sureti mahkeme başkatibi tarafından istinsah ve reis tarafından tasdik edilerek alakadarlara verilebilir.

Madde 312 – Resmi memurun veya üçüncü şahsın senedi teslim veya ibraz edebilmeleri için zaruri masrafları ile senedin sureti harcı tahkikat icrasını talep eden kimse tarafından verilir.

Madde 313 – (Değişik: 23/1/2008-5728/17 md.)

Hâkim, senedin münkire aidiyetine karar verdiği takdirde münkiri talep vukuunda davanın teahhuru sebebiyle diğer tarafın maruz kaldığı zararı tazmine mahkûm eder.

Madde 314 – Resmi ve gayri resmi her nevi senedatın sahteliğini iddia eden kimse asıl davayı rüyet eden mahkemede bu iddiasını gerek davayı asliye ve gerek davayı hadise suretiyle ikame edebilir. Usulüne tevfikan icra kılınan tetkikat neticesinde senedin sahte olmadığına dair mahkemeden sadır olan karar kesbi katiyet ettikten sonra iş bu senet hakkında mahakimi cezaiyede dahi sahtelik iddiası mesmu olmaz.

Madde 315 – Mahkemece sahtelik sebebiyle iptal edilen senet hakkında ciheti cezaiyece ademi mesuliyet ve beraete dair verilecek karar hukuk mahkemesince senedin iptali hakkındaki karara haizi tesir değildir.

Madde 316 – Sahtelik iddiasının, arzuhal ile beyan ve bunun bir suretinin derhal hasma tebliğ olunması lazımdır.

Madde 317 – Sahtelik iddiası 308 inci madde ile mevaddı mütaakıbesi ahkamına tevfikan tetkik olunur. Sahteliği iddia kılınan senedin ehlihibre marifetiyle tetkik ve tatbıkına ve vakayı ve hadisattan haberdar olanların istimaina karar verildiği takdirde bu kabil senedat, neticei hükme kadar bir güne muameleye esas ittihaz kılınmaz. Ancak bu senede müsteniden evvelce ittihaz edilen ihtiyati tedbirlere de halel gelmez ve ledelhace senet sahibi hukukunun muhafazası zımında sair ihtiyati tedbirlere de tevessül edebilir.

Madde 318 – Bir senedin sahte olduğuna dair sadır olan karar katiyet kesbettikten sonra hükmü veren mahkeme reisi tarafından zirine hükmün hulasası yazılarak senet iptal olunur. Bir mevkiî resmiden tanzim ve tasdik kılınmış olan senedin kaydı aslisi de bu suretle iptal edilir.

Madde 319 – (Değişik: 23/1/2008-5728/18 md.)

Mahkemece sahtelik iddiasının reddi hâlinde talep vukuunda diğerk tarafın maddi ve manevi zararları mahkemece takdir edilerek tazminine hükmolunur.

Madde 320 – (Değişik: 23/1/2008-5728/19 md.)

Sahtelik iddiasından feragat olunabilir ise de feragatı vakıayı kabul edip etmemekte mahkeme muhtardır. Mahkeme feragatı kabul ettiği takdirde 319 uncu madde hükmü uyarınca talep vukuunda diğerk tarafın maddi ve manevi zararları mahkemece takdir edilerek tazminine hükmolunur.

Madde 321 – İbraz olunan senet, suret olursa davanın her halinde re'sen veya iki taraftan biri canibinden senedin aslının ibrazı talep olunabilir. Bu takdirde zayi veya telef olmamış ise senedin aslını ibraz mecburidir.

Madde 322 – Senedin aslını muhafaza eden taraf veya katibiadiller veyahut sair memurlar, tahkikat hakiminin kararına tevfikân bunları mahkemeye ibraz etmeğe mecburdurlar.

Tahkikat hakimi ibraz olunan senedin davanın esnayı cereyanında hıfzı için icabeden tedbirleri ittihaz veya lüzumunda yeniden verilmek üzere ibraz edene iadesini tensip edebilir.

Madde 323 – Tahkikat hakimi ibraz ve iraeisi müşkül olan vesikaları, mahallinde bizzat veya tayin edeceği ehlihibre vasıtasıyla tetkik ve suretlerini asıllarıyla tatbik eder.

Asılların halini tesbit için iki taraf huzurunda davet üzerine gelmedikleri halde gıyaplarında yapılan muamele hakkında bir zabıt varakası tanzim olunur. Vesikanın fotoğrafı da alınabilir.

Vesika mahkemenin dairei kazası haricinde bulunursa salahiyettar olan mahkemenin niyabetiyle lazımgelen tetkikat icra olunur.

Madde 324 – Resmi bir dairede bulunmasından naşi vesikanın aslını iraedenden aciz olan taraf onun celbedilmesini talep edebilir.

Madde 325 – Ecnebi lisanla yazılmış olan vesikayı ibraz eden taraf tercümesini de raptetmeye mecburdur.

Hakim veya diğer taraf mübrez tercümeyi kabule şayan görmezse resmen tercüme ettirilmesi emrolunabilir.

2 – Senedatın ibrazı mecburiyeti

Madde 326 – Kanunu Medeni ve Ticaret Kanunu mucibince bir kimse, yedinde bulunan vesikayı ibraz mecbur olduğu gibi aşağıda yazılan vesikaları da ibraz ile mükelleftir:

- 1 – Mahkemeye verilen evrakta istinat olunan senetler,
- 2 – Bir tarafın diğer taraftan davaya müteallik aldığı mektup ve telgraflar,
- 3 – İki taraf için müşterek olan muamele ve menfaatlere müteallik tanzim olunan vesikalar,
- 4 – İki tarafın müstakillen veya müştereken malik olduğu vesikalar.

Madde 327 – Talep vukuunda hesap defterlerinin musaddak parçalarını ibraz mecburidir.

Madde 328 – Yukarki maddede zikrolunan musaddak hesap defterleri parçalarının aslına mutabık olduğunu tayin için icap eden defterlerin veyahut parçası ibraz olunan asıl defter halinin tesbit edilmesine ve asılların fotoğraflarının çıkarılmasına karar verilebilir.

Madde 329 – Vesikanın veya hesap defterinin muayyen parçalarının ibrazını talep eden taraf mümkün olduğu kadar işbu vesikalar münderecatını esbabı sübutiyesini beyan ettiği esnada tahriren tasrih ve tayin etmiş olması lazımdır.

Madde 330 – İbrazı istenilen vesika ile ispat edilmek istenilen hususun davanın sübutuna medar olacağına mahkemece kanaat hasıl olduğu ve hasım da işbu vesikanın yedinde olduğunu ikrar veya tahriren sebmeden talebe karşı sükut ettiği takdirde mahkeme vesikanın ibrazını emreder.

Madde 331 – Vesikanın yedinde olduğunu inkar eden tarafa hasmının talebiyle böyle bir vesikaya vazıülyed bulunmadığına ve itina ile aradığı halde bulamadığına ve hasmının istimaline imkan vermemek kasdiyle izaa veya imha veyahut ihfa etmediğine ve senedin nerede ve kimin yedinde olduğundan malümatı bu-

lunmadığına dair yemin teklif olunur. Mahkeme davanın haliyle şekli yemini tevfik edebilmek için ledelhace yemin suretini tadil edebilir.

Madde 332 – Vesikayı ibraz veya yemin etmesine karar verilen taraf kararda tayin olunan müddet zarfında vesikayı ibraz etmez ve ademi ibrazı mazereti sahihaya müstenit olduğunu ispat edemez veya teklif olunan yemini kabul ve icra etmezse mahkeme ibraz veya yemin edilmemek hususundaki maksadı nazara alarak diğer tarafın senet münderecatı hakkındaki beyanatını kabul edebilir.

Madde 333 – 326 ncı maddenin 2, 3, 4 üncü fıkralarında beyan olunan vesikalar üçüncü şahıs yedinde ise onlar tarafından ibraz olunmasına karar verilir.

Madde 334 – Üçüncü şahsın yedinde bulunan vesikanın ibrazını talep eden kimsenin delaili sübütüyesini beyan ettiği sırada işbu vesikalar münderecatını tayin ve tasrih etmesi lazımdır.

Talebi kabul olunursa hakim üçüncü şahsa istenilen vesikayı ibraz etmesini emreder.

Madde 335 – Her şahıs yedinde bulunan evrakı ibraz veya nerede bulunduğunu beyan etmek üzere şahit sıfatıyla mahkemeye celp olunabilir.

Madde 336 – Kanunen şahadetten imtinaa hakkı yoksa üçüncü şahıs, hakim kararına itaate mecburdur. İtaat etmezse şahitler hakkındaki ahkam tatbik olunabilir.

BEŞİNCİ KISIM

Yemin

1 – Umumi hükümler

Madde 337 – (Değişik : 26/2/1985 - 3156/13 md.)

Yemin için çağırılacak kimseye, geçerli bir özürü olmaksızın yemin için tayin olunan günde gelmediği takdirde yeminden kaçınmış ve yemin edeceği vakıaların sabit olmuş sayılacağına karar verileceği, çıkarılacak davetiyede yazılmak suretiyle bildirilir. Tayin edilen günde o kimse gelmezse yeminden kaçınmış ve yemin edeceği vakıaların da sabit olmuş sayılmasına karar verilir.

Yemin davetiyesine yemine konu hususlar açıkça yazılır

Madde 338 – Yemin edecek kimsenin yeminden evvel vefatı veya ehliyetin münselip olması halinde yemin teklifinden evvelki vaziyet avdet eder.

Madde 339 – Gerek iki taraftan birinin talebiyle ve gerek res'en teklif olunan yemin mahkeme huzurunda alenen icra olunur. Tahkikat hakimi sorulacak suali okuyup hal ve vaziyetin ehemmiyeti ve yalan yere yeminin neticeleri hakkında yemini edecek kimsenin nazarı dikkatini celbeder. Sonra "size sorulan sualler hakkında hakikata muvafık cevap vereceğinize ve hiçbir şey saklamıyacağınıza Allahınız ve namusunuz üzerine yemin eder misiniz" ve o kimse de "Allahım ve namusum üzerine yemin ediyorum" der.

Madde 340 – Hakim, yemin eden kimsenin ifadesini dinleyip aynen zapta geçirdikten ve alenen okuduktan sonra bu ifadesinde sebat edip etmediğini sorar.

Madde 341 – Hakim, tamam veya vazıh olmayan noktaları itmam ve izah için lazım gördüğü sualleri yemin eden kimseye sorabilir. Bunun haricinde yeni bir sual soramaz.

Madde 342 – Yemin edecek kimse malüliyet veya hastalık sebebiyle mahkemeye gelmeğe müktedir değilse hakim diğer taraf ve mahkeme katibi hazır olduğu halde ikametgahında o kimseyi tahlif eder.

Madde 343 – Mahkemenin dairei kazası haricinde ikamet eden kimse yemin için o mahkemeye gelmek mecburiyetinde değildir. Bulunduğu mahal mahkemesinde veya ecnebi memleketinde ise mahallinin usulüne tevfikan o memleketin salahiyettar memuru huzurunda yemin etmesini talep edebilir.

2 – Kati yemin

Madde 344 – Kati yemin, bir kimsenin esas davasının halline müessir olan bir fiilin ispatı için diğerine teklif ettiği yemindir.

Madde 345 – Kati yemin bir kimseye ancak zatinden sadır olan fiili hakkında teklif olunur. Bir kimsenin bir şeyi bilmesi zatinden sadır olan fiil nev'inden addolunur.

Madde 346 – Bir muamelenin sıhhat ve tamamıyeti için iki tarafın muvafakatlari kanunen kafi görülmeyen hallerde yemin teklif olunamaz.

Madde 347 – Kendisine yemin teklif olunan kimse, yemin etmez veya yemini hasma reddeylemezse yeminin mevzuunu teşkil etmiş olan meseleyi ikrar etmiş addolunur.

Kendisine yemin reddolunan kimsenin yeminden imtinayı dahi ikrar addolunur.

Madde 348 – Yemin teklif olunan fiil iki taraftan birinin zatinden sadır olmamış ise yemin reddolunamaz.

Madde 349 – Teklif olunan yemin eda edildikten sonra diğer tarafın, yeminin yalan yere olduğu hakkındaki davası esas davanın tehirini istilzam etmez.

Madde 350 – Yemin teklif olunan kimse yemini edaya hazır olduğunu beyan ettikten sonra diğer taraf teklifinden sarfinazar ile başka delil ikame edemez.

Madde 351 – Yemin, ancak icra eden ve teklif edilen kimsenin ve mirasçılarının leh ve aleyhlerinde delil teşkil eder diğerleri için delil teşkil edemez.

Madde 352 – Yemin, Ancak, yemin edecek kimsenin namus ve haysiyetine müessir veya müstelzimi ceza olan mesailden başka fiiller hakkında verdirilir. İşbu kaide yeminin reddi halinde de caridir.

Madde 353 – Yemin, iki tarafın zatlarına karşı teklif veya reddolunabilir ve her halde bunlar tarafından eda olunur. İki taraftan biri mahcur veya on sekiz yaşından aşağı ise yemin veli veya kanuni mümessiline teklif veya reddolunabilir.

Madde 354 – Davasını ispat için yemin teklifinden başka delili olduğunu beyan etmiş olan taraf dahi yemin teklif edebilir.

Şu kadar ki işbu deliller kabule şayan görüldüğü veya bu delillerin serd ve istimali mümkün olduğu takdirde yemin teklif olunamaz.

3 – Re'sen teklif olunan yemin

Madde 355 – Mahkeme vereceği karar veya hükmü iki taraftan birinin yemin etmesine talik edebilir.

Madde 356 – Mahkeme ancak aşağıdaki iki şartın tahakkuku halinde re'sen yemin teklif edebilir:

1 – İddia olunan hususun kati deliller ile ispat edilmemiş olması.

2 – İddia olunan hususu ispat için irae olunan delillerin hüküm verilecek derecede kanaat hasıl etmemesi.

Madde 357 – İddia olunan şeyin kıymetini tayin ve ispat mümkün oldukça kıymet hakkında yemin teklif olunamaz.

Madde 358 – On sekiz yaşından aşağı olanlar ile mahcurların fiilleri hakkında re'sen yemin veli veya kanuni mümesillerine teklif olunabilir. Veli ve mümesiller mütaaddit ise mahkeme yemin edecek mümesili tayin eder.

Madde 359 – Re'sen yemin ancak muhakemenin hitamında teklif olunabilir.

Madde 360 – Sorulacak şeyler hüküm verecek mahkeme tarafından tertip ve tahrir olunup reis tarafından okunur.

Madde 361 – Mahkeme yemini tahkikat veya sulh hakimi huzurunda da icra ettirebilir

Madde 362 – Mahkeme kanaatini teyit için iki taraftan birine yemin teklif etmiş ise yemin icra veya ret olunmadıkça hüküm verilemez.

ALTINCI KISIM

Keşif

Madde 363 – Gerek re'sen ve gerek iki taraftan birinin talebi üzerine davanın her halinde münazaalı mahallin keşfine karar verilebilir

Madde 364 – Keşif iki taraf usulen devet edildikten sonra vicahlarında ve davete icabet etmedikleri halde giyaplarında mahkeme veya tahkikat hakimi tarafından yapılır. Mahkemei asliye, azasından birini istinabe suretiyle, keşif muamelatını yapar. Fakat pek mühim meselelerde heyetle dahi icra edebilir.

Madde 365 – Şahit ve ehli-vukuf mahallinde de istima olunabilir

Madde 366 – Keşif üzerine muameleyi mutazammın bir zabıt varakası tanzim edilir. İki taraftan birinin talebi üzerine veya re'sen plan, resim ve fotoğrafler dosyaya raptolunur.

YEDİNCİ KISIM

Hususi esbabı hüküm

Madde 367 – Tahkikat hakimi, senetsiz ispatı caiz olan davalarda re'sen veya talep üzerine bu kanunda gösterilmemiş olan diğer hüküm sebeplerinin istima ve tetkikına da karar verebilir ve bu husus hakkında iki tarafı istima ettikten sonra tebeyyün edecek hale göre iktiza eden tedbirleri ittihaz eder.

SEKİZİNCİ KISIM

Delillerin Tesbiti

Madde 368 – İki taraftan her biri, derdesti rüyet bulunan davada henüz tahkik ve tetkikına sıra gelmemiş bulunan veyahut ileride ikame edeceği davada dermeyan edilecek olan hususun şahit, keşif, ehlihibre veya diğer deliller ile tesbitini talep edebilir.

Madde 369 – Kanunu Medeni hükmü mahfuz kalmak şartıyla ancak şimdiden zabıt ve tesbit olunmazsa ileride zayi olacağı veya ikamesinde çok müşkülât çıkacağı melhuz olan deliller bu fasıl hükmüne tevfikan tesbit olunabilir.

Madde 370 – Delillerin tesbiti için salahiyettar olan mahkeme, davanın rüyet edildiği veyahut dava ikame olunmamış ise en seri ve en az masrafla delilin tesbiti kabil bulunduğu mahkeme veya sulh hakimidir.

Madde 371 – Delillerin tesbiti, ispat olunacak vaka ile şahitlere ve ehlihibreye sorulacak sualleri muhtevi ve üç nüshadan ibaret, arzuhal ile talep olunur. Arzuhal mahkemece şayanı kabul görülürse delillerin tesbiti için bir gün tayin edilir.

Madde 372 – Arzuhal ve mahkemenin kararı sureti diğer tarafa tebliğ olunur. Bu taraf da sorulacak diğer sualleri hakime göndermek ve muamele esnasında hazır bulunmak salahiyetini haizdir. Müstedinin hukukunu muhafaza için zaru-

ri görüldüğü veyahut müstacel esbap bulunduğu surette istisnaen tebligattan sarfınazar olunabilir.

Ancak bu suretle mahkeme tesbit eylediği delaili mutazammın tanzim edeceği zabıt varakası suretini derhal diğer tarafa tebliğe mecburdur.

Madde 373 – Delillerin tesbiti hakkında sebkededen itirazlar delilleri tesbit eden hakim tarafından hallolunur. Delillerin tesbiti hususunda bu faslın 2, 3, 4 üncü kısımları hükümlerine riayet olunur.

Madde 374 – Delillerin tesbiti için ifa ve tanzim edilmiş bilümum muamelat ve evrak esas dava dosyasının merbutu addolunur.

DOKUZUNCU FASIL

Tahkikatın hitamı ve muhakeme

Madde 375 – Tahkikat hakimi, iki tarafın iddia ve müdaafalarıyla delillerini ve dava dosyasını tetkik eder ve talep vukuunda neticei müddealarını mübeyyin birer layiha verebilmeleri için de bir müddet tayin eder. Bu müddet içinde hakim verilen layihaları dosya ile birleştirir ve tahkikatın hitamını tefhim eder ve dosyayı mahkeme reisine takdim eyler. Tahkikatın hitamından sonra da mahkeme iki tarafa layiha vermelerini emredebilir.

Madde 376 – Sulh mahkemelerinde iki taraf evrak üzerine hüküm verilmesini talep etmedikleri takdirde tayin olunacak gün ve saatte şifahi murafaaları icra olunmak üzere mahkemeye celp ve davet olunurlar.

Şifahi muhakemede mahkeme iki tarafa ikişer kere söz verdikten sonra muhakemenin hitamını tefhim eder.

Hakim, iki tarafın iradı kelim hakkındaki mütalaalarını dinledikten sonra herbirine şifahi muhakemede ne müddet için söz verebileceğini tayin ve tefhim edebilir.

Madde 377 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/14 md.)

Asliye mahkemesinde 375 inci maddede yazılı işlemler bittikten sonra sözlü yargılama ve hüküm için tayin olunacak günde mahkemede hazır bulunmak üzere iki taraf davet olunur. Taraflara çıkarılacak davetiyede belli edilen günde mahkemede hazır bulunmadıkları takdirde yargılamaya yokluklarında devam edileceği ve hüküm verileceği belirtilir. Tayin edilecek gün, acele durumlar dışında yedi günden az olamaz.

Sözlü yargılama için tayin edilen günde herhangi bir tahkikat işlemi yapılmış ise 213 üncü maddenin son fıkrası hükmü burada da uygulanır.

Sözlü yargılama 376 ncı madde hükmüne uygun olarak yapılır.

Madde 378 – Mahkeme,hakikatin tezahürü için lüzum görürse tahkikat hakimi canibinden istima olunan şahit ve ehli-vukufu tekrar celp ve isticvaba ve iki tarafın tahkikat hakimi huzurunda dermeyan ve ispat ettikleri hususatin yeni deliller ile ispat olunmasına karar verebilir.Şu kadar ki şahit hakkında 274 üncü madde hükmü mahfuzdur.

Madde 379 – Mahkeme, noksan gördüğü tahkikatı bizzat ikmal veya itmam edeceği gibi bu hususun ifasını tahkikat hakimine veya mahkeme azasından diğer birine de havale edebilir.

Madde 380 – Mahkeme huzurunda cereyan eden tahkikat ve muhakemat esnasındaki hadiseler hakkında kararını verir.

Madde 381 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/15 md.)

Mahkeme, hazır olan tarafın iddia ve savunmalarını dinledikten sonra yargılamanın sona erdiğini bildirerek kararını tefhim eder.

Kararın tefhimi, en az 388 inci maddede belirtilen hüküm sonucunun duruşma tutanağına geçirilerek okunması suretiyle olur.

Zorunlu nedenlerle yalnız hüküm sonucunun tefhim edildiği hallerde, gerekçeli kararın tefhim tarihinden başlayarak onbeş gün içinde yazılması gerekir.

ONUNCU FASIL

Hüküm

BİRİNCİ KISIM

Mahkemei asliye tarafından verilen hükümler

Madde 382 – Karar hafiyen müzakere ve ittihaz olunur ve alenen tefhim edilir.

Madde 383 – Müzakere ve reye ancak şifahi murafaada hazır bulunmuş olan aza ve aza mülazimleri iştirak eder.

Madde 384 – Müzakereye iştirak ve rey ita edebilecek hakimlerin cümlesi hazır bulunmadıkça müzakere icrası caiz değildir.

Madde 385 – Müzakereyi mahkeme reisi idare ve karara raptolunacak meseleleri tayin eder. Bunlar hakkında serbestçe münakaşa olunduktan sonra reis en kıdemsiz azadan başlayarak ayrı ayrı reylerini toplar ve en son reyini verir.

Bir mesele hakkında ittihaz olunacak karardan diğer meseleler hakkında tetkikat ve müzakere icrasına lüzum olmadığı anlaşılır ise diğer meseleler hakkında müzakere icrasıyla karar itasından sarfinazar olunur.

Madde 386 – Kararlar ittifak veya ekseriyeti ara ile verilir.

Madde 387 – Karar, mahkeme reisi tarafından veya reisin tensip edeceği aza ve aza mülazimlerinden biri tarafından yazılır.

Madde 388 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/16 md.)

Karar aşağıdaki hususları kapsar:

1. Kararı veren mahkeme ile hakim veya hakimlerin ve tutanak katibinin ad ve soyadları ve sicil numaraları, mahkeme çeşitli sıfatlarla görev yapıyorsa kararın hangi sıfatla verildiği,
2. Tarafların ve davaya katılanların kimlikleri ile varsa kanuni temsilci ve vekillerinin ad ve soyadları ile adresleri,

3. İki tarafın iddia ve savunmalarının özeti, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususlar, ihtilafı konular hakkında toplanan deliller, delillerin tartışması ret ve üstün tutma sebepleri, sabit görülen vakılarda bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebep,

4. Hüküm sonucu ile varsa kanun yolu ve süresi, ⁽¹⁾

5. Kararın verildiği tarih ve hakim veya hakimlerin ve tutanak katibinin imzaları,

Hüküm sonucu kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, istek sonuçlarından her biri hakkında verilen hükümle taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, mümkünse sıra numarası altında birer birer, açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gereklidir.

(1) Bu bentte yer alan "kanun yolları" ibaresi, 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanununun 14 üncü maddesiyle "kanun yolu ve süresi" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Madde 389 – Verilen karar ile iki tarafa tahmil ve bahşedilen vazife ve haklar şüphe ve tereddüdü mucip olmayacak surette gayet sarih ve açık yazılmalıdır.

Madde 390 – Yazılan kararların ziri kararı veren hakimlerle zabıt katibi tarafından imza olunur.

Madde 391 – Kararın aslı mahkemenin evrak mahzeninde başkatip tarafından hıfzolunur.

Hıfzı tarihi zirine ve dosyasına işaret olunur.

Madde 392 – Karar tahrir ve imza olunduktan sonra suretleri bir hafta içinde başkatip tarafından iki taraftan her birine makbuz mukabilinde verilir ve bir nüshası da dosyasında hıfzolunur. Suretler asılları gibi imza olunmakla beraber bunlara mahkemenin mühürü vazedilmek lazımdır. İki taraftan her birine verilen suretler ilamdır.

Madde 393 – Müddetler ilamın iki taraftan her birine verildiği tarihten başlar.

İKİNCİ KISIM

Sulh hakimleri kararları

Madde 394 – 397 – (Mülga: 13/12/1934 - 2606/2 md.)

ON BİRİNCİ FASIL

İşlemden Kaldırma ve Davanın Açılmamış Sayılması ⁽¹⁾

Madde 398 – 408 – (Mülga: 26/2/1985 - 3156/25 md.)

Madde 409 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/18 md.)

Oturuma çağırılmış olan tarafların hiçbiri gelmediği veya gelip de davayı takip etmeyeceklerini bildirdikleri takdirde dava yenileninceye kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir.

Oturum gününün belli edilmesi için tarafların başvurması gereken hallerde, gün tespit ettirilmemiş ise, son işlem tarihinden başlayarak bir ay geçmekle birinci fıkra hükmü uygulanır.

Yukarıdaki fıkralar hükmü gereğince dosyası işlemden kaldırılmış olan dava, işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak üç ay içinde taraflardan birinin dilekçe ile başvurması üzerine yenilenebilir. Yenileme dilekçesi, oturum, gün, saat ve yerini bildiren çağırma kağıdı ile birlikte taraflara tebliğ olunur.

Dava dosyanın işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir ay geçtikten sonra yenilenirse yeniden harç alınır. Bu harç yenileyen tarafından ödenir ve karşı tarafa yüklenemez. Bu şekilde harç verilerek yenilenen dava, yeni bir dava sayılmaz.

İşlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak üç ay içinde yenilenmeyen davalar açılmamış sayılır ve mahkemece bu hususta kendiliğinden karar verilerek kayıt kapatılır.

Birinci ve ikinci fıkralar gereğince işlemden kaldırılmasına karar verilmiş ve sonradan yenilenmiş olan dava, ilk yenilemeden sonra bir defadan fazla takipsiz bırakılamaz. Aksi halde beşinci fıkra hükmü uygulanır.

Madde 410 – 412 – (Mülga : 26/2/1985 - 3156/25 md.)

(1) Fasil Başlığı 26/2/1985 tarihli ve 3156 sayılı kanunun 17 inci maddesi ile değiştirilmiştir.

ON İKİNCİ FASIL

Masarifi muhakeme

Madde 413 – Müddei muhakeme masraflarını harç tarifesi mucibince tediye mecburdur. Davayı mütakabilenin müddeabihten fazlası hakkındaki muhakeme masraflarını müddealeyleh kezalik harç tarifesine tevfikân tediye mecburdur.

Madde 414 – İki taraftan her biri istimaını talep eylediği şahit ve ehlihibrenin veya talebine mebni icra kılınacak keşif ve sair muamelenin masrafını tediye ve buna kifayet edecek meblağı mahkeme veznesine tevdi mecburdur. Hakim tarafından tayin olunan müddet içinde masrafı vermeyen taraf talebinden sarfinazar etmiş addolunur.

Madde 415 – Re'sen icrası emrolunan muamelenin istilzam ettiği masrafı iki taraftan birinin veya her ikisinin tediye etmesine karar verilir ve bunun için takdir olunacak meblağ mahkeme kalemine tevdi olunur.

Tayin olunan müddet içinde işbu muameleye ait masraf tediye olunamaz ise ileride icap edenlerden istifa olunmak şartıyla Devlet hazinesinden tediye olunmasına karar verilebilir.

Madde 416 – Masarifi muhakemeyi berveçhi peşin tediye eden taraf haklı çıkarsa bu masraf diğer tarafa tahmil olunur.

Madde 417 – Kanunen musarrah olan hallerden maadasında masarifi muhakemenin aleyhinde hüküm verilen taraftan istifa olunmasına karar verilir. Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa mahkeme her birini masrafla ilzam veya bu masrafı aralarında takdir ettiği surette taksim eder.

Hakim huzurunda tetkik olunan davalara ait masarifi muhakeme iki taraf beyninde mukaveleye göre ve böyle bir mukavele yoksa ahkamı sabıkaya tevfikân hükmolunur.

Madde 418 – Davanın esası hakkında lehine hüküm verilmiş olan taraf aşağıdaki hallerden birini yapmış ise masarifi muhakemenin tamamı veya bir kısmıyla mahküm edilebilir:

- 1 – Davayı bililtizam uzatmak,
- 2 – Lüzumsuz masraf yapmak,
- 3 – Yedinde bulunup da hükme müessir olan vesikaları vakit ve zamaniyle hasmına bildirmemek.

Madde 419 – Mahkumualeyhler mütaaddit ise masarifi muhakeme davadaki alakalarına göre taksim olunur ve kendileri müteselsilen mesul addolunabilir.

Madde 420 – Davaya müdahale eden kimsenin iltihak ettiği taraf mahküm olursa yalnız müdahale masrafiyle mahküm edilir. Aksi halde bu masraf diğer tarafa tahmil olunur. Mamafih hüküm üçüncü şahsın iltihak ettiği taraf lehine verilmiş olsa bile lehine hükmolunan tarafın hal ve hareketi üçüncü şahsın müdahalesini istilzam etmiş ise müdahaleye mütaallik masrafın tamamı veya bir kısmı lehine hükmedilen tarafa tahmil olunabilir.

Madde 421 – Mahkeme suiniyet sahibi olan müddeialehyi veyahut bir güne hakkı olmadığı halde dava ikame eden tarafı kanuni masraftan başka diğer tarafın vekiliyle aralarında takarrür eden ücreti vekaletin tamamı veya bir kısmı ile de mahküm edebilir.

Ücreti vekaletin miktarı hakkında ihtilaf vukuunda miktarını re'sen mahkeme takdir eder.

Sayfa 42

Madde 422 – (Değişik: 23/1/2008-5728/20 md.)

Kötüniyetli davalı veya hiçbir hakkı olmadığı hâlde dava açan taraf, yargılama giderlerinden başka, diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan vekâlet ücretinin tamamı veya bir kısmını ödemeye mahkum edilebilir. Vekâlet ücretinin miktarı hakkında uyuşmazlık çıkması veya mahkemece miktarının fahiş bulunması hâlinde, bu miktar doğrudan mahkemece takdir olunur.

Kötüniyet sahibi davalı veya hiçbir hakkı olmadığı hâlde dava açan tarafa ayrıca mahkemece beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. Bu hâllere vekil sebebiyet vermiş ise idarî para cezası vekil hakkında uygulanır.

Madde 423 – Masarifi muhakeme aşağıda beyan olunan şeylerdir:

1 – Tarife mucibince mahkeme kalemi vasıtasıyla yapılan masraflarla celsei muhakeme, keşif ve haciz masrafları,

2 – Şahidin seyahat ve ikamet masrafiyle yevmiyesi ve ehlihibre ücret ve masrafları,

3 – İlam harçları,

4 – Resmi dairelerden talep olunan evrakın asıl ve suret tasdik ve pul harçları,

5 – Mahkemede bizzat hazır bulunanların buldukları günlere ait seyahat ve ikamet masrafları,

6 – Davanın ehemmiyetine göre kanunu mucibince takdir olunacak vekil ücretleri.

Vekili bulunduğu halde mahkeme de bizzat ispatı vücut eden taraf yalnız seyahat masrafiyle bir güne mahsus olmak üzere yevmiye alabilir. Ancak hakim bizzat isticvap veya yemin etmesine karar vermiş ise bu günler için yevmiye alabilir.

Madde 424 – 421 nci maddenin ikinci fıkrasına ve maddei sabıkanın altıncı numarasına tevfikân takdir olunacak ücretler ancak iki taraf arasında muteberdir. Vekil ile müvekkil arasındaki münasebet hakkında hukuku adiyeye ahkamı tatbik olunur.

Madde 425 – İki taraftan birinin vefatı, davanın terki gibi bir sebeple hükme iktiran etmiyen davalara mütaallik masarifi muhakeme tahkikat hakimi tarafından takdir ve hükmolunur.

Madde 426 – Lehine hüküm verilen taraf için tahsil olunacak masarifi muhakeme miktarı hükümde gösterilmek lazımdır. Tahkikatın hitamına kadar olan masarifi muhakemenin miktarı iki taraftan her biri canibinden verilecek müfredat pusulası üzerine tahkikat hakimi ve muhakeme celsesi masrafları da mahkeme tarafından takdir olunur.

ÜÇÜNCÜ BAP

Kanun Yolları ⁽¹⁾

BİRİNCİ FASIL

İstinaf⁽¹⁾

İstinaf yoluna başvurulabilen kararlar

Madde 426/A – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İlk derece mahkemelerinden verilen nihaî kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Miktar veya değeri birmilyar lirayı geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir.

Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda birmilyar liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir.

Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda, kararda asıl isteminin kabul edilmeyen bölümü birmilyar lirayı geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz.

İlk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihaî kararlarına karşı bölge adliye mahkemelerine başvurulabilir.

İstinaf dilekçesi

Madde 426/B – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf yoluna başvurma, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir.

İstinaf dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

(1) 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanununun 15 inci maddesiyle; Üçüncü Babın başlığı “Hükümlere karşı müracaat tarikleri” iken “Kanun Yolları”, Birinci Fasal başlığı “Temyiz” iken “İstinaf” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

1. Başvuran ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri.
2. Varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.
3. Kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ve tarihi ile sayısı.
4. Kararın başvurana tebliğ edildiği tarih.
5. Kararın özeti.
6. Başvuru sebepleri ve gerekçesi.
7. İstem sonucu.
8. Başvuranın veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

İstinaf dilekçesi, başvuranın kimliği ve imzasıyla, başvuru kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması durumunda diğer hususlar bulunmasa bile reddolunmayıp, 426/O maddesi çerçevesinde gerekli inceleme yapılır.

İstinaf dilekçesinin verilmesi

Madde 426/C – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkemeye veya başka bir yer mahkemesine verilebilir. İstinaf dilekçesi hangi mahkemeye verilmişse, o mahkemece bölge adliye mahkemesi başvuru defterine kaydolunur ve başvurana ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

Kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmiş olan istinaf dilekçesi, bu mahkemece yukarıdaki fıkraya göre işlem yapıldıktan sonra kararı veren mahkemeye örnekleriyle birlikte gönderilir. Bu durum derhâl mahkemesine bildirilir.

İstinaf yoluna başvurma tarihi konusunda 178 inci madde hükmü uygulanır.

Dosya, kararı veren mahkemece, istinaf dilekçesinde gösterilen daire ile bağlı kalınmaksızın, yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Harç ve giderlerin yatırılması

Madde 426/D – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf dilekçesi verilirken, tebliğ giderleri de dahil olmak üzere gerekli harç ve giderler ödenir. Bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkeme tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış

sayılmasına karar verir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde, 426/F maddesinin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

Başvuru süresi

Madde 426/E – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf yoluna başvuru süresi onbeş gün, 8.1.1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanuna tabi kamu kurumları hakkında otuz gündür. Bu süre, ilâmın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlar. İstinaf yoluna başvuru süresine ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

İstinaf dilekçesinin reddi

Madde 426/F – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf dilekçesi, yasal süre geçtikten sonra verilir veya kesin olan bir karara ilişkin olursa, kararı veren mahkeme istinaf dilekçesinin reddine karar verir ve 426/D maddesine göre yatırılan giderden karşılanmak suretiyle ret kararını kendiliğinden ilgiliye tebliğ eder.

Bu ret kararına karşı tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvurulduğu ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya, kararı veren mahkemece yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir. Bölge adliye mahkemesi ilgili dairesi istinaf dilekçesinin reddine ilişkin kararı yerinde görmezse, ilk istinaf dilekçesine göre gerekli incelemeyi yapar.

İstinaf dilekçesine cevap

Madde 426/G – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkemece karşı tarafa tebliğ olunur.

Karşı taraf, tebliğden itibaren onbeş gün içinde cevap dilekçesini kararı veren mahkemeye veya bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir yer mahkemesine verebilir.

Kararı veren mahkeme, dilekçeler verildikten veya bunun için belli süreler geçtikten sonra, dosyayı dizi listesine bağlı olarak yetkili bölge adliye mahkemesine gönderir.

Katılma yolu ile başvurma

Madde 426/H – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf dilekçesi kendisine tebliğ edilen taraf, başvurma hakkı bulunmasa veya başvuru süresini geçirmiş olsa bile, vereceği cevap dilekçesi ile istinaf yoluna başvurabilir. İstinaf yoluna asıl başvuran taraf, buna karşı onbeş gün içinde cevap verebilir.

İstinaf yoluna başvuran, bu isteminden feragat eder veya istemi bölge adliye mahkemesi tarafından esasa girilmeden reddedilirse, katılma yolu ile başvuranın istemi de reddedilir.

Başvurma hakkından feragat

Madde 426/İ – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

Taraflar, ilâmın kendilerine tebliğinden önce, istinaf yoluna başvurma hakkından feragat edemez.

Başvuru yapıldıktan sonra feragat edilirse, dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmez ve kararı veren mahkemece başvurunun reddine karar verilir. Dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ve henüz karara bağlanmamış ise başvuru feragat nedeniyle reddolunur.

Başvurunun icraya etkisi

Madde 426/J – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf yoluna başvurma, kararın icrasını durdurmaz. 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.

Kötüniyetle istinaf yoluna başvurma

Madde 426/K – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İstinaf başvurusunun kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa bölge adliye mahkemesince 422 nci madde hükümleri uygulanır.

Ön inceleme

Madde 426/L – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda; incelemenin başka bir dairece yapılması gerektiği, kararın kesin olduğu, başvurunun süresi içinde yapılmadığı, başvuru şartlarının yerine getirilmediği, başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmediği tespit edilen dosyalar hakkında öncelikle gerekli karar verilir. Eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye alınır.

Duruşma yapılmadan verilecek kararlar

Madde 426/M – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

Ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşılırsa;

I. Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir;

1. Davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması.
2. İleri sürülen haklı ret istemine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması.
3. Mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması.
4. Taraf ve dava ehliyeti ya da davayı takip yetkisi bulunmayan veya vekil ve temsilci olmayan kimseler önünde davaya bakılmış ve karar verilmiş olması.
5. Mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşılık davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, merci tayinine karar verilmiş olması.
6. Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması.

II. Aşağıdaki durumlarda davanın esasıyla ilgili olarak;

1. İncelenen mahkeme kararının usul veya esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığı takdirde başvurunun esastan reddine,
2. Yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, kanunun olaya uygulanmasında hata edilip de yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde veya kararın gerekçesinde hata edilmiş ise düzelterek yeniden esas hakkında,
3. Yargılamada bulunan eksiklikler duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte ise bunların tamamlanmasından sonra yeniden esas hakkında,

Duruşma yapılmadan karar verilir.

İnceleme

Madde 426/N – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince inceleme, davanın özelliğine göre heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır.

İnceleme sırasında gereken hâllerde başka bir bölge adliye mahkemesi veya ilk derece mahkemesi istinabe edilebilir.

İncelemenin kapsamı

Madde 426/O – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu re'sen gözetir.

Duruşma yapılmasına karar verilmesi

Madde 426/P – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

426/M maddesinde belirtilen hâller dışında inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu durumda duruşma günü taraflara tebliğ edilir.

Yapılamayacak işlemler

Madde 426/R – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinde karşılık dava açılmaz, davaya katılma isteminde bulunulamaz, davanın ıslahı ve 45 inci maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince re'sen göz önünde tutulacaklar dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz.

Bölge adliye mahkemeleri için yetki sözleşmesi yapılamaz.

İlk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir.

Duruşmaya gelinmemesi ve giderlerin ödenmemesi

Madde 426/S – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

Duruşmalı olarak incelenen işlerde taraflara çıkartılan çağrı kâğıtlarında, duruşmada hazır bulunmadıkları takdirde tahkikatın yokluklarında yapılarak karar verileceği hususu ile başvuran tarafa çıkartılacak çağrı kâğıdında, ayrıca, yapılacak tahkikatla ilgili olarak bölge adliye mahkemesince belirlenen gideri duruşma gününe kadar avans olarak yatırması gerektiği açıkça belirtilir.

Başvuran, kabul edilebilir bir mazerete dayanarak duruşmaya gelemediğini bildirdiği takdirde, yeni bir duruşma günü tayin edilerek taraflara bildirilir.

Başvuran mazeretsiz olarak duruşmalara katılmadığı veya tahkikatla ilgili giderler süresi içinde yatırılmadığı takdirde, dosyanın mevcut durumuna göre karar verilir. Şu kadar ki, öngörülen tahkikat yapılmaksızın karar verilmesine olanak bulunmayan hâllerde başvuru reddedilir.

Karar

Madde 426/T – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

Karar aşağıdaki hususları içerir:

1. Kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi ile başkan, üyeler ve tutanak kâtibinin ad ve soyadları, sicil numaraları.
2. Tarafların ve davaya ilk derece mahkemesinde katılanların kimlikleri ile varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.
3. Tarafların iddia ve savunmalarının özeti.
4. İlk derece mahkemesi kararının özeti.
5. İleri sürülen istinaf sebepleri.
6. Taraflar arasında uyuşmazlık konusu olan veya olmayan hususlarla bunlara ilişkin delillerin tartışması, ret ve üstün tutma sebepleri, sabit görülen olaylarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukukî sebep.
7. Hüküm sonucu ile varsa kanun yolu ve süresi.
8. Kararın verildiği tarih, başkan ve üyeler ile tutanak kâtibinin imzaları.

Hüküm sonucu kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, istem sonuçlarından her biri hakkında verilen hükümlerle taraflara yüklenen borç veya tanınan hakların, tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gereklidir.

Uygulanacak diğer hükümler

Madde 426/U – (Ek: 26/9/2004 – 5236/15 md.)

Bu Fasılda aksine hüküm bulunmayan hâllerde ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usulü bölge adliye mahkemesinde de uygulanır.

İKİNCİ FASIL ⁽¹⁾

Temyiz ⁽¹⁾

Temyiz edilebilen kararlar

Madde 427 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽²⁾

Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabil nihaî kararlar ile hakem kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir; bu süre, 8.1.1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanuna t bi kamu kurumları hakkında otuz gündür.

Davada haklı  ıkmiŐ olan taraf da hukukî yararı bulunmak Şartıyla temyiz yoluna başvurabilir.

Temyiz edilemeyen kararlar

Madde 428 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽²⁾

Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna gidilemez:

1. Miktar veya değeri beşmilyar lirayı geçmeyen davalara ilişkin kararlar,

2. 8 inci maddede gösterilen davalar ile (Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup gayrimenkulün aynına ilişkin olan davalar hariç)  zel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar.

(1) "İkinci Fasil" ve "Temyiz" baŐlıkları; 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle eklenmiŐtir.

(2) 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunun 16 ncı maddesindeki "...427 il  439 uncu maddeleri aşağıdaki Şekilde yeniden düzenlenmiştir." hükmüne istinaden yapılan düzenlemeye uyulmuştur.

3. Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek için verilen kararlar ile merci tayinine ilişkin kararlar.

4. Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar.

5. İrs ve soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar.

6. Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukukî veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

(1) numaralı bentteki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, beşmilyar liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl istemin kabul edilmeyen bölümü beşmilyar lirayı geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.

Kanun yararına temyiz

Madde 429 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlarla, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

Temyiz istemi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, karar kanun yararına bozulur. Bu bozma, kararın hukukî sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayımlanır.

Temyiz dilekçesi

Madde 430 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Temyiz, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir. Temyiz dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

1. Temyiz eden ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri.

2. Bunların varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.

3. Temyiz edilen kararın hangi bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinden verilmiş olduğu, tarihi ve sayısı.

4. Yargıtayın bozma kararı üzerine, bozmaya uygun olarak ilk derece mahkemesince verilen yeni kararın veya direnme kararına karşı temyizde direnme kararının, hangi mahkemeye ait olduğu, tarihi ve sayısı.

5. İlâmın temyiz edene tebliğ edildiği tarih.

6. Kararın özeti.

7. Temyiz sebepleri ve gerekçesi.

8. Duruşma istenmesi hâlinde bu istek.

9. Temyiz edenin veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

Temyiz dilekçesi, temyiz edenin kimliği ve imzasıyla temyiz olunan kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşımaya hâlinde, diğer şartlar bulunmasa bile reddolunmayıp temyiz incelemesi yapılır.

Temyiz dilekçesinin verilmesi

Madde 431 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.)⁽¹⁾

Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya Yargıtayın bozması üzerine hüküm veren ilk derece mahkemesine yahut temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya ilk derece mahkemesine verilebilir.

(1) 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunun 16 ncı maddesindeki "...427 ilâ 439 uncu maddeleri aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir." hükmüne istinaden yapılan düzenlemeye uyulmuştur.

Temyiz dilekçesi kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse temyiz defterine kaydolunur ve durum derhâl kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilir.

Temyiz edene ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

Kıyas yoluyla uygulanacak hükümler

Madde 432 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Bu Kanunun istinaf yolu ile ilgili 426/C ilâ 426/İ ve 426/L maddeleri hükümleri, temyiz yolu konusunda da kıyas yoluyla uygulanır.

Temyizin icraya etkisi

Madde 433 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Temyiz, kararın icrasını durdurmaz. İcra ve İflâs Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.

Kararın kesinleştiği ilâmın altına veya arkasına yazılıp, tarih ve mahkeme mührü konmak ve mahkeme başkanı veya hâkimi tarafından imzalanmak suretiyle belirtilir.

Kötüniyetle temyiz

Madde 434 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Temyiz isteminin kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa Yargıtayca 422 nci madde hükümleri uygulanır.

Temyiz incelemesi ve duruşma

Madde 435 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Yargıtay, tarafların ileri sürdükleri temyiz sebepleriyle bağlı olmayıp, kanunun açık hükmüne aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyebilir.

Yargıtay temyiz incelemesini dosya üzerinde yapar. Ancak, tüzel kişiliğin feshine veya genel kurul kararlarının iptaline, evlenmenin butlanına veya iptaline, boşanma veya ayrılığa, velâyete, soybağına ve kısıtlamaya ilişkin davalarla miktar veya değeri onmilyar lirayı aşan alacak ve ayın davalarında taraflardan biri temyiz veya cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını istemiş ise, Yargıtayca bir gün belli edilerek taraflara usulen çağrı kağıdı gönderilir. Tebliğ tarihi ile duruşma günü arasında en az onbeş gün bulunması gerekir; taraflar

gelmişlerse bu süreye bakılmaz. Tebligat gideri verilmemişse duruşma istemi dikkate alınmaz. Duruşma giderinin eksik ödenmiş olduğu anlaşılırsa, dairenin başkanı tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde duruşma isteminden vazgeçilmiş sayılacağı, duruşma isteyene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde giderler tamamlanmadığı takdirde, Yargıtay incelemesini dosya üzerinde yapar.

Onmilyar liralık duruşma sınırının belirlenmesinde 428 inci maddenin ikinci fıkrası kıyas yoluyla uygulanır.

Yargıtay, ikinci fıkra hükmü ile bağlı olmaksızın, bilgi almak üzere re'sen de duruşma yapılmasına karar verebilir.

Duruşma günü belli edilen hâllerde Yargıtay, tarafları veya gelen tarafı dinledikten sonra, taraflardan hiçbiri gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını verir.

Duruşma günü kararı verilemeyen işlerin en geç yirmi gün içinde karara bağlanması zorunludur.

Kanunda ivedi olduğu bildirilen dava ve işlere ait temyiz incelemesi öncelikle yapılır.

(1) 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunun 16 ncı maddesindeki "...427 ilâ 439 uncu maddeleri aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir." hükmüne istinaden yapılan düzenlemeye uyulmuştur.

Onama kararları

Madde 436 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Yargıtay, onama kararında, onadığı kararın hukuk kurallarına uygunluk gerekçesini göstermek zorundadır.

Temyiz olunan kararın, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde Yargıtay, kararı değiştirerek ve düzelterek onayabilir.

Tarafların kimliklerine ait yanlışlıklarla, yazı, hesap veya diğer açık ifade yanlışlıkları hakkında da bu hüküm uygulanır.

Karar, usule ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru bulunmazsa, gerekçe değiştirilerek ve düzeltilerek onanır.

Bozma sebepleri

Madde 437 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Yargıtay, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı gerekçe göstererek temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozar:

1. Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması.
2. Dava şartlarına aykırılık bulunması.
3. Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanunî bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi.
4. Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması.

Yargıtay kararlarının tebliği

Madde 438 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Yargıtayın bozma kararları ile onama kararları mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhâl taraflara tebliğ edilir.

Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz isteminde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi hâlinde 426/D maddesi hükmü uygulanır.

Bozmaya uyma veya direnme

Madde 439 – (Yeniden Düzenleme: 26/9/2004 – 5236/16 md.) ⁽¹⁾

Yargıtay ilgili dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, başvurunun bölge adliye mahkemesi tarafından esastan reddi kararına ilişkin ise, bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesinin düzelterek yeniden veya yeniden esas hakkında verdiği karar Yargıtayca tamamen veya kısmen bozulduğu takdirde dosya, kararı veren bölge adliye mahkemesi veya uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesi, 426/D maddesi uyarınca peşin alınmış olan gideri kullanmak suretiyle, kendiliğinden tarafları duruşmaya çağırıp dinledikten sonra Yargıtayın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir.

Yargıtayın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince bozmaya uygun olarak karar verildiği takdirde, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

İlk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi kararında direnirse, bu kararın temyiz edilmesi durumunda inceleme, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır.

Hukuk Genel Kurulunun verdiği karara uymak zorunludur.

(1) 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunun 16 ncı maddesindeki "...427 ilâ 439 uncu maddeleri aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir." hükmüne istinaden yapılan düzenlemeye uyulmuştur.

Madde 440 – (Mülga: 26/9/2004 – 5236/20 md.)

Madde 441 – (Mülga: 26/9/2004 – 5236/20 md.)

Madde 442 – (Mülga: 26/9/2004 – 5236/20 md.)

Madde 442/A – (Ek: 16/7/1981 - 2494/32 md.; Mülga: 26/9/2004 – 5236/20 md.)

Madde 443 – (Mülga: 26/9/2004 – 5236/20 md.)

Madde 444 – (Mülga: 26/9/2004 – 5236/20 md.)

ÜÇÜNCÜ FASIL ⁽¹⁾

İadei muhakeme

Madde 445 – Katiyen verilen veya katiyet iktisap etmiş olan kararlar hakkında aşağıdaki sebeplere binaen iadei muhakeme talep olunabilir:

1 – Muhakeme esnasında esbabı mücbireye veya lehine hükmolunan tarafın fiiline binaen elde edilemeyen bir senet veya vesikanın hükmün itasından sonra ele geçirilmiş olması,

2 – Hükme esas ittihaz olunan senedin sahteliğine karar verilmiş veyahut senedin sahte olduğu mahkeme veya bir mevkii resmide ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki karar hükümden evvel ittihaz olunup iadei muhakeme talebinde bulunan kimsenin, hüküm zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

3 – Hükme esas ittihaz olunan bir ilam hükmü fesih ve nakzolunarak kaziyeyi muhakeme teşkil etmek suretiyle külliye mürtefi olması,

4 – Şahadeti hükme esas ittihaz olunan şahidin hükümden sonra yalan şahadetle mahküm edilmiş olması,

5 – Ehlihibrenin kasten hilafı hakikat ihbaratta bulunduğu hükmen tahakkuk etmesi,

(1) Bu Fasil başlığı “İKİNCİ FASIL” iken, 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

- 6 – Mahkûmunlehin yalan yere yemin ettiği ikrarı veya beyyineî tahririye ile sabit olmuş olması,
- 7 – Mahkûmunleh tarafından hükme müessir diğer bir hile ve hud'anın kullanılmış olması,
- 8 – Vekil ve mümessil olmıyan kimseler huzuriyle davanın rüyet ve hükmedilmiş olması,
- 9 – Davayı rüyetten istinkaf etmeğe kanunen mecbur olan hakim huzuriyle muhakemenin rüyet ve hükmedilmiş olması,
- 10 – İki tarafı ve sebebi müddehit bir dava hakkında sadır olan bir ilama mugayir yeni bir ilam suduruna sebep olabilecek bir madde yokken yine o mahkeme veya diğer bir mahkeme tarafından evvelki ilamın hükmü hilafında bir hüküm ve karar verilmiş olup da her iki ilamın katiyet kesbetmesi.

11- (Ek: 23/1/2003 – 4793/1 md.) Hükümün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

(Ek: 16/7/1981 - 2494/33 md.) Birinci fıkranın 4, 5 ve 6 ncı bentlerindeki hallerde yargılamanın iadesinin istenebilmesi, bu sebeplerin kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyet kararı ile belirlenmiş olması şartına bağlıdır. Delil yokluğundan başka bir sebeple ceza kovuşturmasına başlanamamış veya karar verilememiş ise, ceza mahkemesi kararı aranmaz. Bu takdirde yargılamanın iadesi sebeplerinin varlığının, yargılamanın iadesi davasında öncelikle ispat edilmesi gerekir.

Madde 445/A- (Mülga: 23/1/2003-4793/5 md.)

Madde 446 – Alacaklılar veya mahkûmunaleyh makamına kaim olanlar, borçluları veya makamına kaim oldukları kimseler aleyhinde sadır olan hükümler hakkında mahkûmunleh ile mahkûmunaleyh beyninde bilittifak kendilerine karşı vuku bulan hile sebebiyle iadei muhakeme talebinde bulunabilir.

Madde 447 – İadei muhakeme müddeti, yeni vesaikın elde edildiği veya hilenin keşif olunduğu ve yalan yere şahadet veya yemin veya ehlihibre ihbarları veya sahtelik hakkında verilen hükümlerin katiyet iktisabettiği ve hükme esas ittihaz olunan ilam hükmünün fesih ve nakzolunarak kaziyei muhkeme suretiyle külliyyen mürtefi olmasından haberdar olunduğu ve 445 inci maddenin 8 ve 9 uncu hallerinde hükmün mahkûmunaleyhe veya hakiki vekil veya mümessile tebliğ tarihinden itibaren üç ay ve alacaklı veya mahkûmunaleyh makamına kaim olanların hükümden usulen haberdar oldukları günden itibaren bir aydır.

Dört yüz kırk beşinci maddenin 10 uncu numarasında yazılan sebepten dolayı iadei muhakeme talebi müruruzaman haddine baliği müddet geçinceye kadar muteberdir.

(Ek: 23/1/2003 – 4793/2 md.) 445 inci maddenin birinci fıkrasının 11 inci bendinde yazılı sebepten dolayı iadei muhakeme müddeti Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıldır.

Madde 448 – İadei muhakeme talebini muntazammın arzuhal, hükmü veren mahkemeye verilir ve orada tetkik olunur.

445 inci maddenin onuncu numarasında yazılan sebepten dolayı iadei muhakeme talebini havi arzuhal ikinci hükmü ita eden mahkemeye verilir.

(Mülga son fıkra: 3/8/2002-4771/6 md.; 23/1/2003-4793/5 md.)

Madde 449 – İadei muhakeme davası hükmün icrasını tehir etmez. Ancak davanın ve hükmün mahiyetine ve ahvali saireye nazaran icranın tehiri icap ederse iadei muhakeme davasında bulunan kimseden teminat alınmak şartıyla davayı rüyet eden mahkeme tarafından icranın tehirine karar verilebilir. Devlet ile müzahareti adliyeye nail olan kimseler hakkında (...) ⁽¹⁾ teminat alınmaksızın tehiri icraya karar verilebilir.

(1) Bu arada yer alan "443 üncü madde mucibince" ibaresi, 5236 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 450 – İadei muhakeme talebi muvafıkı kanun ise kabul ve yeniden muhakeme icrasıyla tebeyyün edecek hale göre verilmiş olan karar tasdik veya kısmen veya tamamen tadil olunur.

445 inci maddedeki 8, 9 ve 10 uncu sebeplere, binaen iadei muhakeme arzuhali kabul olunursa başkaca tetkikat icra olunmaksızın iadeten tetkiki talep olunan hükmün iptaline karar verilir.

Madde 451 – İadei muhakeme üzerine verilen karar iadeten tetkiki talep olunan hükmün aslı zirine kaydolunur.

Madde 452 – İadei muhakeme üzerine verilen karar aleyhine iadei muhakeme olunamaz.(Değişik ikinci cümle : 26/9/2004 – 5236/17 md.) Bu karara karşı kanun yolları açıktır.

Madde 453 – İadei muhakeme talebinde bulunacak kimse hasmın zarar ve ziyanını tediye edeceğine dair mahkemece takdir olunacak teminatı iraeeye mecburdur. Devlet ve müzahareti adliyeyle nail olan kimseler teminat iraesine mecbur değildir.

Madde 454 – (Mülga: 23/1/2008-5728/578 md.)

DÖRDÜNCÜ FASIL ⁽¹⁾

Hükümlerin tavrzihi

Madde 455 – Hüküm müphem ve gayrıvazih olur veya mütenakız fıkraları ihtiva ederse icrasına kadar iki taraftan her biri iphamın tavrzihini ve tenakuzun ref'ini isteyebilir.

Madde 456 – Tavrzihi talebi hüküm veren mahkemeye iki nüsha olarak ita edilecek arzuhal ile vakı olur. Mahkeme arzuhalin bir nüshasını diğer tarafa tebliğ ettirerek tahriren cevap vermesi için münasip bir mühlet tayin eder. Cevap da iki nüsha olarak verilip biri tavrzihi veya ref'i talebinde bulunan tarafa tebliğ olunur.

Madde 457– Mahkeme cevap verilmemiş olsa bile evrak üzerine tavrzihi karar ittihaz eder.

Ancak lüzum görürse iki tarafın şifahi izahatını istima etmek üzere celp ve davetine karar verebilir.

Madde 458 – (Değişik: 13/12/1934 - 2606/1 md.)

Mahkeme hükmün tavrzihi ve tenakuzun ref'i lazım olduğuna karar verirse icabı hale göre hükmü tavrzihi ve tenakuzu izale eder.

448 ve 451 inci maddeler ahkamı, hükümlerin tavrzihi ve tenakuzun ref'i hakkında muteberdir.

(1) Bu Fasil başlığı "ÜÇÜNCÜ FASIL" iken, 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle "DÖRDÜNCÜ FASIL" olarak değiştirilmiştir ve metne işlenmiştir.

Madde 459 – İki tarafın isim ve sıfat ve netice i ddialarına mütâallik hatalar ve esas hükümdeki hesap hataları kendilerinin istimaından sonra mahkeme tarafından tashih olunur. Tashih olunan cihet hüküm zirine yazılır.

DÖRDÜNCÜ BAP

Haczi caiz olmıyan şeyler

Madde 460 – 464 – (Mülga: 18/4/1929 - 1424/342 md.)

BEŞİNCİ BAP

Müzahereti adliye

Madde 465 – Kendisiyle ailesini meişetçe ehemmiyetli zarurete düşürmeksizin masarifi lazimeyi kısmen veya tamamen ifadan aciz olan kimselerle müessesatı hayriye iddia ve müdafaalarında veya icraya ve ihtiyati tedbirlere müracaatlarında haklı olduklarına dair delil gösterirlerse müzahereti adliyeye nail olabilirler

Ecnebilerin müzahereti adliyeye nail olabilmeleri muamelei mütekabilenin cari olduğunun ispat edilmesine mütevakıftır.

Madde 466 – Müzahereti adliye aşağıdaki hususları temin eder:

- 1 – Yapılacak bilcümle masarifi muhakmeden muvakkaten muafiyet,
- 2 – Şahit ve ehlihibre masarifi Devletçe avans olarak verilmek,

814-2

Sayfa 56

- 3 – Masarifi muhakeme için teminattan istisnaiyet.
- 4 – Tebligat ücret ve masraflarından müecceiyet,
- 5 – Davanın vekil ile takibi iktiza ettiği halde ücreti bilahara verilmek üzere vekil temin olunmak,
- 6 – İcra dairelerince alınan bilümüm harçlar tecil ve masarifi zaruriye avans olarak Devletçe ita edilmek,
- 7 – Bilümüm pul rüsumundan muvakkaten muafiyet,
- 8 – Katibiadillerin tanzim edecekleri bilcümle evrak ve suretlerin harç ve rüsumundan muvakkaten muafiyet.

Madde 467 – Müzahereti adliyeye nail olan kimsenin ikametgahı davayı rüyet eden mahkemenin bulunduğu mahalde olmadığı veya o şehirde bunun hukukunu muhafazaya muktedir vekil bulunmadığı ve kendisinin bizzat hukukunu müdafaa edemeyeceği anlaşıldığı takdirde mahkeme münasip gördüğü zatin bilve kale hareket etmesini emreder.

Madde 468 – Müzahereti adliye davanın ikame edileceği mahkemede tahriren veya şifahen talep olunur. İşbu talepte davanın hulasasıyla istinat edilecek esbabı sübutiyenin neden ibaret olduğu beyan edilmek lazımdır. Bununla beraber mahalli belediyesinden veya heyeti ihtiyariyesinden alınmış bir şahadetname verilir. Şahadetnamede talibin sanat ve sıfatiyle servetinin ve Devlete vermekte olduğu verginin miktarı ve ailesinin hal ve vaziyeti ve dava masrafını tesviyeye kudreti olmadığı yazılır.

Müzahereti adliye talebine mütedair evrak, damga vesair rüsumdan muafır.

Madde 469 – Müzahereti adliye talebi üzerine mahkemece verilecek karar şifahi murafaa cereyan etmeksizin ittihaz olunabilir. Müzahereti adliye talebinin kabul veya reddine dair ittihaz olunan kararlar kati olup aleyhine hiçbir tarıkı kanuniye müracaat olunamaz.

Müzahereti adliye esnayı muhakemede dahi talep olunabilir. Bu talep kabul edilirse evvelce yapılmış olan masarife teşmil edilemez. Yeni bir sebep zuhurunda reddedilen müzaheret talebi tekrar edilebilir.

Madde 470 – Müzahereti adliye talebinin esasen varit bulunmadığı veya sebebinin zail olduğu mahkemece tahakkuk ederse müzahereti adliyenin kabulü hakkındaki karar refolunur.

Madde 471 – Diğer tarafın mahkūmiyeti halinde müzahereti adliye kararından dolayı istifa olunamıyan bilcümle mebalig ilanın icrasına bununla mahkum olan taraftan evvel beevvel ve sureti mümtazede tahsil olunur.

Madde 472 – Müzahereti adliyeye nail olan kimse için tayin edilen vekil kendi ücret ve masrafını aleyhine hüküm verilmiş olan diğer taraftan doğrudan doğruya talep ve istihsale mezundur.

ALTINCI BAP

Şifahi usulü muhakeme

BİRİNCİ KISIM

Umumi hükümler

Madde 473 – Şifahi usulü muhakeme sulh mahkemelerinde caridir. Kanunun tasrih eylediği hallerde mahakimi asliyede dahi cereyan eder.

Bu kanunun ikinci babında mezkür olan kaideler ayrıca sarahat olmıyan hallerde Şifahi usulü muhakemede dahi tatbik olunur.

Madde 474 – İki taraf rızalarıyla her vakit davalarının faslı zımında sulh mahkemesine şifahen müracaat edebilir. Bu takdirde iddia ve müdafaatını ve esbap ve delailini muhtevi kendileri tarafından yazılmış bir dava zaptı vermeleri lazımdır. Yalnız müddei dahi sulh mahkemesine şifahen müracaat edebilir. Bu surette bir nüshası diğer tarafa tebliğ olunmak üzere iki nüsha dava zabıtnamesi vermesi lazımdır. Yazı bilmedikleri halde hakim iki tarafın müddeiyat ve müdafaatını ve esbap ve delailinin neden ibaret olduğunu katibe yazdırır. İki taraf gelmişlerse davete lüzum yoktur.

Madde 475 – Dava, müddeinin veya her iki tarafın geldikleri kaydolunduğu günde ikame edilmiş olur.

Madde 476 – Davetiyeler, mahakimi asliyede cari kavaide tevfikân tanzim ve tebliğ olunur.

Madde 477 – Müddeaaaleyhin hakiki veya müntahap ikametgahı mahkemenin bulunduğu şehir dahilinde ise davetiye muhakeme gününden laakal iki gün evvel tebellüğ olunmak lazımdır.

Müstacel hallerde mahkeme reisi bu müddeti azaltabilir. Müddeaaaleyhin ikametgahı mahkemenin bulunduğu şehir haricinde ise müddeti bu'du mesafeye göre reis tayin eder.

İki taraf iddia ve müdafaatını ve esbap ve delailini muhtevi zabıt varakasıyla beraber masarifi muhakemeyi bizzat veya bilvasıta hakime gönderebilir. Bu takdirde iki taraf veya birisi muayyen günde mahkemede hazır bulunmadıkları halde hakim evrak üzerine tetkikat icrasıyla hüküm verebilir. Hakim işbu evrakın sahiplerine ait olduğunda şüphe ederse alelülüs iki tarafa davetname göndererek bizzat mahkemede ispatı vücut etmelerini emreder.

İKİNCİ KISIM

Tahkikat

Madde 478 – Tayin olunan ilk celsede itirazatı iptidaiyede bulunmak isteyen taraf bunları esas davaya girişmezden evvel ve hepsini birden şifahen beyan eder ve davayı hadise gibi hal ve faslolunur.

Madde 479 – İtirazatı iptidaiye serdedilmediği veya serdedilip de halledildiği takdirde iki taraf iddialarını şifahet izah eder ve neticei iddialarını teyit için ilk celsede vesikalarını ibraz ederler.

Madde 480 – Müddeaaaleyh davayı mütekaabilede bulunmuş ise mahkeme reisi davanın diğer bir güne talik edilip edilmeyeceğine karar verir.

Madde 481 –Mütekaabilen dava olunan şeyin miktar veya kıymetine nazaran mahkeme davayı rüyete vazifedar değilse davanın heyeti umumiyesi vazifedar olan mahkemeye gönderilir.

Davayı mütekaabile davayı asliyeye mütaallik davetiyenin tebliği tarihinden itibaren on gün zarfında daavii sairede cari usul dairesinde ikame olunmak lazımdır. Bu müddet zarfında ikame olunmazsa davayı mütekaabile dermeyen edilmemiş addolunarak asıl dava şifahi usulü muhakeme hükmüne göre tetkik olunur.

Madde 482 – İki tarafın neticei iddiaları zapta kaydolunur. Bundan sonra feragat, ıslah, münazaalî şeyin ahara temliki halleri müstesna olmak üzere, iki taraf ittifak etmedikçe neticei iddialarını tepdil veya tevsî edemezler. Fakat tahkikat bitinciye kadar neticei iddialarını teyit için yeni delil ibraz ve ikame edebilirler.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Hadise

Madde 483 – Muhakemenin cereyanı esnasında zuhur eden hadiseler şifahen dermeyan olunur.

Madde 484 – Hadiseler derhal ve şifahen tahkik ve hükme raptolunur. Hakim hadise hakkında bir delil ibrazına lüzum görür ve bu delilin hemen ibrazı kabil olmazsa tetkikatın ikmalî başka güne talik olunur. Hakim sahtelik hadisesini de aynı şekilde tahkik ve karara rapteder.

Madde 485 – Hadise hakkındaki karar zabıt katibine yazdırılır veyahut kısa bir müddet içinde hakim canibinden tahrir ve mahkeme kalemine tevdi olunur.

Bununla beraber esasa dair hüküm için tayin edilmiş olan kaideler de tatbik olunur.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Esbabı sübutiyenin tetkiki

Madde 486 – İki taraf neticeî iddialarını beyan ettikten sonra esbabı sübutiyelerini söylemeğe davet olunurlar. İki tarafın esbabı sübutiyeleri hakim tarafından kabul veya reddolunur. Kabulüne karar verilen delil hemen tetkik olunur.

Hakim esbabı sübutiyenin ibrazı zımında bir mühlet verebilir.

Hakim iki tarafın dermeyan ettikleri iddia ve müdafaa hududu dahilinde kendilerini istima ve lüzum gördüğü delillerin ibraz ve ikamesini emredebilir.

Madde 487 – Deliller, diğer tarafa tebliğe hacet olmaksızın tetkik olunur. İki tarafın ifadeleri ve şahitlerin şahadeti ve ehlihibrenin beyanatı ve keşif muamelatı ve 367 nci maddede mevzuubahis muamelat hulasa veçhile zapta geçirilir.

BEŞİNCİ KISIM

Muhakeme ve hüküm

Madde 488 – Delillerin tetkiki bittikten sonra hakim her iki tarafın veya birinin vekili olduğu takdirde iddia ve müdafaalarını kısa bir müddet içinde tahriren bildirmelerini emir veya buna müsaade edebilir.

Madde 489 – (Değişik: 26/2/1985 - 3156/23 md.)

Evrak üzerinde hüküm verilmesi istenilmediği takdirde, 376 ncı maddeye göre hakim iki tarafın son sözlerini dinledikten sonra yargılamanın sona erdiğini bildirerek kararını tefhim eder.

Kararın tefhimi, en az 388 inci maddede belirtilen hüküm sonucunun duruşma tutanağına geçirilerek okunması suretiyle olur.

Zorunlu nedenlerle yalnız hüküm sonucunun tefhim edildiği hallerde, gerekçeli kararın tefhim tarihinden başlayarak onbeş gün içinde yazılması gerekir.

Madde 490 – (Değişik: 16/7/1981 - 2494/35 md.)

Karar, hakim ve zabıt katibi tarafından imza olunur 388, 391, 420, 421, 422 nci madde hükümleri sözlü yargılama usulünde de uygulanır.

Madde 491 – Masarifi muhakeme kararda tayin ve tesbit olunur.

YEDİNCİ BAP

Hususi usulü muhakemeler

BİRİNCİ FASIL

Nesep işlerinde usulü muhakeme

Madde 492 – Kocasından boşanmış veya dul kalmış veya hiç evlenmemiş olan her kadın sulh mahkemesine müracaatla gebe olduğunu bildirerek çocuğuna kayyım tayinini talep edebilir.

Madde 493 – Gebe kalmak için lazımgelen zaman içinde cinsi bir münasebette bulunmadığı bir erkek aleyhine bilerek babalık davası ikame eden kadına Ceza Kanunu mucibince müfteri cezası tayin olunur.

Şu kadar ki takibatı cezaiye, hukuk davasının reddine karar verildikten sonra mağdurun şikayeti üzerine yapılır.

İşbu madde hükmü ana tarafından çocuğun babası olduğu iddia olunan kimsenin mirasçıları aleyhine dava ikamesi halinde dahi tatbik olunur.

İKİNCİ FASIL

Boşanma işlerinde sulh teşebbüsü

Evlilik birliğini himaye tedbirleri

Madde 494 – 499 – (Mülga: 26/9/1963 - 338/1 md.)

Madde 500 – (Mülga: 6/6/1985 - 3222/47 md.)

ÜÇÜNCÜ FASIL

Seri usulü muhakeme

Madde 501 – Haciz ve fekki hacze ve refiyede ve mütesariulfesat eşyaya mütaallik davalar ile muayyen ikametgahı olmayıp firar etmek üzere bulunan kimseler aleyhindeki davalarda ve kanunda tasrih olunan ahvalde seri usulü muhakeme tatbik olunur.

Madde 502 – Aşağıdaki hükümlere muhalif olmamak şartıyla alelade usulü muhakemeye dair olan ahkam bu nevi usulü muhakeme hakkında da tatbik olunur.

Madde 503 – Müddeaaaleyh cevabında itirazatı iptidaiye ve esasıyesini birlikte dermeyan etmesi lazımdır. Fakat itirazatı iptidaiye esastan evvel tahkik ve faslolunur.

Madde 504 – İki tarafın muvafakatı hali müstesna olmak üzere, esbabı sübutiyelerini ibraz ve ikame etmeleri için kendilerine ancak bir defa mühlet verilir.

Madde 505 – Cevap müddeti yedi ve buna karşı müddei canibinden verilecek cevap ile müddeaaaleyhin buna karşı vereceği ikinci cevap müddeti beş günü tecavüz edemez ve tahkikat hakimi, muhakemeyi en yakın güne talik eder.

Madde 506 – Dava sulh mahkemesinin selahiyeti dahilinde ise mudafaai şifahiye tahkikatın hitamından itibaren nihayet yedi gün zarfında yapılmaz ve hüküm de derhal verilemezse hitamı muhakemeden sonra beş gün zarfında verilmek mecburidir.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Basit usulü muhakeme

Madde 507 – (Değişik: 30/4/1973 - 1711/1 md.)

Basit yargılama usulü, Kanunlarda sayılanlardan başka aşağıdaki hallerde de uygulanır.

1 – 176 ncı maddenin üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz ve onuncu bentlerinde yazılı dava ve işlerde,

2 – Tarafları dinlemek veya dosya üzerinde karar vermek hususunda Kanunun mahkemeye takdir hakkı tanıdığı işlerde tarafların dinlenmesine karar verilmiş olması halinde; şu kadar ki, Kanunun başka bir yargılama usulü gösterdiği haller bunun dışındadır.

Madde 508 – Basit usulü muhakemede dava esbabı mucibeyi havi ve iki nüsha olarak verilecek bir istida ile ikame ve evrakı sübutiye istidaya raptolunur.

Madde 509 – İstidanın kabulünü mütaakıp davanın mahiyeti istisnai bir muamele icrasını mucip görülmezse tayin olunacak muhakeme gününde hazır bulunmak üzere davetname tebliğ ve işbu davetnamede iki tarafa ibraz etmek istedikleri vesikaların her halde muayyen günde gönderilmesi lüzumu beyan ve gıyaplarında da karar verilebileceği ihtar olunur.

Madde 510 – İbraz ve irae olunacak delailin murafaa esnasında derhal iraesı mecburidir.

İcabında neticeı iddia ve müdafaaların yazılarak verilmesi emrolunabilir. (...) ⁽¹⁾

Madde 511 – Basit usulü muhakemeye tabi olan hallerde bu kanunun mevaddı sabıka ahkamına muhalif olmıyan alelade usulü muhakeme kaideleri de tatbik olunur.

Delillerin ikmali daima emrolunabilir.

BEŞİNCİ FASIL

Mahcuz mallara istihkak davası

Madde 512 – Üçüncü şahıs mahcuz veya merhun eşyanın kendisinin olduğu veya bunların kendisine rehin edildiği hakkındaki davasını eşyanın bulunduğu veyahut haczin vazolunduğu mahal mahkemesinde ikame edebilir.

Bu gibi davalar seri usulü muhakemeye tabidir. Aşağıdaki maddelerde beyan olunan hükümler müstesna olmak üzere bu babın üçüncü faslı kabili tatbiktir.

Madde 513 – Tayin olunan muhakeme gününde iki taraftan her biri haklarını istinat ettirdikleri vesikaları ibraz ederler ve mahkeme evveleminde iki tarafı sulha teşvik eder.

Madde 514 – Sulh vukuunda celse masarifi muhakemesi yarıya tenzil olunur. İki tarafa celsede hazır buldukları için bir şey verilmez.

Madde 515 – İki taraf sulh olmazlarsa esas dava rüyet ve hallolunur.

SEKİZİNCİ BAP

Tahkim

Madde 516 – İki taraf aralarındaki nizam hal için hakem tayin edebilirler. Tahkim hususi bir mukavele ile yapılabileceği gibi her hangi bir mukaveleye bundan tahaddüs etmesi muhtemel nizam hakemler vasıtasıyla halline dair bir şart da dercolunabilir.

Madde 517 – Tahkimin tahriri olması lazımdır.

Yukardaki maddede gösterilen mukavele ve şart tahriren tesbit edilmedikçe keenlemyekündür.

Madde 518 – Yalnız iki tarafın arzularına tabi olmıyan mesailde tahkim cereyan etmez.

Madde 519 – Bir nizam hakemler vasıtasıyla halledilip edilemeyeceği hususunda tevellüt eden ihtilaflar mahkemece seri usulü muhakeme ile hallolunur.

Madde 520 – Hilafına mukavelede sarahat olmadıkça hakemler üç kişi olmak üzere avayı rüyete salahiyettar hakim tarafından intihap olunur. Mukaveledeki

(1) Bu aradaki "iki taraftan biri isbatı vücut etmezse gıyap kararı kendisine tebliğ edilmez" ibaresi 26/2/1985 tarihli ve 3156 sayılı Kanunun 25 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Sayfa 61

sarahat mucibince iki taraftan biri intihaba daveti mutazammın tebligat tarihinden itibaren yedi gün zarfında intihap etmezse anın hakemi de hakim tarafından intihap olunur.

Madde 521 – Hakemler reddi hakim sebeplerine müsteniden reddolunabilir.

34 üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü mahfuz kalmak üzere iki taraf hakemlerin intihap edildiğine muttali oldukları tarihten itibaren ancak beş gün zarfında ret talebinde bulunabilirler.

Ret talebi üzerine davayı rüyete salahiyettar hakim reddolunan hakemin ve iki tarafın mütalaalarını istima ettikten sonra bu bapta kararını verir.

Madde 522 – Tahkim müddeti zarfında iki tarafın muvafakati olmadıkça hakemler azlolunamaz.

Hakemlerden biri ret veya istifa sebebiyle ayrılırsa yerine diğeri intihap olunur. Bu halde hakim tahkim müddetini temdit edebilir.

Madde 523 – Tahkim davası hakemlerin tayini için mahkemeye müracaat edildiği ve eğer mukavele mucibince hakemlerin tayini iki tarafa ait ise müddei hakemini intihap edip kendi hakemini intihap etmesi hususunu hasmına tebliğ eylediği tarihte ikame edilmiş addolunur.

Madde 524 – Dava esnasında iki taraftan biri vefat etmekle tahkim mürtefi olmaz.

Madde 525 – Hakemler, hilafına mukavele olmadıkça tahkikatın şeklini ve müddetlerini tayin ederler. Müddetlerin inkızasında hakemler, yalnız kendilerine tevdi olunan evrak üzerine hükmünü verirler.

Madde 526 – Deliller hakkında kanunen tayin olunan kaideler hakemler huzurundaki tahkikatta dahi tatbik olunur.

Madde 527 – Hakemler aşağıdaki hallerde sulh mahkemesine müracaat edebilirler:

- 1 – Yemin icrası,
- 2 – Şahitleri tahlif ve imtina edenleri istima,
- 3 – Bir ecnebi mahkemesini istinabe,
- 4 – 322 ve 323 ve 333 üncü ve mütaakıp maddelerde beyan olunan evrakın ibrazı.

Madde 528 – Tahkikat esnasında ceza takibatına esas teşkil eden bir sahtelik hadisesi zuhur ederse ceza mahkemesince bu bapta karar verilinceye kadar tahkikat tehir olunur ve tahkim müddeti cereyan etmez.

Madde 529 – Hakemler ilk içtimalarından itibaren altı ay zarfında hükmü vermeğe mecburdurlar. Aksi halde yapılan muameleler batıl olup münazaa salahiyettar mahkemece halledilir. Bu müddet ancak iki tarafın sarih ve tahriri muvafakatleriyle veya mahkeme reisinin veyahut hakimın karariyle temdit olunabilir.

Madde 530 – Hakemler kararında:

- 1 – Münazaanın neden ibaret olduğunu,
- 2 – Maddi ve hukuki esbabı mucibeyi,

3 – Davanın esasý ve masarifi hakkındaki karar ile masrafın miktarını tasrih ile mükelleftirler. Hakem kararı zirine tarihi itası yazıldıktan sonra hakemler tarafından imza olunur.

Tahkimname, hakemlerin kararına raptolunur,

Madde 531 – Hakemlerin ekseriyetle ittihaz ettikleri karar muteberdir.

Madde 532 – Hakemler kararını, salahiyyetler olan mahkeme kalemine tevdi eder. Karar mahkeme kalemi mahzeni evrakında hıfzolunarak talep eden tarafa sureti verilir.

Mahkeme, kararın tevdi üzerine keyfiyeti ve kararın neden ibaret olduğunu iki tarafa tahriren tebliğ ve bunu mübeyyin bir makbuz ahzeder. Karar, iki taraf hakkında ancak tebliğ tarihinde mevcut addolunur.

Madde 533 – Hakemlerin kararı ancak aşağıdaki hallerde temyizden nakzolunur:

- 1 – Tahkim müddetinin inkızasından sonra karar verilmiş olması,
- 2 – Talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmesi,
- 3 – Hakemlerin salahiyyetleri dahilinde olmıyan meseleye karar vermeleri,
- 4 – Hakemlerin, iki tarafın iddialarından her biri hakkında karar vermemeleri,

Karar son üç sebepten birine binaen temyizden nakzedilirse hakemler ve müddet yeniden intihap ve tayin olunur.

Madde 534 – Hakem kararı aleyhine üçüncü babın üçüncü faslı ahkamına tevfikeyan iadei muhakeme talep olunabilir.

Madde 535 – İki tarafın iadei muhakemeden ve 533 üncü maddede muayyen şeraitin tahakkuku halinde temyizden feragatleri hakkında evvelce akdedecekleri mukavele keelenmekündür.

Madde 536 – Hakemlerin verdiği karar temyiz müddeti geçince mahkeme reisi veya hakim tarafından tasdik olunur. Tasdik keyfiyeti karar zirine ve zaptı mahsusuna yazılır. Hakem kararları ancak bu suretle kabili icradır.

DOKUZUNCU BAP

BİRİNCİ FASIL

Ecnebi mahkemelerinden verilen ilamların sureti tenfisi

Madde 537 – 545 – (Mülga: 20/5/1982 - 2675/46 md.)

İKİNCİ FASIL

Temhir usulü

Madde 546 – Temhir edilmek lazım gelen eşyayı hakim memuriyetine veya bu hususa mahsus resmi mühür ile temhir eder.

Madde 547 – (Değişik: 13/12/1934 - 2606/1 md.)

Bir şeyin mühürlenmesi üzerine bir zabıt varakası yapılır. Bu zabıt varakasına:

- I. Mühürlenmenin yapıldığı gün ve saat,

II. Mühürlenmenin sebebi,

III. Hazır bulunanların ve orada ise mühürletmeyi isteyeninin adı, sanı ve oturdukları yer,

IV. Mühürlenmiş kapı ve kasa gibi şeylerin tayini,

V. Mühür altına alınmayan eşyanın kısaca tanımı,

yazılır.

Madde 548 – Hakim, bilhassa evrak ve vesak ve nakitten ibaret bütün kıymetli şeyleri mühür altına alarak emin bir mahalle vazettirmek vazifesi ile mükelleftir. Bu eşyaya karşı istihkak iddialarını muvakkaten hallederek kararını zabıt varakasına derceder.

Madde 549 – Üzerlerine mühür vazedilmiş olan kilitlerin anahtarları mühürün fekkine kadar başkatip tarafından muhafaza olunur. Başkatip anahtarları aldığını zabıt varakasına işaret eder.

Madde 550 – Mühür vaz'ı lazımgelip gelmediği hususunda ihtilaf vukuunda hakim basit usulü muhakeme ile bunu halleder.

Madde 551 – Mührün fekki zamanında hakim mührün haliyle mevcut olup olmadığını tesbit eder. Eğer mührün koparıldığını veya hileye dair emare görürse derhal bir zabıt varakası yapar.

Mührün kaldırıldığına dair zabıt varakası da temhir zabıt varakaları şeklinde yapılır.

Madde 552 – Temhir ve fek zabıt varakaları defteri mahsusuna kaydolunur.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Tahrir

Madde 553 – Tahrir edilen emval ve eşya, zapta kayıt ve tarih konularak hakim ve zabıt katibi tarafından imza olunur.

Madde 554 – Tahrir muamelesi sulh hakiminin nezaret ve idaresi altında ve hini hacette hakim tarafından tayin olunacak ehlihibre hazır bulundurulur zabıt katibi tarafından yapılır.

Sulh hakimi, naip de tayin edebilir. Tahrir bütün eşyaya şamil bulunmak ve varsa menkul ve gayrimenkul olmak üzere iki kısmı ihtiva etmek lazımdır.

Madde 555 – Her şey, cins ve nev'i ve sıra numarası ile ve lazım olan ahval de kıymeti miktarı ile kaydolunur. Menkul ve gayrimenkul bilümum eşya, aynı numarayı takip eder. Aynı ayrı satılması zaruri olan koleksiyon halindeki eşya bir kalemde ve aynı numara altında gösterilir. Aynı nevide veya diğerine benzer eşya mümkün olduğu kadar birlikte tasnif olunur.

Madde 556 – Üçüncü şahıs elinde bulunup da istihkak iddiası sebkeden eşya ayrıca gösterilir.

Madde 557 – Üçüncü şahsın istihkak iddiasında bulunduğu eşyaya kıymet takdir edilerek kezalik deftere yazılır.

Madde 558 – Gayrimenkuller, deftere, tapu kayıtları ile beraber yazılır.

Madde 559 – Diğer mahkemelerin dairei kazaları dahilinde başka mallar bulunursa bunlar istinabe tarihıyla tahrir olunur. İstinabe edilecek hakim, malların bulunduğu mahal hakimidir.

Madde 560 – Ecnebi memlekette eşya bulunduğu takdirde bunlar sulh hakiminin toplıyabildiği malûmat ve izahata nazaran deftere kaydolunur.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Taksim ve izalei şüyu

BİRİNCİ KISIM

Taksim

Madde 561 – Taksim ve ziraata mahsus mahallin tahsisi davaları usulü dairesinde salahiyettar sulh mahkemesine ikame olunur.

Madde 562 – Taksime mütaallik bilcümle muameleler sulh hakimi huzurunda ifa olunur.

Sulh hakimi taksimin icap ettirmesi muhtemel nizamı tesbit zimmında gerek iki taraftan ve gerek salahiyettar üçüncü bir şahıstan bir taksim projesi istiyebilir.

Madde 563 – 564 – (Mülga: 26/2/1985-3156/25 md.)

Madde 565 – Sulh hakimi hisselerin tayinini, emvalin satılması taksim veya satılması mümkün olmayan eşyanın hissedarlardan birisine tahsisi hakkında basit usulü muhakeme ile karar verir.

Madde 566 – (Değişik birinci fıkra: 26/2/1985 - 3156/24 md.) Sulh hakimi, değerinin tespiti mümkün olan ve beşmilyar lirayı geçmeyen uyuşmazlıkları da basit usule göre çözümler.⁽¹⁾

(Değişik: 16/7/1981-2494/36 md.) Hakim iki tarafa ispata yarayan belgeleri ibraz için bir süre verir.

Madde 567 – Sulh hakiminin vazifesini tecavüz eden münazaalar alelade usulü muhakeme dairesinde rüyet olunur.

Müddei, sulh hakimi huzurunda nizam tesbit olduğu günden itibaren on gün zarfında davasını ikameye mecburdur.

Madde 568 – Taksim esnasında zuhur eden nizalar yalnız bunun neticeci haline mütevakkıf olan muamelenin tehirini icap edip diğerlerinin tehirini mucip olmaz.

İKİNCİ KISIM

İzalei şüyu

Madde 569 – İki taraf izalei şüyu için gerek haddizatinde satış lazımgelip gelmediğinin ve gerek bunun şeklinde ihtilaf ederlerse dava sulh hakimi huzurunda ikame olunur.

Dava, alakadarlardan her birine ayrı ayrı tebliğ olunur.

Madde 570 – İzalei şüyu için satış yapmak üzere hakim aşağıdaki fasıl hükmüne tevfikan hareket etmek üzere bir memur tayin eder.

BEŞİNCİ FASIL

Müzayede ile satış

Madde 571 – Menkul ve gayrimenkul malların müzayedesini icra Kanununa tevfikan yapılır.

Madde 572 – Kanunu Medeninin 658 ve 659 uncu maddeleri mucibince sabit olan şuf'a hakkı nihayet müzayede için yapılmış olan ilk ilan tarihinden itibaren bir ay zarfında kullanılmak lazımdır. Bu müddetin mürurundan sonra kullanılamaz.

ONUNCU BAP

Hakimlerin mesuliyeti

Madde 573 – Hakim ve icra reisi aleyhine aşağıda yazılan sebeplere binaen tazminat davası ikame olunabilir:

1 – İki taraftan birini tesahüp ve iltizam veya garez ve nefsanîyet dolayısıyla diğeri aleyhine kanuna ve adalete mugayir bir hüküm ve karar verilmiş olması,

2 – Kabilî tevîl ve izah olmıyacak surette vazıh ve sarahatî katiyeî kanunıyeye muğayir karar verilmiş olması,

3 – Muhakeme zabıtnamesinde mevcut olmıyan sebebe binayı hükmedilmiş olması,

4 – Muhakeme zabıtnameleriyle kararların tağyir ve tahrif edilmiş ve söylenmiyen bir sözün hüküm ve karara müessir olacak surette söylenmiş gibi gösterilmiş olması,

(1) Bu fıkrada geçen ve Ek 3 üncü maddeye göre dörtüzmilyon olarak uygulanan parasal sınır, 14/7/2004 tarihli ve 5219 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle “beşmilyar” olarak değıştirilmiş ve metne işlenmiştir.

5 – İta veya temin veya vadolunan menfaat dolayısıyla mugayiri kanun hüküm verilmiş olması,

6 – İhkakı haktan istinkaf olunması,

7 – (**Ek: 14/12/1929 - 1539/1 md.**) Memuriyet vazifesini yapmakta ihmal ve terahi gösterilmesi veya kanuna göre verilen emirlerin makbul bir sebep olmaksızın yapılmaması.

Madde 574 – İhkakı haktan istinkaf, kanunen kabule şayan olan bir arzuhali bila mucip reddetmek veyahut bir dava rüyete hazır bulunmuş ve sırası gelmişken bir takım vahi özürler beyaniyle hakikaten suikasitten naşi rüyetine teşebbüs ve devam etmektir.

İhkakı haktan istinkafta katibiadil marifetiyle hakimin zatına bir ihtarname tebliğ olunmak lazımdır.

Madde 575 – Mesuliyet ve tazminat davaları arzuhal itasiyle ikame olunur. İşbu arzuhalde iki tarafın isim ve şöhret ve sıfat ve mahalli ikameti ve sebebi şikayet olan davanın hulasasiyle cereyan eden muhakemenin ve verilen hüküm ve kararlarla ifa olunan muamelenin hulasaları ve tazminat davasının müstenidi olan esbap ile bunların delaili sübutiyesinin ve talep ve dava olunan zarar ve ziyanın neden ibaret olduğu yazılmak ve sebebi şikayet olan dava zabıtnamesiyle evrakı sübutiyesi ve şuhut pusulası işbu arzuhale merbuten verilmek lazımdır. Şeraiti mezküreden birini cami olmıyan arzuhal müddei isticvap olunmaksızın mahkeme kararıyla reddolunur.

(**Değişik ikinci fıkra: 26/9/2004 – 5236/18 md.**) İlk derece mahkemelerinde görev yapan hâkimler hakkında tazminat davaları bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi, bölge adliye mahkemesi hâkimleri hakkında ise Yargıtayın ilgili hukuk dairesi tarafından incelenerek karara bağlanır.

Madde 576 – Tazminat davası sabit olursa müddeinin duçar olduğu kaffi zarar ve ziyan ve masarifi muhakeme ve seferiye dahil olduğu halde esas davaya mütaallik hükümden tevellüt eden zarar ve ziyanının müddeaaaleyhten tahsiline hükmolunur.

(**Değişik ikinci fıkra: 23/1/2008-5728/21 md.**) Dava sabit olmadığı takdirde müddeiden, kendisinden dava olunan hâkimin duçar olduğu maddi ve manevi zarar ve ziyan için takdir olunacak münasip bir tazminatın tahsiline hükmolunur. Ayrıca davacıya, mahkemece beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

Mevaddı mahsusa

Madde 577 – Kanunen istimali mecburi olan defterlerden maada tutulacak defterler ve evrak Adliye Vekaletince tanzim olunacak talimatname ile muayyendir.

Madde 578 – İşbu kanun müktesep hakları ihlal etmemek şartıyla makabline şamildir.

Bu kanunda tayin edilmiş olan müddetler içinde istimal edilmeyen haklar artık istimal olunamaz. Şu kadar ki henüz müddeti içinde bulunan alakadar, bu kanunun neşri gününden itibaren bu kanundaki müddetler içinde haklarını istimal edebilir.

Madde 579 – İcra işleri çok olan yerlerde sulh icra vazifesi Adliye Vekaletinin tensibi ile sulh hakimlerine teffiz olunabilir ⁽¹⁾.

(1) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 1 inci maddesinin 4 üncü fıkrası karşısında hükmü kalmamıştır.

Ek Madde 1 – (Ek: 26/2/1985 - 3156/26 md.)

Büyük şehir belediye sınırları içerisinde davayı görmekte olan mahkeme, kesin zorunluluk olmadıkça bu belediye sınırları içerisinde bulunan şahit ve bilirkişilerin istinabe yolu ile dinlenilmesine karar veremez.

Ek Madde 2 – (Ek: 26/2/1985 - 3156/26 md.)

Görev, kesin hüküm, Yargıtayda duruşma, karar düzeltme ve senetle ispata ilişkin maddelerdeki parasal sınırlar, 1 Ocak 1990 tarihinden itibaren dört katı olarak uygulanır. Bu uygulama nedeniyle görevsizlik kararı verilemez.

Ek Madde 3 – (Ek: 20/6/1996 - 4146/2 md.)

Görev, kesin hüküm, Yargıtayda duruşma, karar düzeltme, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırlar, 1.1.1998 tarihinden itibaren iki, 1.1.2000 tarihinden itibaren dört katı olarak uygulanır. Bu uygulama nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilemez.

Ek Madde 4 – (Ek: 26/9/2004 – 5236/19 md.)

Görev, kesin hüküm, istinaf, temyiz, Yargıtayda duruşma, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların; o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz. Bu uygulama nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilemez.

Yukarıdaki fıkra uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırların artışı, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemelerince nihaî olarak karara bağlanmış davalar ile bölge adliye mahkemesi kararı üzerine yeniden bakılan davalarda ve Yargıtayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz.

Geçici Madde 1- (Ek: 14/7/2004-5219/2 md.)

Bu Kanunla artırılan parasal sınırlar nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilemez.

Geçici Madde 2- (Ek: 26/9/2004 – 5236/21 md.; Değişik: 11/5/2005-5348/1 md.)⁽¹⁾

Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 26.9.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Geçici Madde 3- (Ek: 26/9/2004 – 5236/21 md.)⁽¹⁾

Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihine kadar, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Madde 580 – İşbu kanun neşri tarihinden üç ay mürurundan itibaren meridir.

Madde 581 – Usulü muhakemei hukukiye ile mevaddı cezaiyeye mütaallık mevaddı müstesna olmak üzere Sulh Hakimleri Kanunu ve bunların zeyil ve tadilleri mülğadır.

Madde 582 – Bu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

(1) 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunun 21 inci maddesi ile “Geçici Madde 1” olarak eklenen bu madde, 11/5/2005 tarihli ve 5348 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle “Geçici Madde 2” olarak değiştirilmiş ve Geçici Maddeler buna göre yeniden teselsül ettirilmiştir.

18/6/1927 TARİHLİ VE 1086 SAYILI ANA KANUNA İŞLENEMEYEN**GEÇİCİ MADDELER:**

1. 30/4/1973 tarihli ve 1711 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde – 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu Kanunla değiştirilen hükümlerinin ancak kanun yürürlüğe girdikten sonra açılacak davalarda uygulanması mümkündür. Şu kadar ki, (...) ⁽¹⁾ 176,289 ve 507 nci maddelerde değişiklik yapan hükümler, kanunun yürürlüğünden önce mevcut dava ve işlerde de uygulanır.

Kanun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut davalar bakımından, 409 uncu madde hükmü, bu maddedeki süreler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay sonra işlemeye başlamak suretiyle uygulanır.

2 – 16/7/1981 tarihli ve 2494 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde – 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Bu Kanunla değiştirilen hükümleri, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanır.

Şu kadar ki:

a) 288 ve 290 inci maddelerde değişiklik yapan hükümler Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak hukuki işlemler hakkında;

b) 32, 33, 34, 35 ve 36 ncı maddelerde değişiklik yapan hükümler ile 36/A maddesi hükmü, Kanunun yürürlüğünden sonra ileri sürülecek ret istekleri ve çekinme hallerinde;

c) 45, 46 ve 48 inci maddelerde değişiklik yapan hükümler Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra ileri sürülecek birleştirme, ayırma ve bu konudaki temyiz istekleri hakkında;

d) 427, 432, 433, 434, 435, 437, 438 ve 440 inci maddeler ile İcra ve İflas Kanununun 363 üncü maddesinde değişiklik yapan hükümler ve 442/A maddesi hükmü, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra verilecek nihai kararlara karşı yapılacak temyiz ve karar düzeltme istemleri hakkında;

e) 7, 67, 93, 193, 275, 281, 381, 429, 445, 489 ve 490 inci maddelerde değişiklik yapan hükümler ise Kanunun yürürlüğünden önce mevcut dava ve işler hakkında;

Uygulanır.

3– 26/2/1985 tarihli ve 3156 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde – 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu Kanunla değiştirilen hükümleri, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanır.

Şu kadar ki:

a) 25 inci madde ile 193 üncü maddenin üçüncü fıkrasında değişiklik yapan hükümler, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra verilen göreve ve yetkiye ilişkin kararlar ile yapılacak eski hale getirme istemleri;

b) 45 inci maddenin dördüncü fıkrası 427, 432 ve 438 inci maddeler ile 440 inci maddenin III numaralı fıkrasında değişiklik yapan hükümler, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra verilecek nihai kararlara karşı yapılacak temyiz ve karar düzeltme istemleri.

c) 176 ncı maddenin ikinci fıkrası, 278 inci maddenin üçüncü fıkrası, 381, 388 ve 489 uncu maddelerde değişiklik yapan hükümler ile bu Kanuna eklenen Ek Madde 1 hükmü, Kanunun yürürlüğünden önce mevcut dava ve işler.

Hakkında da uygulanır.

4- 20/6/1996 tarihli ve 4146 sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde 1 – 1086 sayılı Kanunun bu Kanunla değiştirilen hükümleri, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanır.

(1) Bu aradaki (bu Kanunla eklenen 113/A maddesi ile) ibaresi Anayasa Mahkemesinin 26/2/1974 tarih ve E. 1973/45 K. 1974/7 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

**1086 SAYILI KANUNDA EK VE DEĞİŞİKLİK YAPAN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRDIĞI KANUN VE HÜKÜMLERİ
GÖSTERİR LİSTE**

Mevzuatın	Yürürlükten Kaldırılan		
Yürürlükten Kaldırılan Kanun veya			
Maddesi	Kanun Hükümleri	Tarihi	Sayısı
18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı Kanunun 394, 395, 396 ve			
397 nci maddelerini ihtiva eden 10 uncu faslının 2 nci kısmı		13/12/1934	
2606	2		
28 Nisan 330 tarihli muvakkat İcra Kanunu ile mülga Ticaret			
Kanununun iflasa ait hükümleri ve 2 Mart 1927 tarih ve 980			
numaralı Kanunun 10 uncu maddesinin bir numaralı fıkrası			
hükmü baki kalmak üzere bu kanunların ekleri ve 18/6/1927			
tarih ve 1086 sayılı kanunun dördüncü babı ile bu			
kanuna aykırı olan ihtiyati hacze dair hükümleri		18/4/1929	1424
342			
18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı Kanunun 118, 133, 134, 135,			
136, 147 nci maddeleri ile 131 inci maddesinin son fıkrası			
ve bu kanuna aykırı hükümleri		16/1/1939	3560
9			

18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı kanunun 291 inci maddesi 29/6/1956 6763
47

1. Adli evrakın PTT idaresi vasıtasıyla tebliğine dair olan kanun

ile bu kanuna ek 4347, 4574,4856 ve 5045 sayılı kanunlar

2. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 81 inci

maddesinin ikinci fıkrası ile 10 uncu faslının birinci kısmı

3. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 36, 37, 38, 271 ve 274 üncü maddeleri

4. Askeri Muhakeme Usulü Kanununun 74, 75 ve 76 ncı maddeleri

5. Noterlik Kanununun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 75 inci maddesi

6. Harçlar Kanununun 33 üncü maddesi

7. Diğer kanunların bu kanuna uymıyan hükümleri. 11/2/1959 7201
62

18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı kanunun 187/6, 494, 495,

496, 497, 498 ve 499 uncu maddeleri 26/9/1963 338
1

18/5/1955 tarih ve 6570 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi 30/4/1973 1711
3

Yürürlükten Kaldırılan**Mevzuatın****Yürürlükten Kaldırılan Kanun veya**

Maddesi	Kanun Hükümleri	Tarihi	Sayısı
18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı Kanunun 187 nci maddesinin 3 numaralı bendi ile 5 numaralı bentten sonra gelen (Biri hakkında verilecek kararın diğerine tesir edecek mahiyette olması halinde iki dava arasında irtibat mevcut addolunur.)	ibaresi ve 199 uncu maddesi.	16/7/1981	2494
23 Şubat 1330 tarihli "Memaliki Osmaniyede Bulunan Ecnebilerin Hukuk ve Vezaifi Hakkında Kanunu Muvakkat" ile 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 18 inci maddesi ve yabancı ilamların tanınması ve tenfizine ilişkin dokuzuncu babının birinci fasıl hükümleri		20/5/1982	2675
18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı Kanunun 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 410, 411, 412, 563 ve 564 üncü maddeleri ile 510 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelen "İki taraftan biri ispatı vücut			

etmezse gıyap kararı kendisine tebliğ edilmez."ibaresi 25	26/2/1985	3156
a) İcra ve İflas Kanununun 14 ve 109 uncu maddelerinin ikinci fıkraları 47	6/6/1985	3222
b) 25/4/1985 tarih ve 3182 sayılı Bankalar Kanununun 92, 93 ve 94 üncü maddeleri 47	6/6/1985	3222
c) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 500 üncü maddesi 47	6/6/1985	3222

1086 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN

YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE

**Kanun
Yürürlüğü**

No.	Farklı tarihte yürürlüğe giren maddeler	giriş tarihi
1268 28/5/1928	—	
1424 4/9/1929	—	
1539 25/12/1929	—	
1582 19/4/1930	—	
2606 22/12/1934	—	
3560 1/1/1940	—	
5464 27/12/1949	—	
6763 1/1/1957	—	
6769 11/7/1956	—	
7201 19/8/1959	—	
338 3/10/1963	—	

1136 7/7/1969	—	
1711 7/6/1973	—	
2248 22/6/1979	—	
2494 18/8/1981	—	
2675 22/11/1982	—	
3156 5/4/1985	—	
3222 15/7/1985	—	
4146 23/6/1996	—	
4771 tarihinden	—	9/8/2002
itibaren		
sonra		1 yıl
4787 18/1/2003	—	
4793 4/2/2003	—	
5020 26/12/2003	—	
5070 tarihinden	—	23/1/2004
		itibaren 6 ay sonra
5219 21/7/2004		8, 288, 290, 427, 438, 440, 566 ve Geçici Madde 1

1/1/2005

5236 ⁽¹⁾

25,30,33,35,36,36/A,36/B,37,45,48,149,170,176,
193,388,426/A ilâ 426/U, 427 ilâ 439,440 ilâ 444,
449,452,575,Ek Madde 4,Geçici Madde 1 ve 2

1/4/2005

5348
18/5/2005

Geçici Madde 2

(1) Bu Kanunun yürürlük tarihi 31/3/2005 tarihli ve 5328 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesiyle "1 Haziran 2005" şeklinde değiştirilmiştir.

**1086 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Deđiőtiren Kanun No.	1086 sayılı Kanunun deđiŐen maddeleri	Yürürlüğe giriş tarihi
5728	36,90,113/A,149,150,253,271,313,319,320,422,454,576	8/2/2008